

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
KRAJOWEGO PROGRAMU
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE W ROKU 2021**

za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2021 r.

Warszawa, wrzesień 2022 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
I. OMÓWIENIE OBSZARÓW, KIERUNKÓW I DZIAŁAŃ PROGRAMU.....	4
1. Profilaktyka diagnoza społeczna i edukacja społeczna	4
1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie	4
1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy)	6
1.3. Ograniczenie treści przemocowych w mediach	15
1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.	16
1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)	26
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).....	27
2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	27
2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)	34
2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	35
2.4. Monitoring działań pomocowych.....	59
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	60
3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi	60
3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	62
3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy)	93
3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.....	102
3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi	103
4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	103
4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania	103
4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	112
4.3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie..	116
4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	122
II. FINANSOWANIE KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2014–2020 W OKRESIE OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2021 R.....	123
III. PODSUMOWANIE, WNIOSKI, ZALECENIA.....	124

WSTĘP

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), zwanej dalej „ustawą”, Rada Ministrów zobowiązana jest corocznie do opracowania Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wypełniając powyższy obowiązek, niniejsze opracowanie zostało przygotowane w oparciu o sprawozdania wojewodów, marszałków województw oraz sprawozdania: Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji i Nauki, Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, Komendy Głównej Policji oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, którzy są współrealizatorami Programu.

Kolejny rok realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ukierunkowany był przede wszystkim na zadania mające na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez rozwój działań profilaktycznych, udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc.

Jest to niezmiernie ważne z punktu widzenia umocnienia podstaw prawidłowego funkcjonowania rodziny, która jest najważniejsza w budowanym modelu państwa, zwłaszcza w jego praktyce społecznej i może w znacznym stopniu decydować o powodzeniu przeprowadzanych działań.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma wieloletnią perspektywę, a zawarte w nim cele i obszary działań nakładają obowiązek na wszystkie szczeble administracji publicznej realizacji długofalowych zadań w celu zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie. Osiągnięcie tego celu jest procesem wymagającym czasu, zaangażowania wszystkich służb, środków finansowych, a także zmiany świadomości społecznej.

Opracowany dokument stanowi opis najważniejszych działań realizowanych w 2021 r. w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie prezentowanych w czterech głównych obszarach:

- Ø *Profilaktyka i edukacja społeczna,*
- Ø *Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,*
- Ø *Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie,*
- Ø *Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

Analiza danych zebranych na potrzeby sporządzenia niniejszego Sprawozdania dotycząca realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na różnych rodzajach samorządu terytorialnego pozwala na wypracowanie wniosków i rekomendacji służących poprawie jakości udzielanego wsparcia osobom krzywdzonym, jak również poprawie skuteczności oddziaływań wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy. Prawidłowa realizacja działań w powyżej wymienionych obszarach daje gwarancję na zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie.

I. OMÓWIENIE OBSZARÓW, KIERUNKÓW I DZIAŁAŃ PROGRAMU

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie

1.1.1. Opracowanie diagnoz i prowadzenie badań, ekspertyz oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie – art. 8 pkt 1 ustawy

W okresie sprawozdawczym na zlecenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w listopadzie 2021 r. zostało przeprowadzone badanie „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci”, które wykonała firma KANT AR.

Głównym celem badania było dokonanie diagnozy skali zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci w Polsce. W szczególności zamiarem było:

- zidentyfikowanie przekonań i stereotypów na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci,
- określenie skali i charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci w tym w odniesieniu do:

- bycia pośrednim świadkiem przemocy poprzez znajomość rodzin z problemem przemocy;
- osobistych doświadczeń (obecnych lub przeszłych) poprzez bycie bezpośrednim świadkiem przemocy we własnej rodzinie, osobą doznającą przemocy lub osobą stosującą przemoc wobec dzieci,

- określenie skali i charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci z podziałem na poszczególne formy przemocy,
- porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci w okresie pandemii ze skalą zjawiska sprzed 2020 r,
- określenie sposobów pomagania dzieciom doznającym przemocy w rodzinie w okresie pandemii.

Badanie przeprowadzone zostało wśród:

- reprezentatywnej, ogólnopolskiej próby Polaków w wieku 18 i więcej lat (N=2000);
- nauczycieli szkół podstawowych i średnich (N=100);
- ekspertów (N=12) pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec dzieci.

W tym roku badanie realizowane było po raz drugi metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www) Użycie tej metody pozwala wyeliminować „efekt ankieterski”, a więc przybliżyć do uzyskania bardziej trafnych wyników. Z drugiej strony, konsekwencją przeprowadzenia sondażu online jest ograniczenie możliwości porównywania wyników z badaniami z przeszłości, które przeważnie realizowane były przez telefon.

Najważniejsze wnioski z przeprowadzonego badania:

Według Polaków najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy w rodzinie wobec dzieci jest przemoc psychiczna. W drugiej kolejności najczęściej występują: zaniedbanie oraz przemoc fizyczna.

Prawie co piąte dziecko w Polsce doznaje przemocy fizycznej (19%) i psychicznej (18%). 9% doznało przemocy ekonomicznej a 8% seksualnej.

Nieznacznie częściej osobą stosującą przemoc jest mężczyzna. 54% mężczyzn przyznaje, że zdarzyło im się dać dziecku klapsa, w porównaniu do 45% kobiet. Co piąty Polak przyznaje, że były sytuacje, kiedy obraził, zwymyślał dziecko oraz uderzył je dłonią po ciele a 15% przyznaje, że zdarzyło mu się zastraszać dziecko (odpowiednio 13%, 15% oraz 9% w przypadku kobiet).

38% dzieci poniżej 18 lat dostaje lub dostało od rodzica/opiekuna klapsa. 16% dzieci poniżej 18. roku życia było obrażane i wyzywane, 12% zostało kiedykolwiek uderzone dłonią po ciele, a 8% doznaje/doznawało zastraszania.

Większość osób (61%), które zaobserwowały przemoc w swoim otoczeniu podjęła w związku z tym działania. Była to przede wszystkim rozmowa, uświadomienie problemu (26%) oraz zgłoszenie na Policję (20%) czy do pomocy społecznej (18%). Osoby, które nie podjęły żadnych działań w związku z zauważeniem występowania przemocy przyznają, że nie zrobiły tego głównie ze względu na poczucie, że nie chcą się wtrącać (19%) i z obawy, strachu (19%).

Polacy oceniają swoją wiedzę dotyczącą przemocy w rodzinie na dość wysoką. Prawie połowa (49%) uważa, że wie o przemocy w rodzinie wobec dzieci dużo lub sporo (43%).

Zdaniem prawie co trzeciego Polaka (34%) problem przemocy w rodzinie wobec dzieci w trakcie pandemii nasilił się. Osoby, które miały kontakt z instytucjami lub korzystały z ich pomocy w czasie pandemii, generalnie oceniają, że spadła ich dostępność, natomiast nie wpłynęło to znacząco na pogorszenie się skuteczności otrzymanej pomocy.

Doświadczenia przemocy w dzieciństwie w bardzo dużym stopniu rzutują na dorosłe życie. Wyniki badania pokazują, że prawie co trzeci Polak (32%) przyznaje, że w dzieciństwie doświadczał przemocy fizycznej, a 28% badanych przyznało, że doznawało przemocy psychicznej. Przemocy najczęściej dopuszczali się członkowie najbliższej rodziny: ojciec, matka, rodzeństwo.

Zdecydowana większość Polaków (81%) jest również świadoma, że dziecko doznaje przemocy również wtedy, gdy widzi przemoc pomiędzy swoimi rodzicami.

Polacy są prawie jednomyślni w przekonaniu, że każdy, kto dostrzega przemoc w rodzinie wobec dziecka, powinien zareagować.

1.1.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie

Z danych statystycznych dotyczących realizacji Programu za 2021 r. wynika, że w Polsce opracowano łącznie 1151 diagnoz, co stanowi wzrost o 289 diagnoz w porównaniu z rokiem 2020.

1.1.3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy do zadań wojewody należy monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Monitorowanie to może opierać się na informacjach, danych i analizach pochodzących od innych podmiotów, np. Policji, organizacji pozarządowych, ośrodków badawczych i naukowych. Ponadto wojewoda może prowadzić własne badania i analizy. Zadania określone w art. 7 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dotyczą Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (wymienionego w ust. 1 pkt 4), gdzie wskazano, że do zadań wojewodów należy monitorowanie realizacji tego programu. Z danych statystycznych z realizacji Programu za 2021 r. wynika, że wojewodowie za pośrednictwem Wojewódzkich Koordynatorów oraz inspektorów Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich opracowali łącznie 25 raportów dotyczących monitorowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województw. W punkcie IX Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dotyczącym sposobu monitorowania i sprawozdawczości opisano sposób realizacji tego zadania. Monitorowanie realizacji Programu odbywa się poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań, która w szczególności dotyczyć będzie: instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, form udzielanej pomocy takim osobom, form działań kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie. Wzór corocznego Sprawozdania z realizacji Programu został zawarty w załączniku nr 2 Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (M.P. z 2021 r. poz. 235). Zgodnie z tym wzorem wszyscy wojewodowie zebrali i przekazali dane za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) w zakresie sporządzenia rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021 r.

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy)

1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:

- obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,
- opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy) i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,
- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.

Zgodnie z treścią Programu oraz załącznikiem numer 1 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 w budżecie państwa nie były planowane środki finansowe na przeprowadzenie Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej.

Działania w zakresie prowadzenia lokalnych kampanii społecznych prowadziły jednostki samorządu terytorialnego. Łącznie przeprowadzono **938** lokalnych kampanii społecznych przez samorząd województwa, samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Ministerstwo Sprawiedliwości oraz podległe mu jednostki realizowały w 2021 roku zadania nałożone na nie we wszystkich obszarach przewidzianych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Od 2000 roku Ministerstwo Sprawiedliwości w związku z obchodzonym w dniu 22 lutego Międzynarodowym Dniem Ofiar Przestępstw, który ukonstytuowany został w Polsce na mocy ustawy z dnia 12 lutego 2003 r. o ustanowieniu 22 lutego Dniem Ofiar Przestępstw (Dz. U. poz. 517), corocznie przeprowadza szereg działań skierowanych dla osób pokrzywdzonych przestępstwem i ich najbliższych.

W związku z tym w dniach 22–26 lutego 2021 r. po raz kolejny Ministerstwo Sprawiedliwości koordynowało „Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”. Jak co roku pomoc oferowana w ramach obchodów skoncentrowana była w zakresie świadczenia bezpłatnych porad prawnych oraz psychologicznych udzielanych na terenie całej Polski, w tym w sądach, prokuraturach, komendach policji, siedzibach prawniczych samorządów zawodowych czy organizacji pozarządowych przez m.in. prokuratorów, asystentów sędziów, referendarzy, adwokatów, radców prawnych i aplikantów. Ponadto oprócz pomocy prawnej, osoby pokrzywdzone przestępstwem (w tym przestępstwami popełnionymi w wyniku przemocy domowej) mogły uzyskać pomoc świadczoną przez psychologów, kuratorów sądowych, policjantów i organizacje pozarządowe. Celem zapewnienia bezpieczeństwa związanego z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2, zapewniono również możliwość świadczenia pomocy za pośrednictwem środków łączności na odległość, takich jak Internet i telefon. Prokuratorzy także włączyli się w działania związane z obchodami „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem” w tym również z obchodami „Tygodnia Mediacji”, udzielając pokrzywdzonym, w tym ofiarom przemocy w rodzinie, bezpłatnych porad prawnych w zakresie składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, informacji o przebiegu i znaczeniu poszczególnych etapów postępowania karnego, przysługujących im uprawnieniach procesowych, możliwości podjęcia działań pozakarnych oraz możliwości uzyskiwania pomocy od innych uprawnionych podmiotów. Upowszechnianiu wiedzy związanej z uprawnieniami osób pokrzywdzonych oraz możliwością korzystania z ośrodków i instytucji pomocowych służyły m.in. informacje zamieszczone na portalu internetowym „Lubuska Niebieska Tarcza przeciw przemocy-lubuski portal dla ofiar przemocy”, na którym wskazano zakres działań Prokuratury w zakresie pomocy ofiarom przestępstw.

Na stronach internetowych poszczególnych jednostek prokuratury funkcjonowały zakładki dedykowane ofiarom przestępstw, w tym także pokrzywdzonym przemocą w rodzinie, a w budynkach siedzib poszczególnych Prokuratur dostępne były wykazy instytucji i organizacji pozarządowych udzielających pomocy ofiarom przestępstw. Działania na rzecz osób pokrzywdzonych, zmierzające do upowszechniania wiedzy związanej z uprawnieniami ofiar przestępstw w zakresie przysługujących uprawnień pokrzywdzonym w procesie karnym, jak też związanej z upowszechnianiem wiedzy o ośrodkach i instytucjach, w których ofiary przestępstw mogłyby otrzymać konkretną pomoc, realizowane były w ramach informacji zamieszczonych w stosownych zakładkach na stronach internetowych prokuratury, na których wskazywano zakres realizowanych w tym względzie zadań Prokuratury. Prokuratorzy w zakresie zadań i kompetencji Prokuratury udzielali też porad prawnych osobom zgłaszającym się do jednostek prokuratury w wyznaczonych godzinach, także poza dniami objętymi inicjatywą „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”, choć istniejąca w 2021 roku sytuacja epidemiczna i zagrożenie występowaniem choroby SARS-CoV-2 skutkowało znacznym ograniczeniem bezpośrednich kontaktów z osobami pokrzywdzonymi. W takich przypadkach działania prokuratorów były jednak realizowane przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Organizacji obchodów towarzyszyła akcja informacyjna, obejmująca m. in. dystrybucję materiałów graficznych w postaci plakatów oraz broszur informacyjnych, dotyczących działalności Funduszu Sprawiedliwości.

Ogólnopolski charakter tego wydarzenia, a także możliwość świadczenia pomocy przez wszystkie zainteresowane organizacje, mogły w znaczny sposób wpłynąć na świadomość społeczeństwa co do możliwości uzyskania przez osoby pokrzywdzone przestępstwami, w tym przemocą domową, bezpłatnej pomocy w ramach ogólnopolskiej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przeszłym Przeszłości, finansowanej ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

W systemie edukacji zaś działania na rzecz podniesienia wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie realizowane są w systemie edukacji w oparciu o obowiązujące obecnie akty prawne, w tym między innymi:

- a) ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.);
- b) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.);
- c) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.);
- d) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532, z późn. zm.);
- e) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, z późn. zm.).

Powyższe regulacje prawne podkreślają istotność kształtowania oraz wzmacniania kompetencji społecznych i obywatelskich uczniów oraz diagnozowania i zaspakajania potrzeb rozwojowych uczniów, w tym roli czynników chroniących i czynników ryzyka.

· *Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego*

Celem edukacji jest wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka oraz rozwijanie postaw obywatelskich i społecznych uczniów. Wymienione cele są stałym zadaniem każdej szkoły i integralnym elementem kształcenia ogólnego.

Podstawa programowa¹⁾ definiuje obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania mówiące wprost o prawach człowieka, poszanowaniu godności człowieka, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

¹⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły

Rozwijanie kompetencji społecznych i obywatelskich zaakcentowane jest w przedmiotach takich jak: *język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, etyka, geografia, wychowanie fizyczne, plastyka i muzyka.*

Treści nauczania dotyczące praw człowieka, poszanowania jego godności, tolerancji, sprawiedliwości i wolności są ustalone w podstawie programowej oraz realizowane na wszystkich etapach edukacyjnych, począwszy od wychowania przedszkolnego. Zakres i sposób ujęcia tematyki obywatelskiej i społecznej określa się w podstawie programowej odpowiednio do wieku i możliwości poznawczych uczniów, m.in.:

- w przedszkolu dzieci uczą się rozpoznawania i nazywania podstawowych emocji, radzenia sobie z ich przeżywaniem, szanowania emocji innych osób, przeżywania emocji w sposób umożliwiający im adaptację w nowym otoczeniu, szacunku dla innych, nawiązywania relacji rówieśniczych, rozumienia przynależności do grupy, stosowania zwrotów grzecznościowych, przyjmowania konsekwencji swojego zachowania i oceniania go w kontekście norm grupowych, współdziałania, rozpoznawania wartości związanych z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, respektowania praw i obowiązków zarówno swoich, jak i innych osób, zwracania uwagi na indywidualne potrzeby, obdarzania uwagą inne dzieci i osoby dorosłe,
- w szkole podstawowej uczniowie dowiadują się, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych oraz że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka, analizują preambułę Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, prawa dzieci i przepisy Konwencji o prawach dziecka, przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka oraz cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci, omawiają działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka, kształtują postawę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji, dowiadują się, czym jest altruizm, bezinteresowność, wolontariat, empatia, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność, solidarność, poznają główne funkcje płciowości, takie jak: wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo, a także wzajemna pomoc i uzupełnianie, integralna i komplementarna współpraca płci,
- na etapie szkoły ponadpodstawowej rozwijane są i pogłębiane zagadnienia dotyczące godności ludzkiej i praw, które przysługują każdemu człowiekowi, postaw obywatelskich, rozpoznawania przypadków łamania praw człowieka, problemów społeczno-politycznych na poziomie lokalnym, państwowym, europejskim i globalnym, możliwości ich rozwiązania, relacji między osobowych, ich znaczenia w rozwoju społeczno-emocjonalnym, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, małżeństwa, rodzicielstwa, budowania trwałych i szczęśliwych więzi.

Zagadnienia dotyczące ról kobiet i mężczyzn oraz funkcji rodziny, pełnienia ról małżeńskich i rodzicielskich, ról społecznych, lepszego rozumienia siebie i najbliższego otoczenia zostały zawarte w podstawie programowej przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie²⁾.

policealnej; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.).

²⁾ Na mocy przepisów art. 4 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Z 2022 r. poz. 1575) minister właściwy do spraw oświaty i

Treści nauczania dotyczą relacji międzyosobowych, ich znaczenia w rozwoju społeczno-emocjonalnym, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, pojęć *męskość* i *kobiecość*, małżeństwa, rodzicielstwa, budowania trwałych i szczęśliwych więzi, uzupełniania, integralnej współpracy płci.

Wymagania tego przedmiotu kładą ponadto nacisk na kształtowanie umiejętności przyjmowania integralnej wizji osoby, wyboru i urzeczywistniania wartości służących osobowemu rozwojowi, podejmowania wysiłku samowychowawczego, rozwiązywania problemów, obrony własnej intymności i nietykalności oraz poszanowania ciała, profilaktyki i przeciwdziałania zagrożeniom.

- *Wzmocnienie oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych*

Od roku szkolnego 2019/2020, na podstawie zmian w art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, szkoły mają obowiązek opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Program wychowawczo-profilaktyczny obejmuje treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Diagnozę przeprowadza dyrektor szkoły albo upoważniony przez niego pracownik. Program wychowawczo-profilaktyczny uchwalany jest przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Przygotowano narzędzie informatyczne – platformę do badania czynników ryzyka i czynników chroniących. Po przeprowadzonym pilotażu zostanie rozpoczęty proces jej wdrażania do szkół.

- *Wykorzystanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej*

System oświaty zapewnia dzieciom i młodzieży m.in. możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej³⁾. Realizacja zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej przedszkola/szkoły⁴⁾. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest w trakcie bieżącej pracy z dzieckiem/uczniem, a także w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia, klas terapeutycznych, zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu

wychowania ustala sposób nauczania szkolnego i zakres treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Uczniowie realizują powyższe treści w ramach zajęć „wychowanie do życia w rodzinie” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 395, z późn. zm.).

³⁾ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe

⁴⁾ Art. 109 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

(w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych), zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, porad i konsultacji, warsztatów⁵⁾.

Zapewnienie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, adekwatnej do rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, należy do kompetencji dyrektora przedszkola/szkoły, który w porozumieniu z organem prowadzącym podejmuje decyzje m.in. dotyczące zatrudnienia nauczycieli i specjalistów wykonujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych, ustala formy udzielania tej pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane z danym dzieckiem/ucznikiem⁶⁾.

Zatem, na poziomie lokalnym – w jednostce systemu oświaty – podejmowane są decyzje m.in. o sposobach zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży czy wymiarze godzin, które wynikają z rzeczywistych, rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, w tym dotyczące zatrudniania nauczycieli specjalistów.

Dyrektor przedszkola/szkoły, był zobowiązany przepisami prawa oświatowego⁷⁾ do określenia w przygotowywanym na dany rok szkolny arkuszu organizacji przedszkola/szkoły, liczby godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zmiany w arkuszu organizacji przedszkola/szkoły mogą być wprowadzane w czasie całego roku szkolnego, tak aby dyrektor przedszkola/szkoły mógł reagować na potrzeby dzieci/uczniów w zakresie zapewnienia im pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z potrzebami.

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole jest dobrowolne i nieodpłatne⁸⁾.

Jednocześnie, przepisy prawa oświatowego gwarantują wszystkim dzieciom/ucniom możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, świadczonej przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym specjalistyczne⁹⁾. W każdej sytuacji wymagającej wsparcia czy interwencji specjalistów, rodzice/opiekunowie dziecka/ucznia mogą zwrócić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej z wnioskiem o przeprowadzenie badań dziecka/ucznia i wydanie opinii lub orzeczenia, co pozwoli dyrektorowi przedszkola czy szkoły na podjęcie bardziej ukierunkowanych działań związanych z procesem edukacyjnym dziecka/ucznia.

W 2021 r. na terenie Polski funkcjonowało 1243 poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 602 publicznych i 641 niepublicznych.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wg danych SIO, stan na dzień 30 września 2021 r.

poradnia	rodzaj poradni	razem
----------	----------------	-------

⁵⁾ Zgodnie, odpowiednio z § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

⁶⁾ § 20 ust. 5 i 6 ibidem

⁷⁾ § 17 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli (Dz. U. poz. 502, z późn. zm.) – obowiązuje od 1 września 2019 r. Poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli (Dz. U. poz. 649, z późn. zm.).

⁸⁾ § 3 ww. rozporządzenia.

⁹⁾ Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199, z późn. zm.).

	publiczna	niepubliczna	
poradnia psychologiczno-pedagogiczna	577	606	1 183
poradnia specjalistyczna	25	35	60
razem	602	641	1 243

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych¹⁰⁾ należy m.in. diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy bezpośredniej dzieciom i młodzieży oraz rodzicom, wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek.

Udzielanie bezpośredniej pomocy dzieciom i młodzieży oraz rodzicom przez nauczycieli specjalistów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych polega w szczególności na:

- 1) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
- 2) wspieraniu dzieci i młodzieży wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 3) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu potrzeb rozwojowych i możliwości psychofizycznych dzieci, rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

Poradnie udzielają również pomocy nauczycielom m.in. w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych dzieci i młodzieży oraz edukują rodziców i nauczycieli w zakresie ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w poradniach psychologiczno-pedagogicznych według rodzaju zajęć, w roku szkolnym 2020/2021, wg danych SIO, stan na 6 lutego 2022 r.

Rodzaj zajęć	Dziecko do 3 roku życia	Dziecko w wieku uprawniającym do objęcia wychowaniem przedszkolnym	Dziecko objęte rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym	Dziecko w wychowaniu przedszkolnym	Uczeń szkoły podstawowej	Uczeń szkoły ponadgimnazjalnej/ponadpodstawowej	Inna osoba	razem
terapia psychologiczna	921	4 742	1 703	507	19 788	7 882	620	36 163
psychoterapia	80	812	341	104	6 115	5 870	1 613	14 935

¹⁰⁾ § 11 ust. 3 i § 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. poz 199, z późn.zm.0).

terapia pedagogiczna, w tym zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	417	3 041	2 203	392	18 230	477	58	24 818
terapia logopedyczna	4 836	28 208	10 793	3 156	20 037	468	281	67 779
socjoterapia	1	53	55	17	1 369	410	26	1 931
ćwiczenia rehabilitacyjne	3 495	5 522	1 044	73	1 082	25	70	11 311
zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień	0	204	22	0	6 280	7 464	47	14 017
Zajęcia związane z trudnościami adaptacyjnymi	13	452	525	24	5 693	4 793	52	11 552
zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu	0	152	224	22	16 174	14 569	0	31 141
inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	2 145	8 990	4 059	699	20 246	5 171	893	42 203
razem	11 908	52 176	20 969	4 994	115 014	47 129	3 660	255 850

Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w poradniach psychologiczno-pedagogicznych w roku szkolnym 2020/2021, wg danych SIO, stan na 6 lutego 2022 r.

Rodzaj działania	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie gimnazjów	Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych	Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	Inni	razem
porady	5 200	24 407	53 597	16	13 267	196	1 251	97 934
konsultacje	3 980	16 411	32 065	1	8 960	111	756	62 284
indywidualne porady zawodowe na podstawie badań	69	157	6 834	0	2 299	16	12	9 387
indywidualne porady zawodowe bez badań	30	66	5 315	0	1 414	34	16	6 875
treningi	35	588	4 404	0	1 273	1	230	6 531
warsztaty	22	6 720	70 161	0	25 777	1	160	102 841
mediacje	0	37	435	0	146	0	14	632
badania przesiewowe słuchu (ogółem)	27	1 514	2 408	0	43	6	0	3 998

badania przesiewowe słuchu w ramach programu „Słyszę”	34	1 736	2 084	0	31	0	0	3 885
badania przesiewowe słuchu platformą do badań zmysłów	7	1 007	2 308	0	65	0	0	3 387
badania przesiewowe wzroku (ogółem)	6	262	652	0	16	0	0	936
badania przesiewowe wzroku w ramach programu „Widzę”	0	413	799	0	10	0	0	1 222
badania przesiewowe wzroku platformą do badań zmysłów	0	286	659	0	11	0	0	956
badania przesiewowe mowy (ogółem)	652	7 694	2 992	0	4	0	0	11 342
badania przesiewowe mowy w ramach programu „Mówię”	38	1 275	467	0	9	0	0	1 789
badania przesiewowe mowy platformą do badań zmysłów	0	227	515	0	6	0	0	748
inne badania przesiewowe	262	5 729	4 458	0	2 238	0	432	13 119
porady po badaniach przesiewowych	293	8 917	6 182	0	77	0	11	15 480
razem	10 655	77 446	196 335	17	55 646	365	2 882	343 346

• *Zwiększenie dostępu do specjalistów*

Ministerstwo Edukacji i Nauki podjęło kolejne działania związane ze zwiększaniem dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach. Dzięki zaplanowanym w 2021 r. rozwiązaniom systemowym było możliwe wprowadzenie od 1 marca 2022 r. w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i szkołach artystycznych (realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego) zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w dodatkowym wymiarze godzin¹¹⁾. Na ten cel zabezpieczono 180 000 000 zł.

Ponadto zaplanowano, że od 1 września 2022 r. rozpocznie się wdrażanie pierwszego etapu standaryzacji zatrudniania w przedszkolach i szkołach nauczycieli psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i pedagogów specjalnych. Podjęte w 2021r. prace nad rozwiązaniami prawnymi w tym zakresie pozwoliły na wprowadzenie ustawy z dnia 12 maja 2022r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 27 maja 2022r., z wyjątkiem art.5 pkt 3, 7–13 i 16 oraz art.34 (wchodzą w życie z dniem 1 września 2022 r.)¹²⁾. Zgodnie z zapisami wymiar zatrudnienia będzie uzależniony od liczby uczniów w przedszkolu lub szkole. Na ten cel w 2022 roku zabezpieczono 518 500 000 zł.

¹¹⁾ Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 lutego 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 339).

¹²⁾ Dz. U. z 2022r. poz.1116

1.2.2. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W ramach współpracy pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich podjęto ogółem w Polsce **384 działania**, podczas których udzielono informacji i pomocy 13 303 **osobom** wymagającym wsparcia.

1.3. Ograniczenie treści przemocowych w mediach

1.3.1. Promowanie w środkach masowego przekazu programów skierowanych do dzieci i młodzieży wolnych od przemocy i pozbawionych treści przemocowych

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2021 r. co najmniej 15 programów wyspecjalizowanych adresowanych było do dzieci. Ponadto 10 programów o charakterze uniwersalnym zawierało bloki tematyczne skierowane do małoletnich odbiorców. Dodatkowo wszyscy dostawcy audiowizualnych usług medialnych na żądanie objęci nadzorem KRRiT udostępniali w swoich katalogach specjalnie wydzielone kolekcje audycji przeznaczone dla małoletnich. Zdecydowaną większość wskazanej powyżej oferty stanowiły i stanowią filmy oraz audycje edukacyjne realizowane w łagodnym klimacie emocjonalnym, często przedstawiające postawy prospołeczne i przyjazne nastawienie do ludzi oraz środowiska.

1.3.2. Ograniczenie prezentowania zjawiska przemocy w rodzinie w środkach masowego przekazu

W 2021 r. Przewodniczący KRRiT wydał trzy decyzje o ukaraniu nadawców telewizyjnych karą finansową za naruszenie przepisów ustawy o radiofonii i telewizji w związku z rozpowszechnieniem tzw. treści przemocowych zagrażających lub mogących zagrażać małoletnim.

Natomiast, w związku z otrzymanymi skargami, odnoszącymi się do emisji w audycjach treści ukazujących przemoc, w 2021 roku Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wszczęła postępowania w sześciu przypadkach. Cztery z nich zakończyły się nałożeniem na nadawców kar finansowych, a dwa – wystosowaniem upomnień.

Kary finansowe

W związku ze stwierdzonym naruszeniem art. 18 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2020 r. poz. 805, z późn. zm.), a także § 2 rozporządzenia KRRiT z dnia 23 czerwca 2005 roku, Przewodniczący KRRiT nałożył następujące kary finansowe:

- decyzja nr 2/DPz/2021 z dnia 24 marca 2021 roku, nakładająca na spółkę Telewizja Polska SA karę finansową w wysokości 10 000 zł, w związku z emisją audycji Alarm! (TVP1, 28 maja 2020 roku, godz. 20:15, audycja zakwalifikowana dla widzów „od lat 12”);

- decyzja nr 4/DPz/2021 z dnia 1 października 2021 roku, nakładająca na spółkę Telewizja Polsat Sp. z o.o. karę finansową w wysokości 10 000 zł, w związku emisją filmu Bez skrpułów (Polsat, 31 października 2020 roku, godz. 20:00, film zakwalifikowany dla widzów „od lat 16”);
- decyzja nr 5/DPz/2021 z dnia 1 października 2021 roku, nakładająca na spółkę Telewizja Polsat Sp. z o.o. karę finansową w wysokości 20 000 zł, w związku emisją filmu Deadpool (Polsat, 16 października 2020 roku, godz. 20:05, film zakwalifikowany dla widzów „od lat 16”);
- decyzja nr 1/DPz/2022 z dnia 1 lutego 2022 roku, nakładająca na spółkę Kino Polska TV SA karę finansową w wysokości 20 000 zł, w związku z emisją filmu Psy (Zoom TV, 20 lutego 2021 roku, godz. 20:00, zakwalifikowany dla widzów „od lat 16”).

Pisma upominające

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami w działalności programowej spółki Telewizja Polsat Sp. z o.o. Przewodniczący KRRiT skierował do tego nadawcy wystąpienia, w których przypomniał o obowiązku zachowania większej wrażliwości przy kwalifikowaniu przekazów przeznaczonych do emisji w popołudniowych pasmach, których potencjalnymi widzami mogą być osoby małoletnie:

- w sprawie audycji pt. „W rytmie dnia” (Polsat News, 7 stycznia 2021 roku, po godz. 15:00), w której pokazano drastyczny materiał z zamieszek na Kapitolu w USA (relacja z zabójstwa młodej kobiety);
- w sprawie materiału „Z Archiwum X”, poświęconego działalności jednostki specjalnej Policji, badającej niewykryte zbrodnie sprzed lat (Polsat News, 22 maja 2021 roku, godz. 15:20), w którym przedstawiono drastyczne (słowne) opisy morderstw.

1.3.3. Ograniczenie treści przemocowych w internecie i mediach społecznościowych

KRRiT stale monitoruje skuteczność przestrzegania postanowień samoregulacyjnych przyjętych przez dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie w związku z koniecznością stosowania przez nich zabezpieczeń technicznych uniemożliwiających małoletnim dostęp do zagrażających im treści. W 2021 r. skuteczność samoregulacji dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie w tym zakresie wyniosła 99%. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Ministerstwo Cyfryzacji w 2021 r. liczba wystąpień Ministra Cyfryzacji do podmiotów prowadzących serwisy i portale wyniosła 10 oraz wdrożono 2 mechanizmy przeciwdziałania treściom przemocowym w internecie i mediach społecznościowych: bezpieczny internet w szkołach, aplikacja mOchrona.

1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

1.4.1. Opracowanie programów osłonowych oraz edukacyjnych i prowadzenie działań dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje *Program Osłonowy „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”*. Celem Programu jest wzmocnienie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach celu głównego, Minister Rodziny i Polityki Społecznej określił na 2021 r. cztery cele, w ramach których mogły być dofinansowane działania:

- Cel I. Rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- Cel II. Zwiększenie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych i doświadczających przemocy w rodzinie;
- Cel III. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- Cel IV. Zintensyfikowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

W 2021 roku w ramach Programu Osłonowego realizowane były działania wynikające z celów szczegółowych. Cele Programu przewidziane na 2021 rok zostały osiągnięte. W ramach Programu udzielono wsparcia 74 podmiotom wszystkich rodzajów samorządu terytorialnego.

Działania realizowane w ramach Programu skierowane były zarówno do osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i osób stosujących przemoc oraz służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania te zrealizowane zostały w oparciu o następujące założenia:

- sporządzenie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i diagnozy tzw. „grup ryzyka”,
- zwiększenie świadomości społecznej nt. zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie oraz poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie,
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych oraz propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich,
- nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- rozwój działalności zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych,
- wzmocnienie kompetencji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rozwój poradnictwa specjalistycznego (w tym rodzinnego, prawnego, psychologicznego, socjalnego) dla różnych kategorii ofiar,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez placówki pomocowe osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- tworzenie i realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie,

- poszerzenie oferty środowiskowych form o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Realizacja zadań wynikających z Programu Ośłonowego przyczynia się do budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i do realizacji szeroko zakrojonych działań profilaktycznych. Dzięki otrzymanym środkom finansowym pochodzącym z dotacji, a także środkom z wkładu własnego podmiotów realizujących Program, istnieje możliwość między innymi rozpowszechniania wiedzy w środowisku lokalnym na temat działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Plan na rok 2021: 3 000 000 zł.

Wykonanie: 2 938 102,88 zł (98 % planu).

Niepełne wykonanie planu wynika z niemożności wykonania przez samorządy lokalne niektórych zadań w związku ze stanem pandemii i w związku z tym, ze zwrotem niewykorzystanej części dotacji.

Liczba programów ośłonowych oraz edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej wyniosła 577. W związku z ich realizacją prowadzono działania, które objęły łącznie 300 602 osoby.

Wsparcie rodziny w wypełnianiu wychowawczej roli rodziny

Celem systemu edukacji jest nie tylko zagwarantowanie bezpiecznych warunków kształcenia, wychowania i opieki, ale przede wszystkim wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji wychowawczej oraz realizacja zadań wychowawczo-profilaktycznych, które odbywają się w szkole i placówce. Kompleksowe wsparcie dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, umożliwi bardziej skuteczne przeciwdziałanie zachowaniom problemowym.

Zmiana w systemie oświaty, zainicjowana reformą edukacji m.in. wzmocniła wychowawczą funkcję szkoły poprzez szersze ujęcie w podstawie programowej zadań wychowawczo – profilaktycznych.

Ponadto, rada rodziców (która reprezentuje rodziców uczniów) może, zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe¹³⁾, występować do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny, z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły, w tym realizowanych zadań wychowawczych wspierających rodzinę.

Ponadto, nie tylko uczniom, ale również ich rodzicom system oświaty zapewnia pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Rodzicom udzielane jest wsparcie w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń¹⁴⁾. Dyrektor szkoły, organizując pomoc psychologiczno-pedagogiczną, współpracuje w tym zakresie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, rodzicami uczniów, placówkami doskonalenia nauczycieli, innymi przedszkolami, szkołami i placówkami, a także organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży. Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej

¹³⁾ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe

¹⁴⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach .

w publicznej szkole i placówce jest dobrowolne i nieodpłatne.

- *Rozpowszechnienie programów i materiałów dydaktycznych dotyczących bezpieczeństwa dla nauczycieli, rodziców, dzieci i młodzieży*

Na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz ORE zamieszczony jest do bezpłatnego pobrania poradnik pn. Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów. To kompendium wiedzy dla ucznia, nauczyciela, rodzica i dyrektora na temat rozpoznawania sytuacji zagrożeń, sposobów reagowania na sytuacje trudne oraz zasad postępowania.

Opracowanie zawiera pakiet zadań rekomendowanych do zrealizowania w szkole, a w kwestiach szczegółowych odsyła do rozwiązań, materiałów szkoleniowych, dokumentów i multimediów edukacyjnych. Materiały te pozwalają nauczycielom i dyrektorom szkół podnieść swoje kompetencje w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa, w tym w cyberprzestrzeni, a także usystematyzować już posiadaną wiedzę.

Poradnik składa się z 3 części poświęconych różnym aspektom bezpieczeństwa. Kolejne rozdziały dotyczą: bezpieczeństwa fizycznego w szkole, bezpieczeństwa cyfrowego oraz bezpieczeństwa technicznego sieci i sprzętu IT.

- Ø *Upowszechnianie materiałów o sytuacji dzieci, których rodzice wyjechali za granicę w celach zarobkowych*

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w 2021 r. udostępnił na stronie internetowej publikacje:

- *Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole*, Dąbrowska A. i Szumilas E., Wydawnictwo ORE, Warszawa 2017.
- *Dziecko z rodziny migracyjnej w systemie oświaty – materiał informacyjny dla dyrektorów szkół, rad pedagogicznych*, Skałbiana B., Wydawnictwo ORE, Warszawa 2017.

- Ø *Realizacja programów edukacyjnych zapobiegania przemocy w rodzinie w szczególności wobec dzieci – „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”*

W ramach zadania dotyczącego opracowania i realizacji programów edukacyjnych zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, upowszechniano program pt. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” (SDRiW). Jest to program wspierania i podnoszenia kompetencji wychowawczych rodziców, opiekunów i nauczycieli. Program składa się z trzech części po 40 godzin każda:

- część I podstawowa „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”,
- część II „Rodzeństwo bez Rywalizacji”,
- część III „Nastolatek” – przeznaczona dla rodziców i wychowawców młodzieży w wieku dojrzewania.

Wiedza zdobyta poprzez uczestniczenie w programie oraz podejmowanie praktycznych działań służą budowaniu silnej więzi pomiędzy rodzicami lub wychowawcami a dziećmi – najważniejszym czynnikiem chroniącym przed zachowaniami problemowymi. Program uczy odbiorców wprowadzania zdrowej dyscypliny i właściwego reagowania na nieprawidłowe zachowania dziecka. Kładzie nacisk na eliminowanie kar, w tym fizycznych. Każda część programu zawiera moduł pt. „Nagrody i kary”, dotyczący konsekwencji stosowania przemocy fizycznej i emocjonalnej wobec dziecka. Program jest upowszechniany kaskadowo na terenie

kraju poprzez sieć 54 wojewódzkich trenerów/koordynatorów oraz 673 certyfikowanych realizatorów.

W okresie sprawozdawczym za 2021 rok, w ramach upowszechniania programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, w szkoleniach uczestniczyło łącznie 1 882 osoby, w tym:

- 112 placówek oświatowych, w których zorganizowano 116 grup, z udziałem 1 502 osób, w tym: 1 340 rodziców i 162 nauczycieli;
- 190 placówek oświatowych, w których zorganizowano 37 grup dla realizatorów programu, z udziałem 380 osób.

Realizatorzy wyposażeni zostali w materiały metodyczne do prowadzenia zajęć, tj. Zeszyty metodyczne:

- Część 1 – „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”;
- Część 2 – „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Cz. II Rodzeństwo bez rywalizacji. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”;
- Część 3 – „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Cz. III Nastolatek. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”.

Nauczyciele i rodzice w trakcie szkoleń w programie „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” otrzymują informacje na temat publikacji internetowych udostępnionych na stronie internetowej www.ore.edu.pl, w tym poradnik pt. „Jak kochać i wymagać”. Publikacja zawiera najważniejsze wskazania, praktyczne podpowiedzi zachowań, ćwiczenia do autorefleksji nt.: określania granic w relacjach z dzieckiem, zachęcania dziecka do współpracy i samodzielności, metod dyscyplinowania, stosowania pochwał i innych pozytywnych wzmocnień.

Trenerzy programu przeprowadzili 17 superwizji dla 170 realizatorów ze 133 placówek. Zorganizowano 15 grup wsparcia w których uczestniczyło 177 absolwentów warsztatów (127 rodziców i 50 nauczycieli).

Na stronie internetowej www.ore.edu.pl dostępne są informacje o programie „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, listy certyfikowanych trenerów i realizatorów programu uprawnionych do prowadzenia szkoleń na terenie kraju, z którymi szkoła lub placówka oraz rodzice mogą nawiązać współpracę. Dostępne są także materiały edukacyjne – filmy wideo i ulotka oraz plakat SDRiW.

Ø Dodatkowe działania ORE

W 2021 r., w formie zdalnej, za pośrednictwem dostępnych platform internetowych zorganizowano webinaria. Ogółem odbyło się 12 webinarów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, a w szczególności obejmujących sytuacje związane z doświadczaniem sytuacji trudnych, kryzysowych i traumatycznych, w których łącznie udział wzięło 535 specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznych i szkół ogólnodostępnych. Ponadto przeprowadzono 5 webinarów pn. „Interwencja kryzysowa – rozpoznawanie, reagowanie, pomoc”, w których wzięło udział łącznie 359 specjalistów. Celem zorganizowanych form doskonalenia zawodowego pracowników systemu oświaty było dostarczenie wiedzy, jak i przykładów dobrych praktyk oraz sprawdzonych procedur działania, którymi uczestnicy szkoleń będą mogli inspirować się w trakcie własnej pracy zawodowej. W treści webinarów uwzględniono aktualną sytuację epidemiczną w Polsce oraz związane z nią trudności i nowe

wyzwania w pracy z uczniami. Zaproponowano rozwiązania będące wskazówkami, w jaki sposób prowadzić działania on-line w przedszkolach, szkołach i placówkach w sytuacji ograniczonego kontaktu bezpośredniego (izolacja związana z COVID-19).

Przygotowano i upowszechniono także publikację pt. „Dziecko w sytuacji kryzysowej. Wspierająca rola pracowników oświaty”, której celem było wsparcie i podkreślenie znaczenia roli nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych w procesie pomagania dzieciom i młodzieży w sytuacjach trudnych. Zawiera ona m.in. opis sposobów i narzędzi służących rozpoznawaniu potrzeb osoby w sytuacji trudnej, kryzysowej, traumatycznej zarówno z perspektywy szkoły, jak i poradni psychologiczno-pedagogicznej, a także praktyczne przykłady pomocy uczniom w różnych sytuacjach kryzysowych. W publikacji zawarto także odniesienia do roli placówek doskonalenia nauczycieli w przygotowywaniu szkół i poradni do właściwego reagowania w sytuacji trudnej, kryzysowej i traumatycznej. W opracowaniu zawarte są przykładowe scenariusze zajęć czy ćwiczenia, które mogą być wykorzystane w pracy z uczniami.

Ø *Kontynuowano upowszechnianie materiałów dla nauczycieli, w tym wychowawców klas i specjalistów dotyczących działań postwencyjnych do wykorzystania w działaniach profilaktycznych w szkołach.*

Publikacja pt. „Postwencja z szkole” – jak wspierać w obliczu śmierci samobójczej. Jest to poradnik dla nauczycieli, wychowawców, rodziców. Znalazł się w nim schemat działań postwencyjnych: działania bezpośrednio podejmowane po traumatycznym zdarzeniu (debriefing) i działania w perspektywie długofalowej (grupy wsparcia). Publikacja jest udostępniona na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji.

· *Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa*

Minister Edukacji i Nauki w ramach ogłoszonego w 2021 r. otwartego konkursu ofert¹⁵⁾ zlecił realizację działań z zakresu profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawy dobrostanu psychicznego społeczeństwa. Adresatami działań byli uczniowie, nauczyciele, rodzice i instytucje tzw. otoczenia szkoły.

Realizacja zadań odbywa się w okresie trzyletnim.

Moduł I. „Poradnia on-line.” polega na utworzeniu, z udziałem publicznych i niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, sieci wsparcia dla uczniów/wychowanków, nauczycieli wynikającej w szczególności z doświadczeń pandemii i powrotu do szkół po nauce zdalnej, z wykorzystaniem portalu Poradni on-line „Zawsze jest jakieś wyjście”.

Tym samym głównym celem zadania jest zwiększenie dostępności do profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej w ramach poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów/wychowanków i nauczycieli.

W ramach działania w 2021 r.:

¹⁵⁾ Konkurs na lata 2021–2023 pn. Pozytywny klimat szkoły – realizacja projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej. Realizacja zadania z zakresu zdrowia publicznego zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (Dz. U. poz. 642).

- 45 poradni psychologiczno-pedagogicznych przystąpiło do projektu i bierze aktywny udział w działaniach na platformie Poradni on-line;
- 60 materiałów edukacyjnych udostępniono na platformie Poradni on-line;
- zrealizowano 1 szkolenie z zakresu zdrowia psychicznego dla pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- udostępniono 1 narzędzie wspierające korzystanie z Poradni on-line;
- napisano 4 artykuły informacyjno-promocyjne nt. Poradni on-line;
- zamieszczono 4 wpisy informacyjno-promocyjne w mediach internetowych na profilach/ blogach nauczycielskich lub parentingowych;
- zarejestrowano 367 683 odbiorców działań informacyjno-promocyjnych.

Moduł IV. „Klimat szkoły.” polega na realizacji w szkołach i placówkach projektów: Pozytywna komunikacja – Porozumienie bez przemocy oraz Mediacje rówieśnicze i mediacje szkolne w edukacji.

Celem zadania jest organizacja i przeprowadzenie szkoleń on-line (lub bezpośrednich) dla nauczycieli, rodziców i uczniów dotyczących zasad komunikacji pozytywnej oraz mediacji rówieśniczej i mediacji szkolnej jako metod rozwiązywania sytuacji trudnych i konfliktowych, a także upowszechnienie projektów w środowisku szkolnym i lokalnym.

W ramach działania w 2021 r.:

- 100 przedszkoli, szkół i placówek włączyło się w szkolenia z zakresu Komunikacji bez przemocy;
- 100 szkół i placówek włączyło się w szkolenia z zakresu Mediacji rówieśniczych i mediacji szkolnych;
- 67 szkół podstawowych (etap klas 4–8) włączyło się w szkolenia z zakresu Komunikacji bez przemocy;
- przeprowadzono działania informacyjno-edukacyjne w 16 województwach;
- 80 godzin konsultacji specjalistycznych on-line dla rodziców i nauczycieli, wychowawców i dyrektorów;
- 100 godzin mentoringu;
- wydano 3200 sztuk pakietów materiałów edukacyjno-informacyjnych dla uczestników konferencji w województwach.

✓ *Program „Wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli”*

Proponowane w programie działania mają zarówno zastosowanie praktyczne jakim jest realna pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielona uczniom, nauczycielom i rodzicom, jak i teoretyczne w postaci przeprowadzenia naukowych badań terenowych o charakterze ilościowo-jakościowym.

Realizacją programu zajmuje się interdyscyplinarny zespół projektowy Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), który podjął współpracę naukową z gronem naukowców i ekspertów z innych jednostek m.in. z Fundacją Polskiej Akademii Nauk w Lublinie, z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i z organizacjami harcerskimi. W ramach programu powołano Komitet Sterujący stworzony z grupy ekspertów nadzorujących efektywny i merytoryczny przebieg wdrażania i realizacji założeń programu oraz jego dalszy rozwój – również po okresie pilotażowym.

Program jest realizowany w okresie od 1 czerwca 2021 r. do 30 listopada 2022 r., a jego koszt wyniesie 15 mln zł. W 2021 r. na jego zadania wydatkowano 3 395 926,85 zł, które obejmowały:

- Ü Powołanie Komitet Sterującego, który monitorował prawidłowość realizacji zadań.
 - Ü Powołanie 61 koordynatorów wsparcia w regionach, reprezentujących poszczególne delegatury kuratoriów oświaty. Podczas 38 spotkań ustalono: zadania koordynatorów wsparcia w środowisku lokalnym w ramach realizowanego programu, bieżące kwestie związane z poradnictwem psychologiczno-pedagogicznym w środowisku lokalnym.
 - Ü Przeprowadzenie badań diagnostycznych wśród uczniów, rodziców, nauczycieli, specjalistów na losowej próbie 1 200 szkół z terenu całej Polski. W badaniach brało udział 120 000 respondentów. Otrzymano 23 500 000 odpowiedzi. Opracowano metodologię opisu uzyskanych wyników badań dla: uczniów szkół podstawowych z klas 1–3, uczniów szkół podstawowych z klas 4–8, uczniów szkół ponadpodstawowych, wychowanków MOW i MOS, rodziców, nauczycieli, specjalistów. Na tej podstawie opracowano 6 raportów diagnostycznych.
 - Ü Zorganizowanie 3 konferencji naukowo-metodycznych wraz z wydaniem publikacji pokonferencyjnych¹⁶⁾. Konferencje dotyczyły tematów: (1) „Przyszłość polskiej szkoły. Alert pedagogiczny”; (2) „Rodzina i szkoła wobec pandemii COVID-19. Diagnoza sytuacji”; (3) „Szkoła w sytuacji (post)pandemii – możliwości szkoleń i poradnictwo”.
 - Ü Przeprowadzenie cyklu szkoleń obejmujących: 1083 godziny szkoleniowe dla nauczycieli, rodziców i specjalistów; 152 godziny szkoleniowe dla koordynatorów wsparcia oraz 143 szkolenia tematycznie z różnych obszarów.
 - Ü Prowadzenie wsparcia psychologicznego on-line dla rodziców, uczniów i nauczycieli. W ramach wsparcia on-line specjaliści przepracowali 1534 godzin dyżurów i indywidualnych konsultacji dla ww. odbiorców.
 - Ü Stworzenie i uruchomienie Internetowej Platformy Specjalistyczno-Doradczej¹⁷⁾, która umożliwiła realizację badań jakościowych, udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego przez specjalistów i realizację szkoleń dla rodziców, nauczycieli, uczniów, dyrektorów i specjalistów. Platforma została dostosowana do Standardów WCAG 2.1 i jest dostępna cyfrowo dla osób z niepełnosprawnościami.
 - Ü Opracowanie Modelu Wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Analizie poddane zostały uzyskane wyniki badań przeprowadzone wśród uczniów, nauczycieli, rodziców, koordynatorów wsparcia. Projekt modelu jest w roboczym opracowaniu i konsultacji z praktykami i pracownikami MEiN.
- ✓ *Projekt pn. „Profilaktyka zintegrowana w każdą pogodę” realizowany w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki”*

Projekt realizuje Fundacja Instytut Profilaktyki Zintegrowanej (IPZIN). Składa się on z czterech powiązanych ze sobą zadań, które razem tworzą modelowy system działań służących wspieraniu kondycji psychicznej uczniów oraz zwiększaniu kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli i rodziców – w szczególności tych kompetencji, które są przydatne w sytuacjach kryzysowych. Obejmują one:

- Ü Bezpośrednie działania profilaktyczne IPZIN w 70 szkołach, który realizuje programy profilaktyczne z warsztatami dla wychowawców i pedagogów/ psychologów szkolnych.

¹⁶⁾ Przygotowane i wydane 3 monografie pokonferencyjne są dostępne na stronie Internetowej Platformy Specjalistyczno-Doradczej.

¹⁷⁾ Na stronie <https://pwpp.uksw.edu.pl/>.

- Ü Stworzenie i popularyzację platformy, dzięki której wiele szkół będzie mogło samodzielnie korzystać z zaawansowanej metodologii pracy badawczo-profilaktycznej oraz szkoleń.
- Ü Opracowanie i upowszechnienie zbioru materiałów, pomocy dydaktycznych i multimedialnych dla nauczycieli, psychologów, pedagogów i rodziców z zakresu zdrowia psychicznego.
- Ü Działania służące upowszechnianiu wyników projektu.

Projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości 996 270 zł i jest realizowany w okresie od 09.06.2021 r. do 09.06.2022 r.

Do końca 2021 r. w ramach tego zadania wykonano:

- Ü 24 realizacje programów profilaktyki zintegrowanej, którymi objęto: 1200 uczniów, 600 rodziców, 720 nauczycieli. IPZIN zebrał materiał identyfikujący bariery i potrzeby środowiska szkolnego wśród: 3500 młodzieży, 1750 rodziców, 2100 nauczycieli i 50 profesjonalistów-praktyków zaangażowanych w realizację lub wsparcie realizacji projektu.
- Ü Platformę profilaktyczno-informatyczną umożliwiającą 960 szkołom samodzielne prowadzenie zajęć profilaktycznych pn. "Nawigacja w każdą pogodę", w ramach których 7 067 uczniów otrzymało psychologiczne wsparcie dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb.
- Ü Pakiet materiałów do prowadzenia zajęć wspierających dla uczniów, które udostępniono w aplikacji. Równolegle przeszkolono 160 nauczycieli i specjalistów.
- Ü Odbyło się 5 konferencji wojewódzkich z udziałem kadr systemu oświaty. Łącznie udział wzięło ponad 3600 osób, w tym stacjonarnie – 600 osób i ponad 3 000 osób on-line. Działania projektowe zostały upowszechnione przez kuratoria oświaty i poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

✓ *Kontynuowano działanie dotyczące całodobowej, bezpłatnej, ogólnopolskiej infolinii.*

W 2021 r.¹⁸⁾ Minister Edukacji i Nauki na działanie infolinii wydatkował własne środki z cz. 30 Oświata i wychowanie. Z infolinii mogli skorzystać również dorośli, w tym rodzice i nauczyciele. Infolinia udzielała porad doświadczonych pedagogów, psychologów, prawników osobom w sytuacji kryzysu, w tym również dotyczących następstw izolacji rówieśniczej spowodowanych stanem epidemii COVID-19. Podczas dyżurów udzielono porad 3 247 osobom (w tym: 692 dzieciom/młodzieży oraz 2 555 osobom dorosłym). Jednocześnie należy podkreślić, że osobami, które najczęściej dodzwaniały się na infolinię byli rodzice. Dodatkowo specjaliści udzielali pomocy on-line i za pośrednictwem poczty e-mail. W ramach tego rodzaju wsparcia udzielono pomocy 419 osobom, w tym 106 dzieciom/młodzieży i 313 dorosłym.

Od 1 listopada 2021 r., na podstawie porozumienia z Ministrem Zdrowia, zadania infolinii (800 12 12 12) przejął Rzecznik Praw Dziecka, który poszerzył działanie dotychczasowego telefonu zaufania RPD. Obecnie za organizację infolinii-telefonu zaufania odpowiada Biuro Rzecznika Praw Dziecka. Można też pisać do ekspertów na czacie, poprzez stronę Rzecznika: www.brpd.gov.pl.

¹⁸⁾ Do 30 października 2021 r.

✓ Kontynuacja realizacji Programu „Za życiem”

W roku 2021 kontynuowano realizację Programu „Za życiem” określonego załącznikiem do uchwały nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (M. P. poz. 1250, z późn. zm.) oraz zgodnie z przepisami art. 90 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.) i rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zadań wiodących ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych (Dz. U. poz. 1712).

W ramach Programu realizowane było Zadanie 1.5. Priorytet I Programu: Wsparcie dla kobiet w ciąży i ich rodzin – przygotowanie i utrzymanie miejsca w bursach lub internatach dla uczennic w ciąży, w formie odrębnego, jednoosobowego pokoju, w którym zapewnione zostaną maksymalnie komfortowe warunki pobytu uczennicy do czasu urodzenia dziecka.

Zadanie było realizowane na podstawie porozumień podpisanych w 2017 r. Na realizację zadania w 2021 r. uruchomiono środki w wysokości – 77 205 zł, które przeznaczono na utrzymanie 219 miejsc. Samorzwały wydatkowały kwotę 58 043,49 zł, natomiast kwota 19 161,51 zł została zwrócona. Przekazane środki zostały wykorzystane na drobne remonty lub uzupełnienie wyposażenia. W niektórych samorządach wydatkowana dotacja pokrywała część kosztów ogólnego utrzymania wszystkich pokoi w internacie czy bursie.

W 2021 r. wykazano 3 uczennice w ciąży, które skorzystały z możliwości przebywania w wyodrębnionych na ten cel pokojach.

1.4.2. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

W stosunku do roku poprzedniego, w 2021 r. zmniejszyła się liczba opracowanych programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. W 2021 r. prowadzono 678 programów, z których skorzystało 35 132 osoby czyli o niespełną połowę mniej osób niż w 2020 r. mimo iż realizowano w 2021 r. większą liczbę programów.

Liczba programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie

Liczba programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	330	361	317	344	331	253	678

Artykuł 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie koncentruje się na utworzeniu przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na system ten mają składać się: program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

poradnictwo i interwencja, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz zespoły interdyscyplinarne. W ramach poradnictwa gmina ma za zadanie prowadzić również działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. W przepisach położono szczególny nacisk na rozwój profilaktyki, jako skutecznej formy pomocy w sytuacjach, gdy w rodzinie nie występuje jeszcze zjawisko przemocy, ale może być tym zjawiskiem zagrożona. W latach 2015–2021 liczba placówek prowadzących poradnictwo, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie wynosiła 750. W 2021 r. spadła liczba placówek w stosunku do roku poprzedniego. W 750 placówkach zrealizowano 678 programów. Ogółem z poradnictwa skorzystały 35 132 osoby : 24 747 kobiet oraz 10 385 mężczyzn.

Liczba placówek prowadzących poradnictwo, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie

Liczba placówek	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	849	967	962	955	876	783	750

1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

1.5.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Od 2016 r. widać wzrost realizowanych programów. W 2021 r. 2 419 gmin realizowało programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Liczba opracowanych i realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Liczba gminnych programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	2 303	2 322	2 327	2 344	2 408	2 449	2 419

1.5.2. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy)

Samorządy powiatowe w 2021 r. opracowały i realizowały 322 programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, co oznacza spadek w stosunku do roku 2020.

Liczba opracowanych i realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
--	------	------	------	------	------	------	------

Liczba powiatowych programów	289	297	313	313	325	337	322
------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

1.5.3. **Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)**

W 2021 roku realizowano 15 wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 10 województwach opracowano ramowe programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie w 2021 r.

Liczba opracowanych i realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Liczba wojewódzkich programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	16	16	16	13	10	14	15

2. **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)**

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy

2.1.1. Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych (art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W 2021 r. w gminach funkcjonowało **2 495** zespołów interdyscyplinarnych. Zespoły Interdyscyplinarne odbyły 14 796 spotkań.

2.1.2. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych

W ramach Zespołów Interdyscyplinarnych funkcjonowało 88 576 grup roboczych.

W Krajowym Programie ujęto mechanizm, dzięki któremu sądy są informowane przez wojewodów o funkcjonującej na ich terenie infrastrukturze instytucji, a także o podmiotach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

2.1.3. Ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Wojewoda jest zobligowany do zewidencjonowania corocznej aktualizacji oraz umieszczenia na stronach internetowych urzędu wojewódzkiego bazy teled adresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

W 2021r. aktualizowano 19 baz teled adresowych instytucji rządowych i samorządowych, także

podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

2.1.4. Przesyłanie zaktualizowanych baz danych z danego województwa, o których mowa w pkt 2.1.2. prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi apelacyjnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego do dnia 31 lipca każdego kolejnego roku

Wojewodowie przesłali do dnia 31 lipca 2021 r. w wersji elektronicznej **341** zaktualizowanych baz danych dotyczących istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Informacje zostały przekazane następującym podmiotom: prezesowi sądu apelacyjnego – 24, prokuratorowi regionalnemu – 24, komendantowi wojewódzkiemu Policji – 24, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej – 24, kuratorowi oświaty – 24 oraz organom samorządu terytorialnego – 221.

2.1.5. Upowszechnienie baz danych przez podmioty, o których mowa w pkt 2.1.3. w podległych im pionach organizacyjnych

Dodatkowo, zgodnie z Działaniem 2.1.4., do dnia 31 lipca każdego kolejnego roku, wojewoda ma obowiązek przesyłania w wersji elektronicznej w/w zaktualizowanych baz danych z danego województwa prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi regionalnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego, celem upowszechnienia w podległych im pionach organizacyjnych.

Obowiązkiem prezesa sądu apelacyjnego jest upowszechnienie w/w bazy danych w podległych sądach okręgowych i rejonowych zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej. W praktyce, prezes sądu apelacyjnego powinien przekazać prezesom podległych sądów okręgowych wersje papierowe oraz elektroniczne w/w baz danych, z poleceniem podobnego upowszechnienia w podległych sądach rejonowych.

Przedmiotowe działanie stanowi realizację Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej *ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW¹⁹⁾*, nakładającą na właściwe organy (w tym sądy) obowiązek przedstawienia osobie pokrzywdzonej w zrozumiałym przez nią języku i formie informacji. Wskaźnikiem obrazującym realizację przedmiotowego zadania jest liczba przekazanych przez prezesów sądów apelacyjnych aktualnych baz danych do sądów okręgowych i rejonowych w wersji papierowej lub elektronicznej. Liczba ta powinna być zgodna z liczbą wszystkich sądów okręgowych i rejonowych na terenie poszczególnych apelacji.

¹⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 roku *ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW* (Dz. Urz. UE. L 2012 z 14.11.2012., str. 57).

W 2021 roku liczba przekazanych baz danych wyniosła **230** i utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich. (2020 – 229, 2019 – 207, 2018 – 239, 2017– 231, 2016 – 288, 2015 – 229, 2014 – 158).

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez prezesów sądów apelacyjnych
2.1.5 Upowszechnienie baz danych uzyskanych od wojewodów, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w sądach	liczba przekazanych aktualnych baz danych do sądów okręgowych i rejonowych w wersji papierowej lub elektronicznej	230 ²⁰⁾

Dodatkowo należy wskazać, że w 2021 r. odnotowano liczbę 153, przekazanych do prokuratur okręgowych i rejonowych, aktualnych baz danych uzyskanych od wojewodów, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Liczba przekazanych prokuratorom aktualnych informatorów w wersji papierowej lub elektronicznej, uzyskanych od powiatów, zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno – edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wyniosła w omawianym roku 665.

Na stronach internetowych prokuratur do dnia 15 sierpnia 2021 roku umieszczono 80 informatorów. Łącznie w 2021 roku w prokuraturach dokonano też aktualizacji 31 stron internetowych.

W 2021 roku komendy wojewódzkie/Stołeczna Policji otrzymały z urzędów wojewódzkich łącznie 99 baz danych, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie. Powyższe bazy najczęściej przekazywane były w wersji elektronicznej. Ponadto, w ciągu roku dokonywano ich aktualizacji.

2.1.6. Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:

- punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

²⁰⁾ Dane gromadzone poprzez jednorazowe coroczne zapytanie do prezesów sądów apelacyjnych przez Departament Strategii i Funduszy Europejskich MS.

- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodków interwencji kryzysowej,
- innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

W ramach poszerzenia oferty placówek udzielających pomocy w 2021 r. powstało 69 punktów konsultacyjnych, 4 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz 18 ośrodków interwencji kryzysowej oraz 51 innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Szczegółowe informacje dotyczące liczby osób korzystających z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie zostały opisane w działaniu 2.3.2.

Należy ponownie wskazać, że choć Krajowy Program nie wskazuje resortu sprawiedliwości jako realizatora niniejszego działania, to od lat Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje metodyczną rozbudowę infrastruktury pomocowej dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, w tym także skierowaną dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska²¹⁾, powołała do życia z dniem 1 stycznia 2012 roku Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zwany dalej *Funduszem*, będący państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości. Przychodami *Funduszu* są m.in. orzeczone przez sądy nawiązki i świadczenia pieniężne.

Począwszy od roku 2017 podjęto szereg działań, w tym zmian legislacyjnych, w celu zwiększenia efektywności w funkcjonowaniu i wydatkowaniu środków z Funduszu Sprawiedliwości w tym poszerzenia katalogu działań podejmowanych w oparciu o zgromadzone środki. Nowelizacja treści art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego weszła w życie w dniu 12 sierpnia 2017 r., zaś w dniu 19 września 2017 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości.²²⁾

Minister Sprawiedliwości działając na podstawie § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, ogłosił w dniu 29 września 2017 r. Program I, który w dniu 24 października 2018 r. został zastąpiony kolejnym Programem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem na lata 2019 – 2021, który podlegał dalszym aktualizacjom. Obecnie obowiązuje Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem na lata 2019 – 2025.

Celem programu jest:

- I. Udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym
- II. Udzielanie pomocy świadkom i osobom im najbliższym

²¹⁾ Ustawa z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. poz. 227, z późn. zm.).

²²⁾ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 683, z późn. zm.).

III. Wsparcie i rozwój instytucjonalnego systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom poprzez utworzenie Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym.

Program skierowany jest do jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku – stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji. Beneficjentami Programu są osoby pokrzywdzone w wyniku przestępstw, osoby im najbliższe oraz świadkowie i osoby im najbliższe. Powyższe oznacza, że beneficjentami programu są również osoby dotknięte przemocą domową.

W Programie został wyszczególniony także katalog zadań, które w 2021 roku były realizowane i dostępne dla osób pokrzywdzonych:

Do zadań tych należą:

- 1) organizowanie i finansowanie pomocy prawnej, w tym alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów;
- 2) organizowanie i finansowanie pomocy tłumacza w celu udzielenia pomocy prawnej osobie uprawnionej, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do czasu wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- 3) organizowanie i finansowanie pomocy tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika w celu udzielenia pomocy prawnej;
- 4) pokrywanie kosztów związanych z psychoterapią, pomocą psychiatryczną lub psychologiczną;
- 5) organizowanie i finansowanie pomocy udzielanej przez osobę pierwszego kontaktu;
- 6) pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych (w tym rehabilitacyjnych), lekarstw w zakresie, w którym lek nie podlegałby refundacji lub w części, w której nie jest refundowany, wyrobów medycznych, w tym materiałów opatrunkowych, przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych, w zakresie niezbędnym w procesie leczniczym doznanego uszczerbku na zdrowiu wynikającego z przestępstwa lub jego następstw;
- 7) pokrywanie kosztów związanych z kształceniem w szkołach i przedszkolach publicznych, w tym w ramach indywidualnego nauczania, a także w przypadku realizacji obowiązku przedszkolnego, szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjnych osób uprawnionych;
- 8) pokrywanie kosztów związanych z opieką nad dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych prowadzonych przez gminy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;
- 9) organizowanie i finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;
- 10) pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia;
- 11) finansowanie okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych i opłat za energię ciepłą, energię elektryczną, gaz, wodę, opał, odbiór nieczystości stałych i płynnych za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny, proporcjonalnie do liczby osób stale zamieszkujących w tym lokalu lub domu;

12) usługę dostosowania lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego do potrzeb osoby pokrzywdzonej przestępstwem w przypadku, gdy utrata sprawności fizycznej nastąpiła w wyniku przestępstwa;

13) finansowanie przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu związanych z uzyskiwaniem świadczeń i regulowaniem spraw określonych w pkt 1–10;

14) pokrywanie kosztów żywności lub bonów żywnościowych;

15) pokrywanie kosztów zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej;

16) finansowanie kosztów zorganizowanego wyjazdu uprawnionego małoletniego;

17) finansowanie kosztów wyjazdu:

a. osoby uprawnionej wraz z małoletnim, nad którym sprawuje pieczę,

b. uprawnionego małoletniego wraz z osobą, pod której pieczę pozostaje podczas którego udzielana będzie pomoc, o której mowa w pkt 4;

18) finansowanie robót budowlanych, o których mowa w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, w tym również przygotowania do realizacji robót budowlanych, w szczególności kosztów opracowania dokumentacji projektowej, przygotowania gruntu pod budowę, ekspertyz, świadectw, operatów, prac geologicznych, niezbędnych do realizacji celów wynikających z ustawy;

19) zakup urządzeń i wyposażenia;

20) zakup wartości niematerialnych i prawnych.

W 2021 r. ponad 60% spraw, z jakimi zgłaszali się pokrzywdzeni do miejsc finansowanych ze środków Funduszu Sprawiedliwości dotyczyło przemocy domowej. Wysokość udzielonej dotacji na 2021 rok w ramach zawartych wieloletnich umów wynosiła 93 565 482,63 zł. Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2021 roku w całej Polsce funkcjonowało 336 miejsc (51 Okręgowych Ośrodków Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem i 285 Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem), które świadczyły pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem im najbliższym oraz świadkom i osobom im najbliższym (w tym rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie). W stosunku do 2018 roku liczba miejsc świadczenia pomocy finansowanych z Funduszu Sprawiedliwości w 2021 roku wzrosła z 94 miejsc do 336 miejsc. Ponadto w 2020 roku zawarto umowę dotyczącą utworzenia Specjalistycznego Centrum, którego celem jest zapewnienie profesjonalnego i kompleksowego wsparcia poprzez opracowanie i realizację Indywidualnego programu wychodzenia ze skutków pokrzywdzenia przestępstwem dla osób oraz rodzin. Wysokość dotacji przyznanej na rok 2021 wyniosła prawie 13 mln zł. Łączna kwota przyznanej dotacji w tym projekcie wyniosła ponad 43 mln zł. W 2021 r. rozpoczęto także przygotowania do utworzenia kolejnej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym na lata 2022 – 2025, co zaowocowało ogłoszeniem konkursów na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej–Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, udzielania pomocy świadkom i osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji

i instytucji na lata 2022 – 2025. Rozstrzygnięte konkursy pozwoliły utworzyć sieć liczącą obecnie 305 miejsc świadczenia pomocy rozlokowanych w całej Polsce.

W ramach poszerzenia oferty placówek udzielających pomocy w 2021 r. powstało 69 punktów konsultacyjnych, 4 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz 18 ośrodków interwencji kryzysowej oraz 51 innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Szczegółowe informacje dotyczące liczby osób korzystających z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie zostały opisane w działaniu 2.3.2.

Łączna liczba placówek publicznych świadczących pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie a liczba osób, która z takiej pomocy skorzystała w latach 2019–2021

Łączna liczba instytucji publicznych	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	812	833	789

Liczba osób, które skorzystały z pomocy	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	51 143	40 457	35 320

2.1.7. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Nawiązanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na szczeblu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej odbywa się przede wszystkim poprzez wspólne działania realizowane w oparciu o funkcjonowanie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Minister Rodziny i Polityki Społecznej dokonał w 2017 r. wyboru Członków Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – III kadencji w związku z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. poz. 146), które jest wypełnieniem upoważnienia zawartego w art. 10f ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 10b ust. 1 ww. ustawy w skład Zespołu Monitorującego wchodzi:

1. **Krajowy Koordynator** Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
2. **Siedmiu przedstawicieli** organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych,

3. **Pięciu przedstawicieli** jednostek samorządu terytorialnego powołanych spośród osób zgłoszonych przez stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
4. **Dziesięciu przedstawicieli** organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

Główne tematy i prace Zespołu w 2021 r.:

- opiniowanie wniosków w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- omówienie rozwiązań dotyczących dzieci doznających przemocy,
- analizowanie przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dyskusje na temat obowiązujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie rozwiązań prawnych,
- opracowanie projektu Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na kolejną perspektywę czasową.

Wojewodowie realizowali zadanie dotyczące współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, realizując wspólnie lub zlecając do realizacji projekty. W 2021 r. w ramach wzmocnienia współpracy, w oparciu o zlecenie, bądź też wspólne działania, zarówno wojewodowie, jak i jednostki samorządu terytorialnego, zrealizowali 424 projekty.

2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej

W ramach upowszechniania informacji i edukacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej opracowano i upowszechniono 56 104 materiały informacyjne.

Ministerstwo Sprawiedliwości, choć nie jest wskazane w Krajowym Programie jako realizator niniejszego działania podobnie jak w latach ubiegłych w 2021 roku również podejmowało działania informacyjne, które skoncentrowane były na utrzymaniu społecznej świadomości o zadaniach i celach Funduszu Sprawiedliwości oraz na dalszym jej poszerzaniu, wśród ogółu społeczeństwa. Taki sposób realizacji akcji informacyjnych miał skutkować możliwością objęcia wsparciem Funduszu Sprawiedliwości jak największej liczby potencjalnych beneficjentów, przy pomocy dopasowanych kanałów komunikacyjnych. W 2021 roku, z uwagi na panujący stan epidemii Sars-Cov-2, dobór kanałów dotarcia do odbiorców został dostosowany do zmieniających się preferencji w konsumpcji mediów. Dywersyfikacja wybranych kanałów przekazu pozwoliła na dotarcie do potencjalnych beneficjentów świadczeń Funduszu Sprawiedliwości, niezależnie od ich statusu społecznego, wieku, wykształcenia czy miejsca zamieszkania. Ponadto, wśród projektów z zakresu przeciwdziałania przyczynom przestępczości finansowanych ze środków Funduszu Sprawiedliwości, znalazł się m. in. projekt polegający na wdrożeniu autorskiego programu edukacji prawno-społeczno-obywatelskiej opartego na idei wolontariatu jako skutecznego narzędzia kształtowania postaw społecznie użytecznych i zapobiegania przestępczości. W ramach projektu udzielane jest wsparcie rodzinom, dzieciom i młodzieży doświadczającej konfliktu z prawem poprzez warsztaty oraz

doradztwo specjalistyczne. W okresie od kwietnia do grudnia 2021 roku udzielono w ramach tego projektu 2 778 godzin konsultacji specjalistycznych z dziedzin m.in. psychologii, psychoterapii, prawa, terapii uzależnień, wolontariatu, z których skorzystało 411 beneficjentów projektu. Na dedykowanej Funduszowi Sprawiedliwości stronie internetowej <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl/>, publikowane były aktualizowane na bieżąco dane związane z ogłaszanymi programami i konkursami. W jednej z zakładek strony znajduje się aktualna interaktywna mapa Okręgowych Ośrodków i Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przepięstwem wraz z ich danymi teledresowymi. Na stronie głównej zamieszczono komunikat dotyczący sposobu możliwości uzyskania świadczeń w związku ze stanem epidemii. W zakładce „Potrzebujesz pomocy” zamieszczono informacje dotyczące wsparcia, które mogą uzyskać osoby pokrzywdzone przemocą domową. Na stronie podany jest formularz kontaktowy oraz numer Linii Pomocy Pokrzywdzonym, dzięki czemu osoby potrzebujące pomocy mogą ją uzyskać całodobowo, z dowolnego miejsca.

Dodatkowo upowszechnianiu wiedzy związanej z uprawnieniami osób pokrzywdzonych oraz możliwością korzystania z ośrodków i instytucji pomocowych służyły informacje m.in. zamieszczone na portalu internetowym „Lubuska Niebieska Tarcza przeciw przemocy-lubuski portal dla ofiar przemocy”, na którym wskazano zakres działań Prokuratury w zakresie pomocy ofiarom przestępiw. Działania na rzecz osób pokrzywdzonych, zmierzające do upowszechniania wiedzy związanej z uprawnieniami ofiar przestępiw w zakresie przysługujących uprawnień pokrzywdzonym w procesie karnym, jak też związanej z upowszechnianiem wiedzy o ośrodkach i instytucjach, w których ofiary przestępiw mogłyby otrzymać konkretną pomoc, realizowane były w ramach informacji zamieszczonych w stosownych zakładkach na stronach internetowych prokuratury na którym wskazywano zakres realizowanych w tym wzglępie zadań Prokuratury. Natomiast osoby pokrzywdzone, ustalone w toku prowadzonych postępowań karnych, były informowane przez prokuratorów o możliwości i sposobie korzystania z pomocy właściwych organów i instytucji. Łącznie w 2021 roku w prokuraturach dokonano też aktualizacji 31 stron internetowych.

2.2.2. Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie

W ramach upowszechniania zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie w działaniach indywidualnych w 2021 r. uczestniczyło 23 437 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a w działaniach grupowych uczestniczyło 6 937 osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

2.3.1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

Od 1 sierpnia 2010 r. wprowadzono zmiany do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Wprowadzone zmiany zdefiniowały procedurę „Niebieskie Karty” oraz określiły jej realizatorów, do których należą przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Policji;

- oświaty;
- ochrony zdrowia.

Zgodnie z delegacją ustawową zostało opracowane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. poz. 1245). Wejście w życie przepisów rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” nałożyło na służby i przedstawiciele zajmujących się zawodowo problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie obowiązek współpracy oraz wypracowywania konkretnych rozwiązań pomocowych skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również w odniesieniu do realizowanych zadań z osobami stosującymi przemoc w rodzinie. Rozporządzenie szczegółowo wyznacza terminy, zadania oraz cele do realizacji. Jego konstrukcja przede wszystkim sformalizowała oraz ujednoliciła standardy pracy osób uprawnionych do wszczęcia procedury, jak również profesjonalistów pracujących bezpośrednio z indywidualnymi przypadkami przemocy w rodzinie.

Procedura „Niebieskie Karty” ma charakter zarówno interwencyjny, jak również opierający się na pracy długoterminowej, uwzględniającej konkretne rozwiązania prawne, pomocowe oraz monitorujące, dzięki którym jest szansa na zniwelowanie zjawiska przemocy w rodzinie. Dokumentacja gromadzona w ramach procedury „Niebieskie Karty” niejednokrotnie stanowi dowód w sprawie w sądzie, dlatego też zawarty jest w niej między innymi opis zdarzenia z uwzględnieniem stosowanych form przemocy w rodzinie, czasu trwania takich zachowań, podejmowanych działań w sprawie itd. Procedura „Niebieskie Karty” to także procedura zawierająca konkretny plan pomocy w stosunku do osób doznających przemocy w rodzinie, jak również realizowanych oddziaływań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” w 2021 r. sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciele poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę było **82 092** w tym przez przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – **10 907**,
- Policji – **64 250**,
- oświaty – **3 231**,
- ochrony zdrowia – **1 138**,
- Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – **2 566**.

Liczba kontynuowanych w 2021 r. procedur „Niebieska Karta” wszczętych w latach poprzednich wyniosła łącznie 39 097.

W okresie sprawozdawczym sporządzono 56 218 formularzy „Niebieska Karta – C”.

Instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” była Policja, na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciele poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2015–2020

Lata	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	12 743	11 789	13 667	11 177	12 083	10 065	10 907
Policja	75 495	73 531	75 662	73 153	74 313	72 601	64 250
Oświata	6 166	5 547	4 184	4 431	4 849	5 307	3 231
Ochrona zdrowia	557	607	713	623	658	1 039	1 138
Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	4 788	5 736	4 081	3 927	2 813	2 369	2 566
Razem	99 749	97 210	98 307	93 311	94 716	91 381	82 092

W roku 2021 funkcjonariusze Policji wypełnili 64 250 formularzy „Niebieska Karta – A”, co w stosunku do 2020 roku stanowi spadek o 11,50% (ówczesnie wypełniono 72 601 formularzy) natomiast w stosunku do 2019 r., spadek ten wynosi 13,54% (wypełniono 74 313 formularzy).

W 2021 r. na terenie kraju odnotowano 53 985 wypełnionych przez Policję formularzy wszczynających procedurę „Niebieskie Karty”, co stanowi 84,02% ogólnej liczby wypełnionych przez Policję w tym czasie formularzy „Niebieska Karta – A”. W 2020 r. formularzy wszczynających procedurę było 59 701, zaś w 2019 r. – 61 076.

Liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury w 2021 r. wyniosła 10 265.

W tabeli przedstawiono liczbę wypełnionych przez Policję formularzy Niebieska Karta – A w 2021 r., zaś w tabeli nr 2 liczbę kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy oraz liczbę rodzin objętych w 2021 r. działaniami w ramach procedury, w poszczególnych garnizonach Policji.

Liczba wypełnionych przez Policję formularzy Niebieska Karta – A w 2021r.

Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta – A		
1.	Ogół	64 250
2.	Wszczynających procedurę	53 985
3.	dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	10 265

Liczba kontynuowanych w 2021 roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy oraz Liczba rodzin objętych w 2021 roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” (według garnizonów)

KWP/KSP	Liczba kontynuowanych w 2021 r. procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy	Liczba rodzin objętych w 2021 r. działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Białystok	1 829	4 278
Bydgoszcz	1 899	3 704
Gdańsk	2 048	3 167
Gorzów Wlkp.	508	1 499
Katowice	2 791	5 098
Kielce	534	3 102
Kraków	1 266	3 436
Lublin	1 096	3 470
Łódź	1 463	3 779
Olsztyn	946	2 516
Opole	494	956
Poznań	3 064	6 715
Radom	917	2 236
Rzeszów	1 518	4 008
Szczecin	431	3 080
Wrocław	3 281	5 873
KSP	1 520	4 359
	25 605	61 276

Ze zgromadzonych przez Policję danych wynika, że w 2021 r. nastąpił spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie. Odnotowano 141 409 sytuacji, dotyczących poszczególnych rodzajów przemocy, co w odniesieniu do 2020 r., dało spadek o 22 656 przypadków (dynamika wyniosła 86,19%), natomiast w stosunku do 2019 r., spadek o 24 693 sytuacje (dynamika – 85,13%).

W 2021 r. odnotowano 50 002 przypadki przemocy fizycznej, 70 611 psychicznej, 1 048 seksualnej, 1 548 ekonomicznej oraz 18 200 przypadki innego rodzaju przemocy. Spadek odnotowano we wszystkich rodzajach przemocy.

Podobnie jak w latach ubiegłych analiza danych statystycznych wskazuje, że najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna, która stanowi 49,93% ogólnej liczby przypadków przemocy w rodzinie, zaś na drugim miejscu pozostaje przemoc fizyczna (35,35%).

Odnosząc się do przemocy fizycznej wskazać należy, że w 2021 r. odnotowano jej 50 002 przypadki, co w odniesieniu do 2020 r., stanowi spadek o 7 758 (dynamika wyniosła 86,57%), a do 2019 r. (odnotowano 57 760 przypadków) spadek o 8 961 przypadków (dynamika – 84,80%).

W 2021 r. odnotowano 70 611 przypadków przemocy psychicznej, co dało spadek w stosunku do 2020 r. o 10 733 przypadki (dynamika 86,81%), zaś do 2019 r. o 10 389 przypadków (dynamika – 87,17%).

W 2021 r. w przypadku przemocy seksualnej oraz innego rodzaju przemocy odnotowano spadek w tym zakresie, zarówno w stosunku do 2020 r., jak i 2019 r.

W 2021 r. odnotowano 1 048 przypadków przemocy seksualnej (spadek w stosunku do 2020 r. o 115 przypadków – 90,11%) i 18 200 przypadków innego rodzaju przemocy (spadek w stosunku do 2020 r. o 3 785 przypadków – 82,78%.)

W 2021 r. liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie wyniosła 75 761 osób, co w stosunku do 2020 i 2019 r. stanowi spadek, odpowiednio o 11,47% (85 575 osób) i 13,94% (88 032).

Analiza danych statystycznych wykazuje, że w 2021 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największą grupę osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie stanowiły kobiety (55 112 osób), co stanowiło 72,74% ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W dalszej kolejności pozostają osoby małoletnie – 11 129 osób (14,69% ogółu) oraz mężczyźni – 9 520 osób (12,57% ogółu). Przy czym spadek w odniesieniu do 2020 r. odnotowano we wszystkich kategoriach osób (kobiety spadek o 7 754 osoby, **dynamika** wyniosła 87,67%, małoletni spadek o 658 osób, dynamika 94,42%, mężczyźni spadek o 1 402 osoby, dynamika 87,16%).

Wśród kobiet, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, podobnie jak w 2020 r., zdecydowaną większość stanowią osoby w wieku do 65 roku życia (48 764 kobiety, wobec 6 348 kobiet powyżej 66 roku życia). Kobiety w wieku do 65 roku życia stanowią 88,48% ogólnej liczby kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie.

W 2021 r. odnotowano 9 520 mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięci przemocą w rodzinie. 82,77% tej grupy (7 880 osób) stanowią mężczyźni w wieku do 65 roku życia, zaś 17,23% (1 640 osób) powyżej lat 66.

Ogólna liczba osób małoletnich, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie w 2021 r. wyniosła 11 129, z czego 5 545 to dziewczęta (49,82%), a 5 584 to chłopcy (50,18%).

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie 2021 r.

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie	
Ogół	75 761
Kobiety	55 112
do 65 r.ż.	48 764
od 66 r.ż.	6 348
Mężczyźni	9 520
do 65 r.	7 880
od 65 r.ż.	1 640
Małoletni	11 129
Dziewczęta	5 545
Chłopcy	5 584

Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty

województwo	liczba NK-A	liczba NK-A
	ochrona zdrowia (wg. danych urzędów wojewódzkich)	GKRPA (wg. danych urzędów wojewódzkich)
dolnośląskie	36	43
kujawsko-pomorskie	23	12
lubelskie	16	29
lubuskie	1	22
łódzkie	21	42
małopolskie	41	51
mazowieckie	169	89
opolskie	7	17
podkarpackie	27	29
podlaskie	14	18
pomorskie	69	56
śląskie	81	44
świętokrzyskie ²³⁾	-	-
warmińsko-mazurskie	15	22
wielkopolskie	70	52
zachodniopomorskie	9	13
Ogółem:	599	539

Przedstawiciele oświaty realizując obowiązek wynikający z art. 9d ust. 2 ustawy, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie w 3 198 przypadkach podjęli procedurę „Niebieskie Karty”.

Działania interwencyjne dotyczące uruchamiania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli oświaty w 2021 r. przedstawia poniższa tabela.

Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez szkoły i placówki
ogółem	3 198

²³⁾ Dane zostaną uzupełnione po otrzymaniu informacji od Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach

Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez szkoły i placówki
<p>Stosowanie procedury "Niebieskie Karty" przez przedstawicieli oświaty.</p> <p>Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart – A" przez przedstawicieli oświaty wszczynających procedurę</p>	województwo dolnośląskie	363
	województwo kujawsko-pomorskie	161
	województwo lubelskie	92
	województwo lubuskie	66
	województwo łódzkie	94
	województwo małopolskie	210
	województwo mazowieckie	691
	województwo opolskie	110
	województwo podkarpackie	99
	województwo podlaskie	89
	województwo pomorskie	228
	województwo śląskie	374
	województwo świętokrzyskie	60
	województwo warmińsko-mazurskie	143
	województwo wielkopolskie	234
województwo zachodniopomorskie	184	

Badanie ankietowe²⁴⁾ wskazało, że:

- a) 10 562 (89,60 %) badanych szkół i placówek posiada nauczycieli przygotowanych do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec dziecka;
- b) w powyższych szkołach i placówkach – 79 044 nauczycieli jest przygotowanych do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec dziecka;
- c) 8 792 (74,58 %) badanych szkół i placówek posiada wśród kadry pedagogicznej osobę uczestniczącą w pracach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki wynika że w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 w szkolnictwie artystycznym wdrożono 33 procedury „Niebieskie Karty” w 25 szkołach artystycznych. W porównaniu do roku ubiegłego wskaźnik liczby procedur jest nieco wyższy.

Stosowanie procedury „Niebieska Karta” w szkołach artystycznych

L. p.	Szkoła	Region CEA
1.	Zespół Szkół Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego w Szczecinie	I zachodniopomorski
2.	Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. G. Bacewicz w Koszalinie	
3.	Zespół Szkół Muzycznych im. K. Szymanowskiego w Toruniu	IV kujawsko-pomorski
4.	Zespół Szkół Budowlanych i Plastycznych im. M. Kopernika w Grudziądzu	
5.	Zespół Szkół Muzycznych im. Cz. Niemena we Włocławku	
6.	Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Gorzowie Wielkopolskim	VI lubuski
7.	Zespół Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. J. Cybisa w Opolu	VIII opolski
8.	Liceum Sztuk Plastycznych w Wodzisławiu Śląskim	IX śląski
9.	Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. W. Kilara w Katowicach	
10.	Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I st. im. S. Moniuszki w Katowicach	
11.	Liceum Plastyczne w Zespole Szkół nr 3 w Żorach	
12.	Zespół Szkół Plastycznych im. A. Kenara w Zakopanem	
13.	Zespół Państwowych Szkół Plastycznych w Krakowie	

²⁴⁾ Ankieta monitorująca realizację przez szkołę/placówkę zadań z zakresu wychowania i profilaktyki w roku szkolnym 2021/2022. Badanie skierowano do: szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły I stopnia, szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, młodzieżowego ośrodka wychowawczego ze szkołami, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii ze szkołami. W badaniu w 2022 r. udział wzięło **11.788** szkół i placówek.

14.	Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. J. Szermentowskiego w Kielcach	X małopolski, świętokrzyski
15.	Zespół Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego w Tarnowie	
16.	Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. Mieczysława Karłowicza w Krakowie	
17.	Zespół Szkół Plastycznych im. P. Michałowskiego w Rzeszowie	XI podkarpacki
18.	Zespół Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego w Krośnie	
19.	Zespół Szkół Plastycznych im. S. Wyspiańskiego w Jarosławiu	
20.	Zespół Szkół Muzycznych nr 1 im. K. Szymanowskiego w Rzeszowie	
21.	Zespół Szkół Muzycznych im. S. Moniuszki w Łodzi	XIII łódzki
22.	Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. A. Grottgera w Supraślu	XIV i XV warmińsko-mazurski i podlaski
23.	Liceum Sztuk Plastycznych w Gronowie Górnym	
24.	Zespół Szkół Muzycznych I st. im. O. Kolberga w Radomiu	XVI mazowiecki
25.	Zespół Szkół Plastycznych im. J. Brandta w Radomiu	

2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych

W 2021 r. liczba osób dotkniętych przemocą wyniosła **168 058** osób (w tym 100 417 kobiet, 23 832 mężczyzn oraz 43 809 dzieci). Pomocą w formie poradnictwa objęto ogółem **158 456** osoby. Z poradnictwa psychologicznego skorzystało **ogółem 61 160 osób**. Z poradnictwa pedagogicznego 18 942, natomiast z poradnictwa **pawnego** skorzystało ogółem 24 427 **osób**. Z poradnictwem medycznego skorzystało ogółem 2 960 osób, poradnictwem socjalnym zostało objęte ogółem 79 394 osoby. Z poradnictwa **zawodowego i rodzinnego** skorzystały **ogółem 23 062 osoby**.

2.3.3. Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym w uzasadnionych przypadkach działania na rzecz reintegracji rodzin

Osoby doznające różnych form krzywdzenia zazwyczaj zwracają się o pomoc w stanie ostrego

kryzysu, wtedy gdy przemoc ta zagraża ich zdrowiu i życiu. Osoby, które są krzywdzone, odczuwają silny lęk przed sprawcą. Obawiają się, że szukając pomocy, mogą pogorszyć jedynie sytuację, w której się znalazły. Szczególnie ważną rolę w procesie pomocy odgrywa wsparcie, którego osoby doznające przemocy w rodzinie potrzebują. Jego uzyskaniu służą programy terapeutyczne i grupy wsparcia. Nawet niewielka, ale adekwatna pomoc udzielona w odpowiednim momencie może być bardziej pomocna, niż wszechstronna pomoc dostarczona w późniejszym czasie. W całym kraju opracowano i realizowano 245 programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie. Z tej formy skorzystało **6 316** osób. Spośród osób uczestniczących w programach terapeutycznych 2 452 ukończyło programy terapeutyczne. W całym kraju funkcjonowało 191 grup terapeutycznych i 331 grup wsparcia.

2.3.4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy przez punkty konsultacyjne

W całej Polsce działa 513 punktów konsultacyjnych. Z punktów konsultacyjnych skorzystało 21 571 osób w tym kobiet 15 390, mężczyzn 3 961, dzieci 2 220. Punkty konsultacyjne aktywnie realizują zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie świadcząc różnego rodzaju pomoc i wsparcie doraźnie w formie np. poradnictwa prawnego, rodzinnego, socjalnego, zawodowego

2.3.5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej (art. 6 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W całej Polsce w ramach instytucji pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie funkcjonowało w 2021 r. **826 jednostek**. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią **punkty konsultacyjne – 513**, a następnie **ośrodki interwencji kryzysowej – 162** w tym 62 punktów interwencji kryzysowej, **specjalistyczne ośrodki wsparcia – 37**, **gminne i powiatowe ośrodki wsparcia – 17**, **domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 24** oraz **73 inne placówki** świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Ośrodki wsparcia

W całej Polsce działało 17 w tym 12 gminnych ośrodków wsparcia i 5 powiatowych ośrodków wsparcia, z pomocy których skorzystało w 2021 r. łącznie 258 osób. Statystycznie z jednego ośrodka skorzystało średnio 48 osób. Spośród 17 ośrodków, 11 dysponowało 11 miejscami całodobowymi, z których skorzystało łącznie 106 osób.

Ośrodki interwencji kryzysowej

W 2021 r. w całej Polsce funkcjonowała 162 ośrodki interwencji kryzysowej z pomocy których skorzystało 10 071 osób. Statystycznie z jednego ośrodka skorzystały średnio 62 osoby.

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Z 24 domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży prowadzonych przez powiat, które dysponowały 490 miejscami, skorzystało 382 osoby, co oznacza, że z każdego domu

skorzystało średnio 16 osób. W 2021 r. ogółem 529 osób skorzystało z miejsc całodobowych w domach dla matek z małoletnimi dziećmi (w tym: 221 kobiety, 2 mężczyzn oraz 306 dzieci).

2.3.6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Na terenie kraju w 2020 r. funkcjonowało **37 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, z pomocy których skorzystało 4 762 osoby. Statystycznie z jednego ośrodka skorzystało średnio 128 osób.**

Prowadzenie ośrodków jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym, a środki finansowe na ich utrzymanie zapewnia budżet państwa.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, osoby doznające przemocy w rodzinie, otrzymują profesjonalne wsparcie medyczne, socjalne, psychologiczne oraz prawne. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie funkcjonują w oparciu o standardy zawarte w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. poz. 259). Priorytetowym zadaniem specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest zapewnienie bezpieczeństwa i udzielenie profesjonalnej pomocy i wsparcia.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w 2021 r. udzielono różnorodnych form pomocy 4 762 osobom doznającym przemocy w rodzinie, w tym: 3 322 kobietom, 443 mężczyznom oraz 997 dzieciom. Ponadto udzielono pomocy 258 osobom starszym – ofiarom przemocy w rodzinie, w tym: 217 kobietom i 41 mężczyznom, a także 311 osobom niepełnosprawnym – ofiarom przemocy w rodzinie, w tym: 218 kobietom, 28 mężczyznom oraz 65 dzieciom. Z pomocy całodobowej skorzystało 1 305 osób w tym: 585 kobiety (w tym 62 niepełnosprawnych i 22 starszych), 14 mężczyzn (w tym 1 niepełnosprawny i 1 starszy) oraz 706 dzieci (w tym 31 niepełnosprawnych).

Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2015–2020

Liczba osób korzystających z pomocy w SOW	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	7 454	7 004	8 558	6 792	6 139	4 611	4 762

Wszystkie specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie nawiązały współpracę z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Specjalistyczne ośrodki współpracują głównie z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, Policją, sądami, prokuraturą, strażą miejską, zakładami opieki zdrowotnej, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, szkołami, przedszkolami, kościołem, organizacjami pozarządowymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, wydziałami do spraw mieszkalnictwa, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi, powiatowymi urzędami pracy, mediami lokalnymi itp.

W celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie monitoruje sytuację osób przebywających w ośrodkach przez pół roku po jego opuszczeniu, poprzez utrzymywanie kontaktu telefonicznego, korespondencję lub nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się pomocą ofiarom przemocy.

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia spełniają bardzo ważną funkcję w udzielaniu kompleksowej pomocy. Są to placówki, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z ofiarami przemocy, ale również z osobami będącymi sprawcami. Działalność ośrodków jest wielowymiarowa i nastawiona na udzielanie profesjonalnej pomocy.

2.3.7. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do ogólnopolskich telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych, dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz kontynuowanie działalności całodobowej, bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie

Na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontynuowało pracę Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia". W ramach tej placówki działa Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" na 800-12-00-02 – całodobowy i bezpłatny dla dzwoniących klientów (wszystkie koszty związane z rozmowami pokrywa PARPA). Pod numerem 800-12-00-02 w poniedziałki w godz. 18.00-22.00 można rozmawiać z konsultantem w jęz. angielskim, a we wtorki w godz. 18.00-22.00 – w jęz. rosyjskim. Dodatkowo w poniedziałki i wtorki w godz. 17.00-21.00 (pod numerem telefonu 22/6662850), a w środy w godz. 18.00-22.00 (800-12-00-02) działa telefoniczna poradnia prawna. Ponadto, w środy w godz. 10.00-13.00 (pod numerem telefonu 22/2506312) prowadzone są telefoniczne konsultacje dla przedstawicieli służb, które w środowiskach lokalnych napotykają trudności związane z ochroną rodzin przed przemocą. W Pogotowiu „Niebieska Linia” funkcjonuje także poradnia e-mailowa (niebieskalinia@niebieskalinia.info), strona internetowa (www.niebieskalinia.info) oraz baza danych placówek udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. W ofercie Pogotowia "Niebieska Linia" są także konsultacje z wykorzystaniem komunikatora Skype (pogotowie.niebieska.linia). Pomoc przez Skype’a jest także dostępna dla osób głuchych i niedosłyszących – konsultant posługuje się językiem migowym. W omawianym okresie w Telefonie „Niebieska Linia” (800-12-00-02) przeprowadzono 22.078 rozmów, które dotyczyły problemów rodzinnych, głównie związanych z przemocą domową, a także nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz uzależnienia. Udzielono także 1.289 telefonicznych konsultacji w poradni prawnej, 119 telefonicznych porad dla przedstawicieli służb oraz przeprowadzono 23 rozmowy przez Skype’a. Pracownicy Pogotowia „Niebieska Linia” podjęli 810 interwencji w sprawach przemocy w rodzinie, odpowiedzieli na 3.460 listów i e-maili. Na stronie internetowej www.niebieskalinia.info zamieszczono 103 informacje. Realizowano program stażowy dla studentów wyższych uczelni, do którego przyjęto 21 osób.

W Wydziale Prewencji Biura Prewencji KGP obsługiwany jest Policyjny Telefon Zaufania (nr 800 120 226). Numer telefonu wymieniony jest w formularzu „*Niebieska Karta-B*”, jako jeden z dwóch numerów telefonów, pod którymi można uzyskać pomoc. Jest to telefon bezpłatny, obsługiwany przez oficerów Policji, pełniących służbę w KGP. W 2021 roku, za pośrednictwem wskazanego numeru telefonu przeprowadzono 475 rozmów.

W 2021 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji zlecił do realizacji zadania publiczne pn.: „Prowadzenie telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży” oraz „Prowadzenie telefonu interwencyjnego w sprawie zaginionych dzieci”. Telefony zaufania są narzędziem wspomagającym w zakresie ochrony dzieci i młodzieży w sytuacji zagrożenia ich zdrowia lub życia. Dzięki dostępności telefonów oraz kontaktu drogą elektroniczną osoby małoletnie miały możliwość wyrażania lęku, troski o swoje życie oraz porozmawiania o swoich problemach, które mogły zagrażać ich bezpieczeństwu.

Ministerstwo Sprawiedliwości, choć nie jest wskazane w Krajowym Programie jako realizator niniejszego działania podobnie jak w latach ubiegłych również w 2021 roku zapewniał osobom pokrzywdzonym przestępstwem dostęp do telefonicznej pomocy w tym uzyskanie przez te osoby telefonicznej informacji oraz porady. Zgodnie z ogłoszeniem w sprawie konkursu ofert w sprawie przeprowadzenia LXI otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, wyłoniony podmiot zapewnia wdrożenie i utrzymanie Linii Pomocy Pokrzywdzonym jako części Systemu pomocy ofiarom przestępstw, zintegrowanej z pozostałymi elementami Systemu. Powyższe działanie realizuje tym samym zadania wskazane w Programie Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem na lata 2019–2025. Możemy do nich zaliczyć:

- a) zapewnienie osobom pokrzywdzonym przestępstwem dostępu do pomocy psychologicznej i prawnej świadczonej przez telefon i drogą elektroniczną za pośrednictwem skrzynki e-mail;
- b) zapewnienie osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom możliwości umówienia się na spotkanie z osobą pierwszego kontaktu drogą telefoniczną;
- c) upowszechnianie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- d) promowanie systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom.

W wyniku rozstrzygnięcia wyżej wymienionego konkursu oraz realizacji postanowień programowych, powstał **Numer SOS Linia Pomocy Pokrzywdzonym**, który nieprzerwanie świadczy pomoc od 2019 roku. Informacja odnośnie możliwych form wsparcia dostępna jest pod adresem **www.numersos.pl**. Ponadto swoją sprawę można zgłosić na adres **info@numersos.pl**, jak również uzyskać pomoc psychologiczną lub prawną pod numerem **+48 222 309 900**. Infolinia funkcjonuje 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu. Infolinia pozostaje w stałym kontakcie z Ośrodkami i Punktami Pomocy Pokrzywdzonym. Dzięki takiemu rozwiązaniu osoby potrzebujące pomocy mogą skorzystać z pomocy z dowolnego miejsca i w dowolnym czasie, a w razie konieczności osobistego spotkania zostaną pokierowane do dogodnego punktu pomocy zlokalizowanego na terytorium całego kraju.

W 2021 roku Wykonawca obsługujący ogólnokrajową infolinię „Linia Pomocy Pokrzywdzonym” udzielił pomocy 15 005 (2020 r. – 14 190) osobom, w tym:

- 10 923 przychodzących połączeń telefonicznych (2020 r. – 11 193),
- 3 317 wiadomości mailowych (2020 r. – 2 281),
- 159 kontaktu poprzez stronę www (2020 r. – 158),
- 606 rozmów czat (2020 r. – 553),
- 159 połączeń wychodzących.

2.3.8. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania, informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

W całym kraju liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych wyniosła 641, z czego aż 140 było całodobowych, a 1 364 było dostępnych w określonych godzinach funkcjonowania. W 2021 r. przeprowadzono 81 892 rozmowy i interwencje na szczeblu lokalnym. Baza telefonów dla osób doznających przemocy w rodzinie funkcjonujących na terenie kraju została zamieszczona między innymi na stronie internetowej MRiPS w zakładce: *przeciwdziałanie przemocy w rodzinie/ Osoby dotknięte przemocą w rodzinie/Telefony alarmowe (interwencyjne)*.

2.3.9. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie

W jednostkach organizacyjnych Policji znajduje się 117 przyjaznych pokoi przesłuchań. Należy jednak zaznaczyć, że większość z pokoi nie spełnia wymagań umożliwiających wykonanie czynności przesłuchania w sposób wskazany w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. poz. 1691).

W 2021 r. w przyjaznych pokojach przesłuchań przesłuchano 605 dzieci, w tym 345 dziewcząt oraz 260 chłopców.

Liczba przesłuchań dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań, według garnizonów

KWP/KSP	Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań	Liczba przesłuchanych dzieci (ogółem)	Dziewczęta	Chłopcy
Białystok	4	74	37	37
Bydgoszcz	11	84	53	31
Gdańsk	19	1	1	0
Gorzów Wlkp.	8	67	35	32
Katowice	13	127	67	60
Kielce	0	0	0	0
Kraków	5	26	15	11
Lublin	8	23	18	5
Łódź	6	1	0	1

Olsztyn	3	23	13	10
Opole	6	17	7	10
Poznań	5	66	40	26
Radom	3	16	12	4
Rzeszów	10	18	10	8
Szczecin	10	62	37	25
Wrocław	3	0	0	0
KSP	3	0	0	0
Ogół	117	605	345	260

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego²⁵⁾ przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych lub małoletnich świadków przestępstw w określonych rodzajach spraw odbywają się w specjalnym trybie określonym przepisami art. 185a kpk (pokrzywdzony) i 185b kpk²⁶⁾ (świadek).

²⁵⁾ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. z 2022 r. poz. 1357 z późn. zm.), zwana dalej „kpk”.

²⁶⁾ Art. 185a [Przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka]

§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.

§ 3. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w § 1–3, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny. W takim wypadku przepisu art. 185c nie stosuje się.

Art. 185b. § 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w art. 185a § 1–3, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c kpk reguluje sposób przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c kpk, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania.²⁷⁾

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do świadka współdziałającego w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub świadka, którego czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne.

Art. 185c. § 1. W sprawach o przestępstwa określone w art. 197–199 Kodeksu karnego zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów.

§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania.

§ 2. Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1a, w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. Jeżeli zajdzie konieczność ponownego przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka w związku z wyjściem na jaw okoliczności, o których mowa w § 1a, na jego wniosek przesłuchanie przeprowadza się w sposób wskazany w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania pokrzywdzonego lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą tej samej płci co pokrzywdzony, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

Art. 185d. § 1. Przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania przesłuchania w trybie, o którym mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym.

²⁷⁾ Na podstawie art. 185d § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego zarządza się, co następuje:
§ 1

1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, zwanego dalej „przesłuchaniem”;
- 2) warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania.

2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego;
- 2) świadku – rozumie się przez to również pokrzywdzonego przesłuchiwanego w charakterze świadka.

§ 2 Jeżeli świadek jest małoletnim, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, planowane pora i czas przesłuchania uwzględniają potrzeby wynikające z jego wieku, potrzebę nawiązania z nim kontaktu przez biegłego psychologa przed przystąpieniem do przesłuchania oraz potrzebę ewentualnych przerw w prowadzonej czynności.

§ 3

1. Przed rozpoczęciem przesłuchania biegły psycholog przeprowadza ze świadkiem wstępną rozmowę w pokoju przesłuchań w celu nawiązania z nim kontaktu, ustalenia indywidualnych potrzeb świadka oraz w razie potrzeby obniżenia poziomu lęku i niepokoju świadka.

2. Przed rozpoczęciem przesłuchania sędzia, w miarę potrzeby w uzgodnieniu z biegłym psychologiem ustala, czy obecność osoby, o której mowa w art. 51 § 2 ustawy, albo osoby pełnoletniej wskazanej przez pokrzywdzonego, o której mowa w art. 185a § 2 i art. 185c § 2 ustawy w pokoju przesłuchań podczas przesłuchania może ograniczać swobodę wypowiedzi świadka.

§ 4

1. Przed rozpoczęciem przesłuchania małoletniego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, lub osoby cierpiącej na upośledzenie umysłowe, a także w innych przypadkach uzasadnionych stanem emocjonalnym lub właściwościami

osobistymi świadka, sędzia, prokurator, obrońca i pełnomocnik pokrzywdzonego mogą uzgodnić z biegłym psychologiem sposób formułowania zadawanych świadkowi pytań, w szczególności dotyczących sfery intymnej.

2. Przed rozpoczęciem przesłuchania, sędzia informuje o sposobie prowadzenia przesłuchania, określonym w niniejszym rozporządzeniu osoby, o których mowa w § 3 ust. 2.

3. Jeżeli świadek jest małoletnim, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, lub osobą cierpiącą na upośledzenie umysłowe, a także w innych przypadkach uzasadnionych stanem emocjonalnym lub właściwościami osobistymi, biegły psycholog w miarę potrzeby udziela sędziemu pomocy w wyjaśnieniu w sposób zrozumiały dla świadka zasad przesłuchania, w tym prawa odmowy składania zeznań, o ile prawo to świadkowi przysługuje, obowiązku mówienia prawdy oraz faktu utrwalania czynności w formie zapisu na nośnikach.

§ 5

1. Na potrzeby prowadzenia przesłuchania wyodrębnia się pokój przesłuchań i pokój techniczny.

2. Wielkość pokoju przesłuchań powinna umożliwiać swobodne przeprowadzenie przesłuchania świadka przez sędziego z udziałem biegłego psychologa, tłumacza, jeżeli został powołany oraz w obecności osób, o których mowa w § 3 ust. 2.

3. Pokój techniczny może być:

- 1) pomieszczeniem przylegającym do pokoju przesłuchań i oddzielnym od niego lustrem obserwacyjnym albo
- 2) pomieszczeniem połączonym z pokojem przesłuchań za pomocą środków technicznych umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku – w takim przypadku pokój techniczny może znajdować się w innym budynku niż pokój przesłuchań.

4. Wielkość pokoju technicznego powinna umożliwiać swobodny udział w przesłuchaniu prokuratorowi, obrońcy, pełnomocnikowi pokrzywdzonego oraz swobodną obecność osobom, o których mowa w § 3 ust. 2, jeżeli ich obecność w pokoju przesłuchań mogłaby ograniczać swobodę wypowiedzi świadka. W pokoju technicznym przebywa również protokolant.

§ 6 Pokój przesłuchań może znajdować się w siedzibie sądu albo poza jego siedzibą, w szczególności w siedzibie prokuratury, Policji, instytucji państwowej lub samorządowej lub podmiotu, do którego zadań należy pomoc małoletnim lub ofiarom przestępstwa zwałczenia, albo w siedzibie innego podmiotu, o ile posiada on pokój przesłuchań spełniający warunki określone w niniejszym rozporządzeniu.

§ 7

1. Jeżeli warunki lokalowe to umożliwiają:

- 1) pokój przesłuchań znajdujący się w budynku sądu, prokuratury lub Policji posiada odrębne wejście lub zlokalizowany jest w taki sposób, aby dojście do niego nie prowadziło przez części budynku, gdzie przebywają oskarżeni, zatrzymani lub pokrzywdzeni innymi czynami;
- 2) w bezpośrednim sąsiedztwie pokoju przesłuchań powinna znajdować się toaleta;
- 3) możliwie najbliżej pokoju przesłuchań należy wyodrębnić poczekalnię.

2. Poczekalnia zapewnia możliwość oczekiwania świadka na przesłuchanie w miejscu, do którego nie mają wstępu osoby nieuprawnione do udziału w przesłuchaniu.

3. Poczekalnia wyposażona jest w książki, czasopisma, kredki, papier i inne przedmioty zapewniające świadkowi, w tym również będącemu małoletnim poniżej lat 15, możliwość aktywnego spędzenia czasu oczekiwania. W poczekalni nie umieszcza się materiałów edukacyjnych i informacyjnych na temat przemocy i wykorzystywania seksualnego.

§ 8

1. Pokój przesłuchań jest izolowany od odgłosów dobiegających z zewnątrz w stopniu wystarczającym, by zapewnić należyłą jakość zapisu dźwięku.

2. Kolorystyka pokoju przesłuchań utrzymana jest w barwach jasnych i stonowanych.

3. Pokój przesłuchań wyposaża się w meble dostosowane dla osób dorosłych oraz meble dostosowane dla dzieci, a podłogę wykłada się miękką wykładziną.

4. W pokoju przesłuchań znajdują się materiały umożliwiające uzyskiwanie zeznań od świadka, w szczególności kredki, papier, a także materiały umożliwiające obniżenie poczucia lęku i napięcia u świadka, w szczególności poduszki, maskotki do przytulania.

§ 9

1. Pokój przesłuchań wyposaża się w środki techniczne umożliwiające:

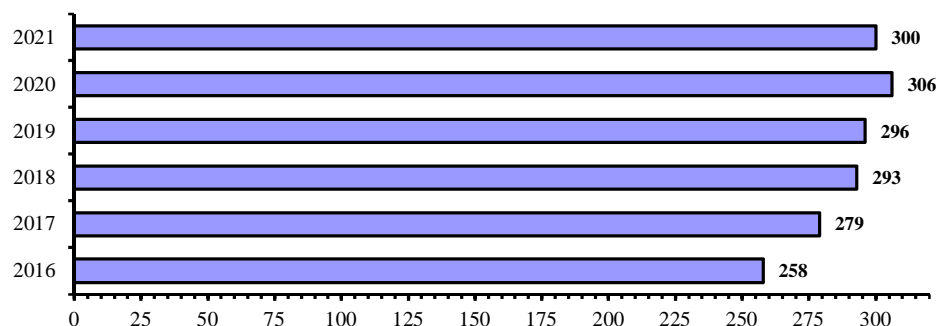
- 1) utrwalanie obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania;
- 2) obserwowanie i słuchanie przebiegu przesłuchania przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 3) przekazywanie sędziemu prowadzącemu przesłuchanie oraz biegłemu psychologowi pytań do świadka oraz wypowiedzi kierowanych przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 4) utrwalanie pytań i wypowiedzi, o których mowa w pkt 3, w formie zapisu dźwięku;
- 5) zabezpieczenie utrwalonego obrazu i utrwalonego dźwięku, o których mowa w pkt 1 i 4, w taki sposób by dostęp do nich miały wyłącznie osoby upoważnione.

2. W miarę potrzeby pokój techniczny lub pokój przesłuchań mogą być wyposażone w urządzenia umożliwiające utrwalanie dźwięku z przebiegu przesłuchania na dodatkowym nośniku.

§ 10

1. Środki techniczne instaluje się w pokoju przesłuchań w sposób umożliwiający uczestnikom znajdującym się w pokoju technicznym obserwację pokoju przesłuchań oraz osoby świadka ze szczególnym uwzględnieniem mimiki twarzy świadka.

Przesłuchania w toku postępowania przygotowawczego dokonuje sędzia z udziałem psychologa w warunkach, umożliwiających małoletniemu komfort rozmowy. Przesłuchanie jest co do zasady jednorazowe choć ustawa dopuszcza w tym zakresie wyjątki. Nagranie z przesłuchania, o ile zajdzie taka konieczność procesowa, jest odtwarzane na rozprawie.

Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań w latach 2016–2021 na terenie sądów rejonowych i okręgowych

W 2021 roku w sądach powszechnych zmalała liczba utworzonych przyjaznych pokoi przesłuchań, których było 300 (2020 – 306, 2019 – 296, 2018 – 293, 2017 – 279, 2016 – 258, 2015 – 245, 2014 – 192, 2013 – 170), w tym 271 pokoi w sądach rejonowych i 29 w sądach okręgowych.

Uregulowania kpk i wydane na jego podstawie *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego*²⁸⁾, przewiduje, iż przesłuchanie w przyjaznych pokojach ma zastosowanie wobec konieczności przesłuchania dzieci do 15 roku życia oraz małoletnich pokrzywdzonych do 18 roku życia, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na ich stan psychiczny.

Zasadą jest, iż pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

2. Urządzenia służące do utrwalania obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania umieszcza się w pokoju przesłuchań, jeżeli ich rozmiary i sposób pracy umożliwiają nagrywanie w sposób, który nie będzie rozpraszał uwagi świadka; w innym przypadku umieszcza się je w pokoju technicznym.

3. Urządzenia służące do utrwalania obrazu i dźwięku, o których mowa w ust. 2, zabezpiecza się w taki sposób by dostęp do nich miały wyłącznie osoby upoważnione.

§ 11 Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 5 października 2020 r.

²⁸⁾ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1691)

Przepisy Kodeksu postępowania karnego i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości są wypełnieniem wspomnianej już uprzednio Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej *ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW*, a w szczególności przepisów art. 23 (prawo do ochrony ofiar o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony podczas postępowania karnego) i 24 (prawo do ochrony dzieci będących ofiarami podczas postępowania karnego).

Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), która weszła w życie w dniu 5 października 2019 r.,²⁹⁾ wprowadzono instrukcyjny termin na przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a k.p.k, które powinno nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku o przesłuchanie przez sąd. Celem tej propozycji jest maksymalne zredukowanie traumatycznych przeżyć i dyskomfortu psychicznego małoletnich pokrzywdzonych.

Dane gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości od 2011 roku umożliwiają badanie rzeczywistej liczby przesłuchanych dzieci, zarówno w charakterze pokrzywdzonych (art. 185a kpk), jak i w charakterze świadka (art. 185b kpk).

Poniższa tabela przedstawia liczbę przesłuchanych dzieci w charakterze pokrzywdzonego, na przestrzeni lat 2017–2021 w trybie art. 185a kpk.

Przesłuchano dzieci	w trybie art. 185a kpk														
	w sądach rejonowych					w sądach okręgowych					Razem				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
jeden raz	8659	8560	9635	8321	9325	154	152	145	125	164	8813	8712	9780	8446	9489
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	72	60	42	38	66	5	6	4			77	66	46	48	77
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	71	67	68	95	99	11	10	7			82	77	75	107	105
RAZEM	8802	8687	9745	8454	9 490	170	168	156	147	181	8972	8855	9901	8601	9671

²⁹⁾ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c kodeksu postępowania karnego z dnia 28 września 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. Poz. 1691)"

Powyższe dane wskazują na nieznaczny wzrost liczby przesłuchiwanym dzieci w charakterze pokrzywdzonych. W blisko 98,12 % przypadków dzieci słuchane były tylko jeden raz, zaś sporadycznie więcej razy (1,88%). Analiza powyższych danych jednoznacznie wskazuje, iż praktyką jest stosowanie jednorazowego przesłuchania małoletniego w toku prowadzonych postępowań.

Nadto w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII (przestępstwa przeciwko wolności), XXV (przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności) i XXVI (przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece) Kodeksu karnego³⁰⁾ małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a kpk (w trybie wideokonferencji), gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Poniższa zaś tabela przedstawia liczbę przesłuchanych dzieci w charakterze świadków, także na przestrzeni lat 2017–2021.

Przesłuchan o dzieci	w trybie art. 185 b k.p.k.														
	w sądach rejonowych					w sądach okręgowych					Razem				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
jeden raz	1 915	2 094	2 406	1 897	2 070	60	81	118	57	69	1 975	2 175	2 524	1 954	2 139
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	7	4	8	4	15	0	2	2	2	2	7	6	10	6	17
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	36	24	22	32	53	2	6	16	9	4	38	30	38	41	57
RAZEM	1 958	2 122	2 436	1 933	2 138	62	89	136	68	75	2 020	2 211	2 572	2 001	2 213

Dane dotyczące przesłuchań w trybie art. 185 b kpk są podobnie jak w przypadku poprzedniej tabeli, wzrostowe w zakresie liczby przesłuchań dzieci słuchanych w charakterze świadków przeprowadzanych zarówno przez sądy rejonowe jak i okręgowe. Tu także dzieci słuchane są

³⁰⁾ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444), zwana dalej „kk”.

tylko raz w blisko 96,65% przypadków. Jedynie odsetek około 3,35%, to przypadki, gdy dzieci słuchane są po raz kolejny.

Podsumowując powyższe dane, należy stwierdzić, że w 2021 roku przesłuchano w obu trybach 11 884 dzieci (2020 – 11 602, 2019 – 12 473, 2018 – 11 066, 2017 – 10 992, 2016 – 9 841, 2015 – 9 139) co stanowi wzrost w porównaniu do zeszłego roku.

Od 2014 roku Ministerstwo Sprawiedliwości gromadzi także dane dotyczące przesłuchania w w/w trybie, w rozbiciu na płeć dzieci.

Tabela poniżej zawiera liczbę dzieci przesłuchanych w charakterze osób pokrzywdzonych w 2021 roku w podziale na płeć.

Przesłuchano dzieci	w trybie art. 185a kpk								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy
jeden raz	9 325	5 590	3 735	164	129	35	9 489	5 719	3 770
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	66	46	20	11	11	0	77	57	20
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	99	62	37	6	4	2	105	66	39
RAZEM	9 490	5 698	3 792	181	144	37	9 671	5 842	3 829

Łącznie zatem w sądach powszechnych, w charakterze pokrzywdzonych, przesłuchano 9 671 dzieci, w tym 5 842 dziewczynki i 3 829 chłopców.

Tabela poniżej zawiera natomiast dane dotyczące liczby przesłuchanych dzieci w rozbiciu na płeć, w charakterze świadków.

Przesłuchano dzieci	w trybie art. 185b kpk								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy
jeden raz	2 070	1 139	931	69	46	23	2 139	1 185	954

więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	15	7	8	2	1	1	17	8	9
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	53	26	27	4	4	0	57	30	27
RAZEM	2 138	1 172	966	75	51	24	2 213	1 223	990

Z w/w danych wynika, że w sądach powszechnych, w charakterze świadków, przesłuchano 2 213 dzieci, w tym 1 223 dziewczynek i 990 chłopców.

Podsumowując łącznie w/w dane dotyczące płci dzieci przesłuchiwanym w sądach w charakterze pokrzywdzonych i świadków należy wskazać, że na 11 884 dzieci, większość w liczbie 7 065 stanowiły dziewczynki, zaś 4 819 chłopcy. Są to wyniki zbliżone do wyników z roku 2019.

Poniżej zamieszczono także informacje dotyczące liczby przesłuchanych dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań mieszczących się w sądzie, jak i poza jego siedzibą.

Przesłuchano dzieci	w trybie art. 185a kpk			w trybie art. 185b kpk		
	w sądach rejonowych	w sądach okręgowych	razem	w sądach rejonowych	w sądach okręgowych	Razem
w tym						
w przyjaznym pokoju przesłuchań w sądzie	6 963	140	7 103	1 542	60	1 602
poza sądem	1 162	27	1 189	274	6	280
RAZEM	9 490	181	9 671	2 138	75	2 213

Podsumowując powyższe dane należy wnioskować, że z 11 884 dzieci, przesłuchanych w 2021 roku w obu trybach (w charakterze świadków oraz pokrzywdzonych) w przyjaznych pokojach przesłuchań, 8 705 dzieci zostało przesłuchanych w pokojach przesłuchań zlokalizowanych w sądach – 73,25% (2020 – 83,12%, 2019 – 81,06%, 2018 – 80,3%, 2017 – 77,4%, 2016 – 66,4 %, 2015 – 52,5%), poza sądem zostało przesłuchanych 1 469 dzieci – 12,36 % (2019 – 18,94%, 2018 – 19,7%, 2017 – 22,6%, 2016 – 33,6%, 2015 – 47,5%).

Zgodnie z art. 185d kpk przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c kpk przeprowadza się w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

Z przyjaznych pokoi przesłuchań umieszczonych w sądach korzystają także coraz częściej sędziowie rodinni, wykonując czynności z udziałem małoletnich świadków lub pokrzywdzonych.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
2.3.6. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba przyjaznych pokoi przesłuchań w sądach		300
	liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	ogółem	11 884
		chłopcy	4 819
		dziewczynki	7 065

Jednorazowym przesłuchaniem dokonywanym przez sąd w przyjaznym pokoju przesłuchań objęci są również pokrzywdzeni przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197–199 kk) w każdym wieku. Zgodnie z obowiązującą procedurą karną przyjęcie zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa zgodnie z art. 185c. § 1. kpk w sprawach o przestępstwa określone w art. 197–199 Kodeksu karnego, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów.

Nadto jeżeli przesłuchanie odbywa się z udziałem biegłego psychologa, należy zapewnić, na wniosek pokrzywdzonego, aby był on osobą tej samej płci co pokrzywdzony, chyba że będzie to utrudniać postępowanie. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), która weszła w życie w dniu 5 października 2019 r., doprecyzowano sposób przesłuchiwanie pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, w sprawach o przestępstwa określone w art. 197–199 kk. w charakterze świadka, w taki sposób by zrównać jego gwarancje z pokrzywdzonymi, o których mowa w art. 185a kpk

W zakresie tym art. 185c kpk został uzupełniony o następujące regulacje:

- pokrzywdzonego przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania;
- przesłuchanie przeprowadza się z udziałem biegłego psychologa;
- przesłuchanie przeprowadza się niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku;
- przy przesłuchaniu ma prawo być obecny również przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego.

Dane gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości umożliwiają badanie rzeczywistej liczby przesłuchanych pokrzywdzonych w trybie art. 183c kpk z uwzględnieniem płci oraz sądu przeprowadzającego czynność procesową.³¹⁾

Przesłuchano	w trybie art. 185c § 2 kpk								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni
ogółem	2 737	2 550	187	109	95	14	2 846	2 645	201
w tym w przyjaznym pokoju przesłuchań w sądzie	2 195	2 052	143	85	75	10	2 280	2 127	153
w tym poza sądem	259	238	21	10	9	1	269	247	22

Mając na uwadze sytuację spowodowaną przez epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 oraz związanym z tym ograniczeniem pracy w sądach powszechnych i wojskowych, w których nie przeprowadzało się rozpraw ani posiedzeń jawnych, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych pilnych, określonych w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm., dalej „ustawa o COVID-19”) należy wskazać, że zgodnie z § 2 pkt 5 lit. a oraz lit. n rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2046), sprawy, w których przesłuchanie świadka przez sąd odbywa się na podstawie art. 185a–185c kpk – należą do kategorii spraw pilnych w związku z tym nie podlegały one ww. ograniczeniu.

2.3.10. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy

Na podstawie art. 12a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 kk, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Decyzję tę pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, z późn. zm.). Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później niż w ciągu 24 godzin, o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu

³¹⁾ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe – Polska MS-S5R za rok 2021 oraz MS Sądy Okręgowe – Polska MS-S5O za rok 2021.

go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Jak wynika z zebranych danych statystycznych w 2021 r. na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **odebrano 1 335 dzieci**, w tym: 660 chłopców i 675 dziewczynek.

Liczba dzieci umieszczonych u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 kk w 2021 r. wyniosła **430**. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej wyniosła **471**. Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej wyniosła: **607**.

Dane dotyczące umieszczania dzieci w różnych formach opieki nie sumują się do liczby ogółem odebranych dzieci z rodziny – 1 335, ponieważ w niektórych przypadkach odebrane dzieci były umieszczane w danym roku kalendarzowym w więcej niż jednej formie opieki (np. placówka opiekuńczo-wychowawcza, a następnie rodzina zastępcza).

Liczba dzieci odebranych na podstawie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Liczba dzieci odebranych przez pracownika socjalnego	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	1 158	1 214	1 123	1 130	1 303	1 217	1 335

2.3.11. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych

Samorządy gminne w 62 przypadkach w 2021 r. przyznały w pierwszej kolejności mieszkania socjalne osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Ponadto w gminach zostało opracowanych **91 uchwał organów samorządu terytorialnego** umożliwiających przyznanie lokali socjalnych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą.

2.4. Monitoring działań pomocowych

2.4.1. Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą

W 2021 r. zanotowano wzrost liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 2020 r. odnotowano 47 517 takich przypadków, zaś w 2021 r. 49 091.

W 2021 r. w stosunku do **2 456** osób, była monitorowana sytuacja po opuszczeniu specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała.

Opracowano **301 raportów i analiz** czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

2.4.2. Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa

W 2021 r. przeprowadzono 155 kontroli zadań realizowanych przez samorządy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na podstawie których stwierdzono 571 nieprawidłowości.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi

3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rokrocznie dokonuje aktualizacji bazy teleadresowej podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Baza teleadresowa jest umieszczona na stronie internetowej: www.mriips.gov.pl w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W 2021 r. jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z organizacjami pozarządowymi zaktualizowały 250 baz teleadresowych podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Opracowano **1 403** informatory zawierające dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań w szczególności korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

3.1.2. Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1., właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji, komendantom oddziałów Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca każdego kolejnego roku

Samorządy powiatowe w 2021 r. przekazały **1 403** zaktualizowane informatory właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/ miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom.

3.1.3. Rozpowszechnianie informatorów, przez podmioty, o których mowa w pkt 3.1.2., w podległych im pionach organizacyjnych

Samorządy powiatowe w 2021 roku przekazały do Komend Miejskich Policji 5 315 zaś do Komend Powiatowych Policji 10 075 informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych i zakres ich oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Informatory były przekazywane zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej.

Do dnia 15 sierpnia 2021 roku, na stronach internetowych Komend Powiatowych Policji, umieszczono 127 takich informatorów, na stronach Komend Miejskich Policji – 501.

W celu uzyskania wiedzy na temat programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, jak i ich realizacji w terenie, Krajowy Program przewiduje mechanizm, za pomocą którego sędziowie pozyskują powyższe informacje prosto ze źródła.

Zgodnie z Krajowym Programem samorząd powiatowy jest zobowiązany do zewidencjonowania i corocznej aktualizacji na stronach internetowych powiatów bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym programy korekcyjno-edukacyjne. Nadto, samorządy powiatowe opracowują informatory zawierające dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Informatory te są dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca każdego roku, przesyłane są przez starostę powiatowego właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji, komendantom oddziałów Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom.

Prezes sądu rejonowego ma, obowiązek rozpowszechnienia dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia każdego roku w/w informatorów wszystkim sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej w wersji papierowej i elektronicznej – do wiadomości. Dodatkowo, przedmiotowy informator jest umieszczany na stronie internetowej sądu rejonowego.

Wskaźnikami przyjętymi do oceny realizacji tego zadania są: liczba przekazanych sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej aktualnych informatorów w wersji papierowej i elektronicznej oraz umieszczenie informatora na stronach internetowych sądów rejonowych dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia każdego kolejnego roku.

Liczba w pierwszym wskaźniku powinna wskazywać liczbę wszystkich sędziów orzekających w sprawach karnych wraz z liczbą zespołów kuratorskiej służby sądowej w danym sądzie rejonowym. W drugim zaś, liczbę wszystkich sądów rejonowych, jako potwierdzenie umieszczenia informatora na stronach internetowych sądów.

W 2021 roku powyższe informatory przekazano 2665 sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej zaś w 241 sądach rejonowych umieszczono je na stronach internetowych ww. sądów.

Dla porównania w roku 2020 powyższe informatory przekazano 3002 sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej zaś w 233 sądach rejonowych umieszczono je na stronach internetowych sądów rejonowych.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez prezesów sądów rejonowych
3.1.3. Rozpowszechnienie informatorów uzyskanych od powiatów, zawierających dane teadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wśród sędziów orzekających w sprawach karnych oraz w zespołach kuratorskiej służby sądowej	liczba przekazanych sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej aktualnych informatorów w wersji papierowej lub elektronicznej	2 665
	umieszczenie informatorów na stronach internetowych sądów rejonowych dwa razy do roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia każdego kolejnego roku	241

Dodatkowo należy wskazać, że w 2021 r. przekazano do prokuratur okręgowych i rejonowych 153 aktualne bazy danych uzyskanych od wojewodów, zawierające ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Prokuratorom przekazano 664 aktualne informatory w wersji papierowej lub elektronicznej, uzyskane od powiatów, zawierające dane teadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Na stronach internetowych prokuratur rejonowych umieszczono 80 informatorów.

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

3.2.1. Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”

W 2021 r liczba osób objętych procedurą „Niebieskie karty” wskazanych jako osoby wobec których istnieje podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie wyniosła 99 090 osób, natomiast zgodnie z przekazanymi przed jednostki organizacyjne pomocy społecznej liczbą wypełnionych formularzy „Niebieska karta” – D wyniosła 44 706.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości w 2021 r. odnotowano spadek ogólnej liczby osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Liczba ta wyniosła 64 846 osób, co w stosunku do 2020 r. dało spadek o 8 382 osoby (11,45%), a do 2019 r. o 10 064 osoby (13,43%).

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w 2021r.

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wg danych statystycznych Policji		
1.	Kobiety	6 173
2.	Mężczyźni	58 349
3.	Nieletni	324
a)	Dziewczęta	92
b)	Chłopcy	232
4.	Ogół	64 846

Postępowania przygotowawcze związane z przemocą w rodzinie (art. 207 kk)

Postępowania przygotowawcze, art. 207 kk-wg danych statystycznych Policji		
1.	Liczba postępowań wszczętych	28 835
2.	Liczba postępowań zakończonych odmową wszczęcia postępowania	13 982
3.	Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia	14 050
4.	Liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania	16 233

3.2.2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez:

- zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie,

- **wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.**

Na gruncie obowiązujących przepisów prawnych izolacja sprawcy przemocy domowej jest możliwa na każdym etapie postępowania przygotowawczego. W fazie postępowania przygotowawczego co do zasady organem podejmującym decyzje w zakresie środka zapobiegawczego jest prokurator. Środki zaskarżenia na decyzję prokuratora rozpoznaje sąd. Najsurowszy środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jest stosowany przez sąd a prokurator posiada jedynie uprawnienie do złożenia wniosku o zastosowanie tego najsurowszego środka zapobiegawczego. W czasie postępowania jurysdykcyjnego decyzje w zakresie środków zapobiegawczych są podejmowane przez sąd.

W stosunku do sprawców przemocy w rodzinie najistotniejszymi środkami zapobiegawczymi są:

- tymczasowe aresztowanie,
- dozór Policji z zakazem kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną (art. 275 § 2 kpk),
- dozór Policji w miejsce niezastosowanego tymczasowego aresztowania, na podstawie art. 275 § 3 kpk,
- nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego (art. 275a kpk).

Nowelizacja do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku³² wprowadziła do Kodeksu postępowania karnego przepis art. 275a, przewidujący środek zapobiegawczy w postaci nakazania oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

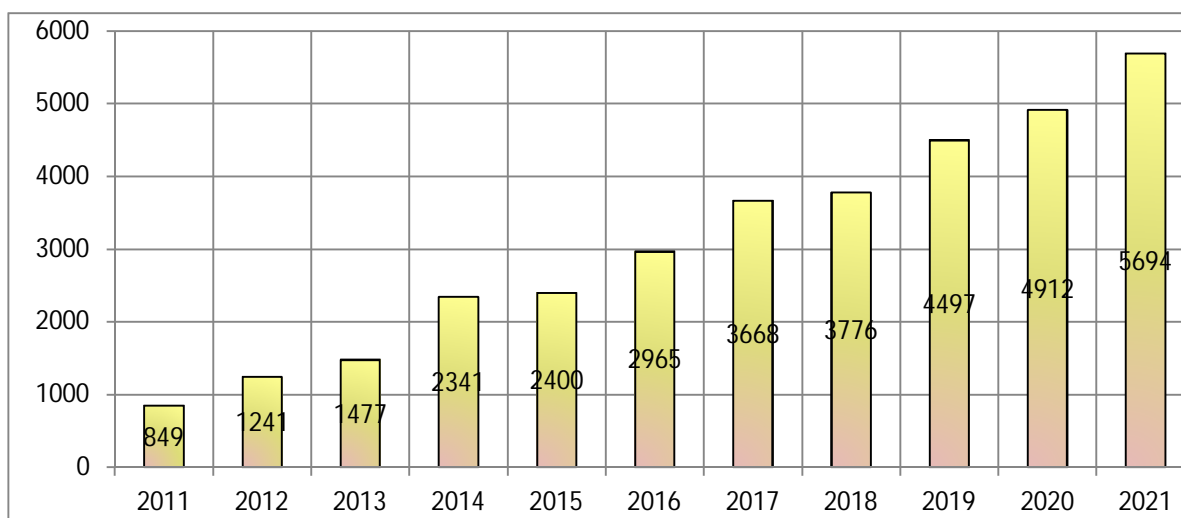
Powyższy środek jest stosowany na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania może na wniosek prokuratora, przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłuższe niż 3 miesiące (art. 275a § 4 kpk).

W 2021 roku, wg danych uzyskanych z Prokuratury Krajowej, liczba podejrzanych, wobec których zastosowano ww. środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275a § 1 kpk), wyniosła – 5 694 (w roku 2020 – 4 912)³³.

Liczba podejrzanych, wobec których zastosowano ww. środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym w latach 2011–2021

³²⁾ Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

³³⁾ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej (z Departamentu Postępowania Przygotowawczego).

Podane powyżej dane statystyczne wskazują, iż ten rodzaj środka zapobiegawczego jest stosowany często w praktyce prokuratorskiej. Od lat odnotowywany jest znaczący w skali roku przyrost liczbowy wydawanych postanowień, który utrzymuje się nieprzerwanie od 2011 r.

Prokuratura składała także do sądu wnioski o przedłużenie nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy (art. 275a § 1 i 4 kpk). Z danych Prokuratury Krajowej wynika, że w 2021 roku zostało złożonych 1 415 (2020 – 1 445, 2019 – 231, 2018 – 162, 2017 – 151, 2016 – 103, 2015 – 72, 2014 – 64) tego rodzaju wniosków.

Z dostępnych danych statystycznych wynika, iż w całym 2021 roku sądy w postępowaniu sądowym wydały ogólnie 4558 decyzji w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego (2020 – 3188, 2019 – 3024, 2018 – 2683, 2017 – 2484, 2016 – 1874), nadto wydano 752 postanowienia w zakresie przedłużenia nakazu zastosowanego przez prokuratora lub sąd nakazu opuszczenia na dalszy czas okres (2020 – 515, 2019 – 329, 2018 – 330, 2017 – 232, 2016 – 200)³⁴⁾. Powyższe dane uwzględniają również liczbę środków zapobiegawczych, które wpłynęły do sądu wraz z aktem oskarżenia.

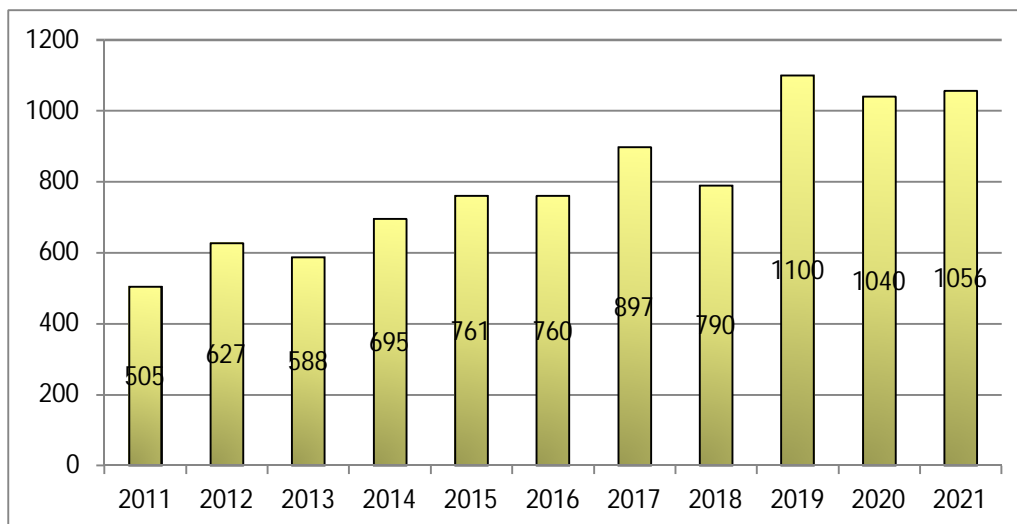
Zgodnie z obowiązującymi przepisami, prokurator, już po złożeniu aktu oskarżenia mógł wnioskować do sądu o zastosowanie tego rodzaju środków zapobiegawczych w czasie trwania postępowania rozpoznawczego przed sądem.

Z danych Prokuratury Krajowej³⁵⁾ wynika ponadto, że w roku 2021:

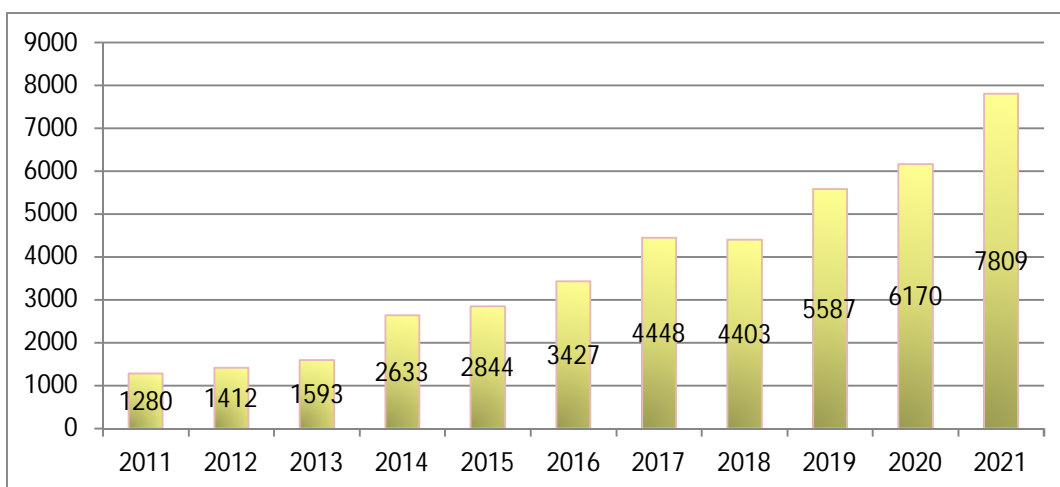
- liczba podejrzanych o przestępstwa z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, wobec których zastosowano dozór Policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 § 3 kpk) – wyniosła 1 056 (2020 – 1 040, 2019 – 1 100, 2018 – 790, 2017 – 897, 2016 – 760, 2015 – 761, 2014 – 695, 2013 – 588, 2012 – 627, 2011 – 505),

³⁴⁾ Dane dział orzeczone środki zapobiegawcze MS-S5.

³⁵⁾ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej (z Departamentu Postępowania Przygotowawczego).

- liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa, wobec których zastosowano dozór Policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym (art. 275 § 2 kpk) – wyniosła 7 809 (2020 – 6 170, 2019 – 5 587, 2018 – 4403, 2017 – 4448, 2016 – 3427, 2015 – 2844, 2014 – 2633, 2013 – 1593, 2012 – 1412, 2011 – 1280, 2010 – 891).

- liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa, wobec których prokurator skierował wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania – 3 216 (2020 – 3 440, 2019 – 3043, 2018 – 2274, 2017 – 2625, 2016 – 1862, 2015 – 1479, 2014 – 2285, 2013 – 1753, 2012 – 1745, 2011 – 2002, 2010 – 1800),
- liczba osób tymczasowo aresztowanych w wyniku złożenia ww. wniosków – 2 985 – (2020 – 3 230, 2019 – 2.897, 2018 – 2146, 2017 – 2503, 2016 – 1759, 2015 – 1398, 2014 – 2174, 2013 – 1635, 2012 – 1679, 2011 – 1895, 2010 – 1699),
- liczba osób tymczasowo aresztowanych wobec których prokurator skierował do sądu wniosek o przedłużenie trwania tymczasowego aresztowania – 981 (2020 – 1 072, 2019 – 903, 2018 – 810, 2017 – 813, 2016 – 464, 2015 – 350, 2014 – 459),

- w 2021 prokuratorzy wnieśli przeciwko 15 067 osobom o zarzucane im przestępstwa przemocy w rodzinie: 14 853 aktów oskarżenia, 657 wniosków wskazanych w art. 335 § 1 kpk, 625 wniosków w trybie art. 335 § 2 kpk oraz 320 wniosków o warunkowe umorzenie postępowanie w stosunku do sprawców przestępstw zakwalifikowanych jako przemoc w rodzinie („rodz”) w 2021 roku, sąd uwzględnił 1 566 wniosków prokuratura w zakresie tymczasowego aresztowania.

Jak już wspomniano uprzednio, nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego, jako środek zapobiegawczy, sąd zastosował ogółem w 3 806 przypadkach, a nadto 752 postanowień dotyczyło przedłużenia nakazu zastosowanego przez prokuratora lub sąd na dalsze okresy (art. 275a § 4 kpk)³⁶⁾.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
3.2.2.	liczba podjętych przez sąd decyzji o uwzględnieniu wniosków prokuratora o:	zastosowanie nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	3806
		przedłużenie nakazu opuszczania lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy	752
		zastosowanie tymczasowego aresztowania	1566

- występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia

³⁶⁾ Ibidem.

Krajowy Program, jako wskaźniki w/w zadania, wymienia działania prokuratora w postępowaniu rozpoznawczym (wnioski do sądu w trybie art. 335 § 1 kpk oraz 335 § 2 kpk) oraz działania kuratora sądowego w postępowaniu wykonawczym.

Wnioski prokuratora w trybie art. 335 § 1 i § 2 kpk³⁷⁾ do sądu mogą dotyczyć m.in. orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie środków karnych lub obowiązków probacyjnych.

Wnioski prokuratora do sądu w zakresie orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie środków karnych³⁸⁾ dotyczą:

- obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 39 pkt 2b kk) – 4 (2020 – 6, 2019 – 16, 2018 – 3, 2017 – 13, 2016 – 38, 2015 – 10, 2014 – 14),
- zakazu kontaktowania się z określonymi osobami (art. 39 pkt 2b kk) – 200 (2020 – 138, 2019 – 143, 2018 – 137, 2017 – 154, 2016 – 118, 2015 – 140, 2014 – 69),
- zakazu zbliżania się do określonych osób (art. 39 pkt 2b kk) – 136 (2020 – 124, 2019 – 89, 2018 – 151, 2017 – 135, 2016 – 169, 2015 – 112, 2014 – 66),
- nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk) – 88 (2020 – 77, 2019 – 83, 2018 – 92, 2017 – 87, 2016 – 106, 2015 – 148, 2014 – 62).

Wnioski prokuratora do sądu w zakresie orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie obowiązków probacyjnych³⁹⁾ dotyczą:

³⁷⁾ Art.335 § 1 kpk Jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności. Jeżeli zachodzi potrzeba oceny wiarygodności złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym do tego zakresie. W każdym jednak wypadku, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, należy przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.

§ 1a. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40, z wyjątkiem art. 344a.

§ 2. Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanyimi ustaleniami, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy § 1 zdanie piąte i § 3 zdanie drugie. Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2.

§ 2a. Prokurator, uzgadniając z oskarżonym treść wniosku, o którym mowa w § 1 lub 2, poucza go o treści art. 447 § 5. O pouczeniu zamieszcza się adnotację w aktach sprawy.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Przepisy art. 333 § 3 i art. 334 stosuje się odpowiednio. Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo do przejrzenia akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.

§ 4. W wypadku gdy sąd, nie uwzględniając wniosku, o którym mowa w § 1, zwrócił sprawę prokuratorowi, ponowne wystąpienie z takim wnioskiem jest możliwe, jeżeli zwrot nastąpił z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1, 2 lub 3. Zwrot sprawy nie stoi też na przeszkodzie wystąpieniu następnie z wnioskiem, o którym mowa w § 2.

³⁸⁾ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej

³⁹⁾ Ibidem,

- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – 7 (2020 – 11, 2019 – 21, 2018 – 30, 2017 – 30, 2016 – 29, 2015 – 15, 2014 – 14),
- powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 100 (2020 – 52, 2019 – 107, 2018 – 105, 2017 – 116, 2016 – 129, 2015 – 106, 2014 – 98),
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 91 (2020 – 82, 2019 – 115, 2018 – 78, 2017 – 83, 2016 – 116, 2015 – 81, 2014 – 39),
- opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – 68 (2020 – 70, 2019 – 84, 2018 – 57, 2017 – 51, 2016 – 91, 2015 – 94, 2014 – 91),
- uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6b kk) – 82 (2020 – 154, 2019 – 213, 2018 – 240, 2017 – 315, 2016 – 396, 2015 – 411, 2014 – 369).

Na uwagę zasługuje, iż skierowanie wniosku w trybie art. 335 § 1 kpk wpływa na kształt orzecznictwa, jego struktury, rodzajów kar i ich wymiaru. Konsensualny sposób kończenia spraw sądowych, poprzez zastosowanie instytucji wniosku prokuratora o wydanie wobec sprawcy wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionej z oskarżonym kary lub środka karnego (art. 335 § 1 kpk i art. 335 § 2 kpk), a także wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego (art. 387 § 1 kpk⁴⁰⁾) skraca długość postępowania przed sądem oraz umożliwia rozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie. Na uwagę zasługuje także instytucja prawa karnego w postaci art. 338a kpk która umożliwia oskarżonemu, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy, złożenie wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego⁴¹⁾.

W 2021 roku sądy, uwzględniając wnioski prokuratora z art. 335 § 1 i 2 kpk za przestępstwo znęcania się z art. 207 § 1 kk, skazały w 2021 – 1079 (2020 – 1 302, 2019 – 1608, 2018 – 2048, 2017 – 2629, 2016 – 3204, 2015 – 3.744, 2014 – 3672; 2013 – 3256) osób, a z art. 387 § 1 kpk

⁴⁰⁾ Art. 387 § 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, sąd może, na jego wniosek, wyznaczyć mu obrońcę z urzędu.

§ 1a. Przed uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5.

§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczony o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku oskarżonego od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4.(uchylony)

§ 5. Przychylając się do wniosku, sąd może uznać za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia lub dokumenty przedłożone przez stronę.

⁴¹⁾ Art. 338a. Oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.

2639 (2020 – 2 344, 2019 – 2369, 2018 – 2286, 2017 – 2148, 2016 – 1593, 2015 – 2512, 2014 – 2966, 2013 – 2585), oraz z art. 338a kpk, 20 (2020 – 13, 2019 – 17, 2018 – 16, 2017 – 12, 2016 – 21, 2015 – 6) osób co łącznie stanowi w 2021 – 3 738 skazań (2020 – 3649, 2019 – 3 994, 2018 – 4350, 2017 – 4789, 2016 – 4818, 2015 – 6.262, 2014 – 6.638, 2013 – 5841). Wszystkich skazań w 2021 r. było 10 493. Tym samym zakończeń postępowania w trybach konsensualnych wskazanych w art. 335§ 1 i 2, kpk, art. 387 § 1 kpk oraz 338a kpk było 35,62% na tle wszystkich skazań z art. 207 § 1 kk (2020 – 36,22%, 2019 – 35,35%, 2018 – 38,65%, 2017 – 43,46 %, 2016 – 52,40 %, 2015 – 52,41, 2014 – 52,27%, 2013 – 49,1%).

Powyższe dane świadczą o niewielkim spadku w stosunku do roku 2020 odsetka spraw z art. 207 § 1 kk, które kończą się wyrokiem skazującym, zapadłym w wyniku uwzględnienia wniosku w trybie konsensualnym w szczególności przy zastosowaniu instytucji wskazanej w art. 335 § 1 i 2, kpk, art. 387 § 1 kpk, art. 338a kpk na płaszczyźnie art. 207 kk.

Wobec sprawców przemocy w rodzinie, skazanych uprzednio na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, można w okresie próby stosować (nakładać, modyfikować bądź uchylać) obowiązki probacyjne.

W razie sprawowania dozoru nad sprawcą przemocy w rodzinie, kurator sądowy ma uprawnienie do składania do sądu wniosków w tym przedmiocie w toku postępowania wykonawczego. Sąd może taki wniosek uwzględnić i wydać postanowienie w przedmiocie nałożenia obowiązku bądź też wniosku nie uwzględnić.

W 2021 r. zawodowi kuratorzy sądowi dla dorosłych składali do sądu wnioski w przedmiocie:

- powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – 5 wniosków wniesionych, sąd rozpoznał i uwzględnił 5 wniosków;
- powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – nie składano wniosków;
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) — nie składano wniosków; sąd uwzględnił 2 wnioski wniesione w roku 2020;
- opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – 8 wniosków wniesionych, sąd uwzględnił 5 wniosków.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez	
			sądy powszechne	zespoły kuratorskie j służby sądowej
3.2.2. Zapobieganie kontaktowania się osób	liczba wniosków kuratorów sądowych	obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach	X	5

stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez: występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków probacyjnych polegających na	o zastosowanie przez sąd w postępowaniu wykonawczym środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym		0
		obowiązku powstrzymania się od zbliżania do pokrzywdzonego		0
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym		8
o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	liczba orzeczeń sądowych uwzględniających wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach	5	
		obowiązku powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym	0	
		obowiązku powstrzymania się od zbliżania do pokrzywdzonego	2	
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	5	

Opracowywanie i wydawanie przez Prokuratora Generalnego, zgodnie z art. 8a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uwzględnieniu w nich zasad stosowania ww. środków zapobiegawczych

W 2021 roku w toku prowadzonych postępowań karnych realizowane były Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 22 lutego 2016 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wytyczne Prokuratora Generalnego wiążące są dla Policji oraz innych organów uprawnionych do prowadzenia postępowań przygotowawczych.

W 2021 r. Policjanci dokonali zatrzymania 18 240 osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. W grupie osób zatrzymanych dominującą stanowili mężczyźni – zatrzymano ich 17 451. Grupa zatrzymanych kobiet liczyła 746 osób, zaś wśród 43 zatrzymanych osób nieletnich było 41 chłopców i 2 dziewczynki. W odniesieniu do 2020 r. dało to wzrost ogólnej liczby osób zatrzymanych o 286 osób (zatrzymano 17 954 osoby), zaś w odniesieniu do 2019 r. o 973 osoby (zatrzymano 17 267 osób). Liczbę osób zatrzymanych w poszczególnych garnizonach Policji, przedstawiono w tabeli poniżej.

Liczba osób zatrzymanych przez Policję w 2021 r., wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (według garnizonów)

KWP/KSP	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni	Suma
KWP Bydgoszcz	59	1 308	7	1 374
KWP Białystok	40	1 253	4	1 297
KWP Gdańsk	30	622	0	652
KWP Gorzów Wlkp.	18	403	1	422
KWP Katowice	39	1 003	3	1 045
KWP Kielce	24	452	0	476
KWP Kraków	60	1 463	5	1 528
KWP Łódź	58	1 214	3	1 275
KWP Lublin	76	2 176	4	2 256
KWP Olsztyn	36	833	2	871
KWP Opole	14	244	0	258
KWP Poznań	32	933	1	966
KWP Rzeszów	14	684	0	698
KWP Szczecin	39	533	0	572
KSP	49	909	2	960
KWP Radom	71	2 050	3	2 124
KWP Wrocław	87	1 371	8	1 466
Suma	746	17 451	43	8 240

Na podstawie nowych uregulowań policjanci poszczególnych jednostek organizacyjnych Policji od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. wydali 3 531 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego

otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, z czego wydano:

- 162 nakazy natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (4,59% ogólnej liczby wydanych nakazów i zakazów),
- 269 zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (7,62% ogółu),
- 3 100 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (87,79% ogółu).

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny
		MON
<p>3.2.2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> - zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie; - stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania, - występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, 	<p>liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (zatrzymani z art. 207 kki art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i Wojskowych Organach Porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214, z późn. zm.)</p>	<p>12</p>
	<p>liczba wniosków, w tym z art. 335 § 1 kpk , do sądu w przedmiocie zastosowania środków karnych w przedmiocie: zakazu kontaktowania się z określonymi osobami</p>	<p>-</p>

Zastosowanie nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	liczba wydanych przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej	nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	11
		zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	17

3.2.3 Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych, w szczególności:

- w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej,
- w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Analizując dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, należy mieć świadomość, że przemoc w rodzinie wykracza zakresem przedmiotowym poza ustawowe znamiona przestępstwa znęcania się nad osobami najbliższymi z art. 207 kk^{43,44} Przystępstwo znęcania się jest najczęstszym przykładem przemocy w rodzinie, jednakże nie odzwierciedla całości tego zjawiska, a jedynie jego część.

Kodeks karny w art. 115 zawiera tzw. słowniczek ustawowy, w którym doprecyzowano niektóre pojęcia użyte w treści aktu prawnego. W słowniczku tym jednak nie znajduje się definicja przemocy w rodzinie, ani nawet pojęcia samej przemocy. Definicja ta zawarta jest w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w art. 2 pkt 2 tzw. definicja legalna pojęcia „przemocy w rodzinie”, odgrywa istotną rolę przy ocenie czy dany czyn stypizowany w Kodeksie karnym nosi znamiona tego typu zjawiska.

Przemoc w rodzinie, według ww. przepisu ustawy, to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

W związku z szeroką definicją przemocy w rodzinie, która wyczerpuje ustawowe znamiona różnych przestępstw, w celu właściwego opisanego danych statystycznych obrazujących zakres oddziaływania organów postępowania przygotowawczego oraz rozpoznawczego na to zjawisko, niezbędne jest wskazanie rodzaju czynów zabronionych, które składają się na zjawisko przemocy w rodzinie.

W sądowych formularzach statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości uwzględniono typy i dane dotyczące przestępstw, które mogą zostać zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie, wg art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, są to m.in.:

- art. 148 § 1 – 4 kk – zabójstwo;
- art. 156 § 1 – 3 kk – spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka;
- art. 157 kk – spowodowanie średniego i lekkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka;
- art. 189 kk – pozbawienie wolności;
- art. 190 kk – groźba bezprawna;
- art. 190a – uporczywe nękanie (stalking);
- art. 191 kk – przemoc lub groźba bezprawna w celu zmuszenia do określonego zachowania;
- art. 191a kk – utrwalanie i rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby;
- art. 197 § 1 – 3 kk – zgwałcenie;
- art. 198 kk – współżycie płciowe z osobą w stanie ograniczonej poczytalności;
- art. 199 kk – wymuszenie współżycia płciowego na osobie podległej, w krytycznym położeniu;
- art. 200 § 1 i 3 kk – pedofilia – uprawianie, prezentowanie treści;
- art. 201 kk – kazirodztwo;
- art. 202 § 1 – 4c kk – prezentowanie treści pornograficznych;
- art. 203 kk – doprowadzenie przemocą innej osoby do uprawiania prostytucji;
- art. 207 kk – znęcania się nad osobami najbliższymi;
- art. 208 kk – rozpijanie małoletnich.

Z liczby wszystkich osób skazanych za ww. przestępstwa sądowe formularze statystyczne wyodrębniają osoby skazane za czyny stanowiące przemoc w rodzinie.

Dane statystyczne uzyskane w zakresie właściwości sądów rejonowych w takim układzie za rok 2021 przedstawiają się następująco⁴²⁾.

Rodzaje przestępstw w Kodeksie karnym	Osądzeni ogółem	Skazani ogółem	Pozbawienie wolności		Grzywna samoistna	Ograniczenie wolności	Warunkowo umorzono postępowanie	Umorzono postęp.	Uniewinniono	Kara mieszana
			ogółem	w tym z warunkowym zawieszeniem						
Ogółem, w tym z art.:	16.763	13.634	9.185	5.514	1.166	3.025	1.723	989	395	257
156	7	6	4	1	2		1			
157 § 1	171	132	73	42	28	31	29	5	5	

⁴²⁾ Sprawozdanie MS-S6r w sprawie osób osadzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej.

157 § 2 w zw. z § 4	179	129	30	12	64	34	39	8	2	1
189	4	2	2				2			
190	734	590	227	80	186	170	43	82	15	7
190a § 1	208	188	126	78	25	35	4	10	6	2
190a § 2	3	3	1	1	1	1	-		-	
190a § 3							-		-	
191	59	46	29	21	4	12	8	5	-	1
191a	8	4	1	1	2	1	2	1	1	
193	19	19	5		9	5	-		-	
197 § 1	112	104	88	9	1	1	1	3	4	14
197 § 2	7	7	7	3	-	-	-		-	
198	13	13	13	3	-	-	-		-	
199	1	1	1	-	-	--	-		--	
200 § 1	81	70	55	10	-	2	-	1	10	13
200 § 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200 § 3	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-
200 § 4	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-
200 § 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
201	3	3	3	1	-	-	-	-	-	-
202 § 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202 § 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202 § 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202 § 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202 § 4a	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
202 § 4b	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
202 § 4c	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
203	3	2	2	1	-	-	1	-	-	-
207 § 1	12.896	10.493	7.882	4.971	448	1.958	1.374	712	314	204
207 § 2	17	17	15	-	1	1	-	-	-	-
207 § 3	26	25	21	7	-	1	-	1	-	3
208	3	2	1	1	-	1	-		1	-
267 § 1	3	2	0	0	2	0	1		-	0
278 § 1	59	41	13	2	11	17	2	12	3	--

279 § 1	45	35	27	12	1	6	-	10	-	1
280	9	8	6		-		-	1	-	2
282	6	6	4	1	-		-	-	-	2
284 § 1	21	16	5	3	6	5	3	-	2	-
286 § 1	11	11	4	3	1	6	-	-	-	-
288 § 1	57	44	13	5	17	13	-	11	2	1
inne	1.992	1.609	523	243	355	725	213	127	30	6

Z wyżej przedstawionych danych wynika, że spośród przestępstw kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie najpowszechniejszym przestępstwem w 2021 roku, podobnie jak w latach poprzednich, było przestępstwo znęcania się oraz przestępstwo gróźb karalnych.

Dane statystyczne w zakresie właściwości sądów okręgowych w takim układzie za rok 2021 przedstawiają się następująco⁴³⁾.

Rodzaje przestępstw w Kodeksie karnym	Osądzeni ogółem	Skazani ogółem	Pozbawienie wolności		Grzywna obok pozbawienia wolności (ogółem)	Warunkowo umorzono postępowanie	Umorzono postęp.	Uniewinniono	Kara mieszana
			ogółem	w tym z warunkowym zawieszeniem					
Ogółem, w tym z art.:	195	171	167	13	3	1	13	9	0
148 § 1	62	54	53	0	0	0	4	4	0
148 § 2	4	1	0	0	0	0	3	0	0
148 § 3	1	1	0	0	0	0	0	0	0
148 § 4	1	0	0	0	0	0	0	1	0
156 § 1 i 3	22	20	20	0	0	0	1	1	0
197 § 3	32	31	31	1	0	0	0	1	0
197 § 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
inne	73	64	63	12	3	1	5	2	0

⁴³⁾ Dane pochodzą z MS Sądy Okręgowe – Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2021 rok

W 2021 r. w trzech sprawach z art. 148 § 1 i 2 kk, 148 § 3 kk zapadł wyrok dożywotniego pozbawienia wolności.

Poniżej przedstawione zaś zostały dane w zakresie liczby i płci osób skazanych oraz osób pokrzywdzonych poszczególnymi rodzajami przestępstw, kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie wg art. 2 pkt 2 ustawy .

Zgodnie z wymogami Krajowego Programu, od 2014 roku jest badana płeć osób skazanych. Ze zgromadzonych danych wynika, że kobiety, jako sprawcy czynów kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie wg art. 2 pkt 2 ustawy, stanowią znacznie mniejszy odsetek w stosunku do mężczyzn.

W przypadku ww. przestępstw, kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie, pokrzywdzonymi najczęściej były kobiety.

Mierniki przyjęte w Krajowym Programie zawiera poniższa tabela zbiorcza.⁴⁴⁾

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
3.2.3. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	osądzeni	ogółem	16 958
		w tym art. 207 kk	12 939
	skazani	ogółem	13805
		w tym kobiety	720
		w tym mężczyźni	13 085
		w tym art. 207 kk	10 535
		w tym kobiety	459
		w tym mężczyźni	10 076
	uniewinnieni	ogółem	404
		w tym art. 207 kk	314
	warunkowo umorzone postępowania	ogółem	1 724
		w tym art. 207 kk	1 374

⁴⁴⁾ Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych 3.2.3

		umorzono postępowani e	ogółem	1 002
			w tym art. 207 kk	713
	liczba osób stosujących przemoc w rodzynie, wobec których orzeczono kary	grzywny	ogółem	1 166
			w tym art. 207 kk	449
		ograniczenia wolności	ogółem	3 025
			w tym art. 207 kk	1 960
		pozbawienia wolności	ogółem	9 352
			w tym art. 207 kk	7 918
		w tym pozbawienia wolności z warunkowy m zawieszenie m	ogółem	5 527
			w tym art. 207 kk	4 987

Znamiona ustawowe czynu z art. 207 § 1 kk

Przestępstwo znęcania się nad osobami najbliższymi zostało opisane w Kodeksie karnym w art. 207, jako jeden typ podstawowy (art. 207 § 1 kk) oraz trzy typy kwalifikowane (art. 207 § 1a, 2 i 3 kk). Na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 773), która weszła w życie w dniu 13 lipca 2017 r., zmieniono treść art. 207 § 1 kk i dodano art. 207 § 1a kk.

Należy jednak wskazać, że przepis ten może dotyczyć także przestępstw, które nie będą kwalifikowane jako przemoc w rodzinie, z uwagi na fakt, że czyn ten może obejmować także zachowania polegające na znęcaniu się np. nad osobami obcymi (nie będącymi osobami najbliższymi). Mogą to być także osoby obce, jednakże pozostające w stosunku zależności od sprawcy, osoby małoletnie, bądź też osoby nieporadne z uwagi na stan psychiczny lub fizyczny.

Typ podstawowy przestępstwa znęcania się z art. 207 § 1 kk posiada następujące znamiona ustawowe (przesłanki):

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne;
- nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy.

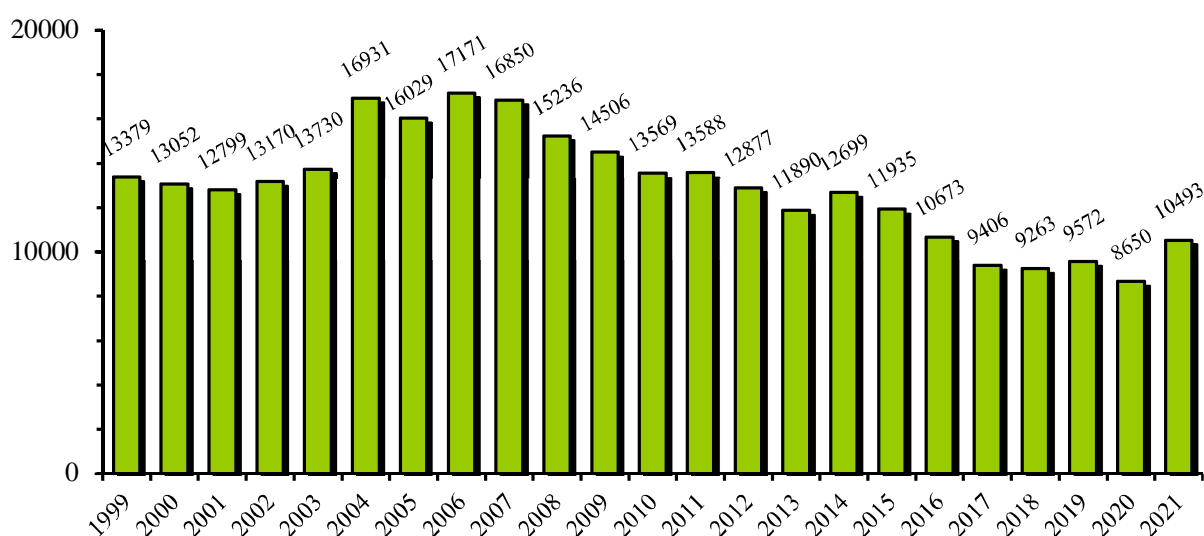
Ustawodawca przewidział za takie zachowanie sankcję w postaci kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Kolejnym typem dodanym na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego jest przestępstwo z art. 207 § 1a kk, określające typ kwalifikowany w przypadku znęcania się nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, które zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Kolejnym typem jest przestępstwo kwalifikowane znęcania się z art. 207 § 2 kk, charakteryzujące się dodatkową przesłanką, a mianowicie stosowaniem szczególnego okrucieństwa. Sankcją jest kara pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Ostatnim typem kwalifikowanym z art. 207 § 3 kk jest przestępstwo znęcania się, w wyniku którego doszło do targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie. Sankcją jest kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Wykres zawiera dane dot. liczby osób skazanych z art. 207 § 1 k.k. przez sądy rejonowe⁴⁵⁾

Orzecznictwo sądów w zakresie przestępstwa znęcania się z art. 207 kk, zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie

Przedstawione powyżej dane dotyczą czynu podstawowego z art. 207 § 1 kk zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie.

Nie przytaczano trzech kwalifikowanych typów tego przestępstwa z art. 207 § 1a § 2 i § 3 kk, z uwagi na fakt, że liczba skazań w tym zakresie jest symboliczna (42 skazania łącznie w 2021 roku).

W 2021 roku w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie osądzono z art. 207 § 1 kk ogółem 12 896 osób⁴⁶⁾.

Z tego:

- Ø 10 493 – skazano;
- Ø 314 – uniewinniono;

⁴⁵⁾ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe – Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2021 rok

⁴⁶⁾ Ibidem

- Ø 1 374 – warunkowo umorzono postępowanie;
- Ø 712 – umorzono postępowanie;
- Ø 1 311 – tymczasowo aresztowano przed wyrokiem.

W 2021 roku w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie skazano z art. 207 § 1 kk ogółem 10493 osoby⁴⁷⁾.

Z tego wymierzono:

- Ø 204 – kary mieszane (2020 – 182, 2019 – 203, 2018 – 186, 2017 – 171);
- Ø 448 – kary grzywny (samoistne) (2020 – 371, 2019 – 351, 2018 – 360, 2017 – 283);
- Ø 1.958 – kar ograniczenia wolności (2020 – 1 726, 2019 – 1 911, 2018 – 1716, 2017 – 1505);
- Ø 7 882 – kary pozbawienia wolności (2020 – 6 404, 2019 – 7 102, 2018 – 6.998, 2017 – 7170)

w tym:

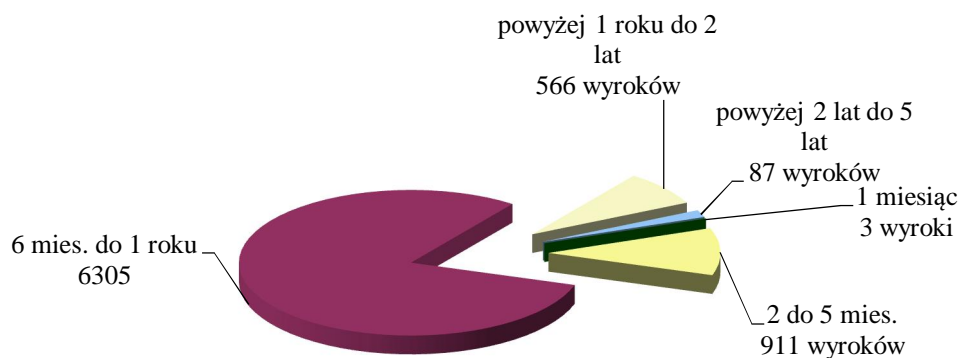
§ 2911 – bezwzględnych (2020 – 2 486, 2019 – 1 929, 2018 – 2.361, 2017 – 1927),

§ 4 971 (2020 – 3 918, 2019 – 5 173, 2018 – 4.637, 2017 – 5243) – z warunkowym zawieszeniem wykonania.

Z powyższych danych wynika, że największy odsetek wszystkich kar za stosowanie przemocy w rodzinie stanowi kara pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem.

Wymierzając karę pozbawienia wolności za czyn z art. 207 § 1 kk sądy stosowały ją w dolnych granicach ustawowego zagrożenia.

Stosunek procentowy wymiaru kary pozbawienia wolności orzekanej w Sądach Rejonowych w Polsce w 2021 roku z art. 207 § 1 kk

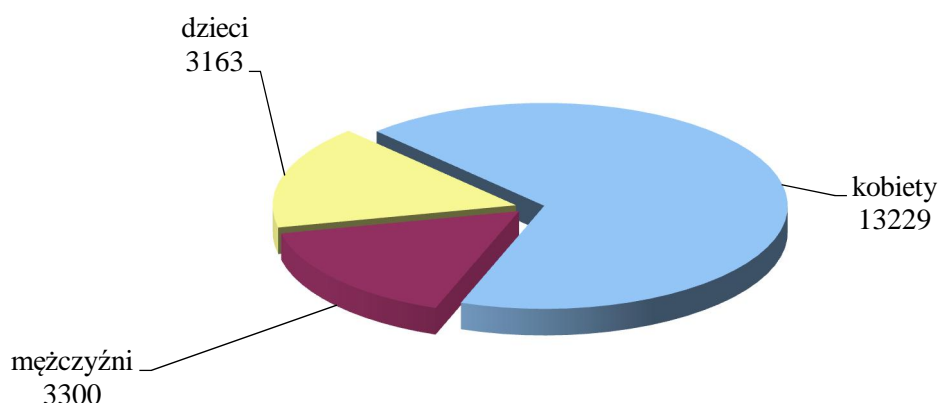
⁴⁷⁾ Ibidem.

W 2021 roku zapadły 3 wyroki pozbawienia wolności w wymiarze 1 miesiąca, 7 wyroków pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 5 lat do 8 lat, 3 wyroki pozbawienia wolności powyżej 8 lat.

Od 2014 roku gromadzone są informacje dotyczące płci sprawców przestępstw wskazana przez sądy powszechne, w tym z art. 207 § 1 kk i tak w 2021 r. osób skazanych było 10 493⁴⁸⁾, w tym: 454 kobiet i 10 039 mężczyzn.

Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk w 2021 roku było⁴⁹⁾:

- 13 229 kobiet,
- 3 300 mężczyzn,
- 3 163 małoletnich, w tym: 1 479 dziewczynek i 1 687 chłopców

W związku z faktem, że przestępstwo znęcania się może dotyczyć także i czynów wykraczających poza granice przemocy zdefiniowanej jako przemoc wobec osób najbliższych (np. znęcanie się nad osobami pozostającymi w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, bądź nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny), należy mieć na uwadze, że nieznaczna część przedstawionych wyżej danych będzie dotyczyła pokrzywdzonych, które nie są osobami najbliższymi bądź wspólnie zamieszkującymi ze sprawcą ale zostały uznane jako przemoc w rodzinie.

Środki karne stosowane przez sądy powszechne

Od dnia 1 sierpnia 2010 roku, tj. od dnia wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustawy wprowadzono środki karne mające zastosowanie wobec sprawców w rodzinie tj. nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk w zw. z art. 41a kk) oraz zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego (art. 39 pkt 2b kk w zw. z art. 41a kk).

Od 1 stycznia 2014 roku rozpoczęto gromadzenie w/w danych w odniesieniu wyłącznie do sprawców przemocy w rodzinie. Nowe dane statystyczne wskazują zatem na zastosowanie następujących środków karnych wyłącznie wobec osób skazanych za czyny zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie⁵⁰⁾:

⁴⁸⁾ Ibidem

⁴⁹⁾ Ibidem

⁵⁰⁾ Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych tabela 3.2.3.

- obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 39 pkt 2b kk) – 38 osoby, wobec kobiet – 1, wobec mężczyzn 37 (2020 – 46 osoby, wobec kobiet – 0, wobec mężczyzn 46, 2019 – 45 osoby, wobec kobiet – 2, wobec mężczyzn 43, 2018 – 31 osoby, wobec kobiet – 1, wobec mężczyzn 30, 2017 – 35, wobec kobiet – 3, wobec mężczyzn – 31),
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami (art. 39 pkt 2b kk) – 1966, wobec kobiet 61, wobec mężczyzn 1905, (2020 – 1277, wobec kobiet 30, wobec mężczyzn 1247, 2019 – 1021, wobec kobiet 27, wobec mężczyzn 994, 2018 – 762, wobec kobiet 21, wobec mężczyzn 741, 2017 – 666, wobec kobiet – 21, wobec mężczyzn – 645),
- zakaz zbliżania się do określonych osób (art. 39 pkt 2b kk) 2762, wobec kobiet 78, wobec mężczyzn 2684 – (2020 – 1953, wobec kobiet 40, wobec mężczyzn 1913, 2019 – 1605, wobec kobiet 31, wobec mężczyzn 1574, 2018 – 1205, wobec kobiet 28, wobec mężczyzn 1177, 2017 – 995, wobec kobiet – 19, wobec mężczyzn – 976),
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk) 1 080, wobec kobiet 24, wobec mężczyzn 1056 (2020 – 823, wobec kobiet 15, wobec mężczyzn 808, 2019 – 829, wobec kobiet 13, wobec mężczyzn 816 , 2018 – 604, wobec kobiet 8, wobec mężczyzn 596, 2017 – 507 wobec kobiet – 10, wobec mężczyzn – 497).

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne	
3.2.3 Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczby orzeczonych środków karnych	obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	ogółem	38
			w tym wobec kobiet	1
			w tym wobec mężczyzn	37
	liczby orzeczonych środków karnych	zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	ogółem	1966
			w tym wobec kobiet	61
			w tym wobec mężczyzn	1905
	liczby orzeczonych środków karnych	zakaz zbliżania się do	ogółem	2762
			w tym wobec kobiet	78

	określonych osób	w tym wobec mężczyzn	2684
	nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	ogółem	1080
		w tym wobec kobiet	24
		w tym wobec mężczyzn	1056

Obowiązki probacyjne stosowane przez sądy powszechne

Od 1 stycznia 2014 roku gromadzone są dane odnośnie obowiązków probacyjnych orzekanych wobec osób skazanych prawomocnie za czyny zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie. Poniżej przedstawiono dane dotyczące wszystkich obowiązków probacyjnych, orzekanych wyłącznie wobec osób skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.

Tytułem obowiązków probacyjnych w 2021 roku w sądach powszechnych orzeczono⁵¹⁾:

- ∅ obowiązek powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – 69, wobec kobiet – 5, wobec mężczyzn – 64, (2020 – 60, wobec kobiet – 6, wobec mężczyzn – 54, 2019 – 59, wobec kobiet – 7, wobec mężczyzn – 52, 2018 – 59, wobec kobiet – 3, wobec mężczyzn – 56, 2017 – 77, wobec kobiet – 8, wobec mężczyzn – 69),
- ∅ uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk) – 627 wobec kobiet – 67, wobec mężczyzn – 560 (2020 – 521 wobec kobiet – 42, wobec mężczyzn – 479, 2019 – 616 wobec kobiet – 51, wobec mężczyzn – 565, 2018 – 656 wobec kobiet – 43, wobec mężczyzn – 613, 2017 – 703, wobec kobiet – 40, wobec mężczyzn – 663),
- ∅ powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 614, wobec kobiet – 19, wobec mężczyzn – 595 (2020 – 460 wobec kobiet – 10, wobec mężczyzn – 450, 2019 – 438 wobec kobiet – 16, wobec mężczyzn – 422, 2018 – 533 wobec kobiet – 22, wobec mężczyzn – 511, 2017 – 554 wobec kobiet – 26, wobec mężczyzn – 528),
- ∅ powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 469 wobec kobiet – 12, wobec mężczyzn – 457, (2020 – 372 wobec kobiet – 8, wobec mężczyzn – 364, 2019 – 374 wobec kobiet – 16, wobec mężczyzn – 358, 2018 – 346 wobec kobiet – 8, wobec mężczyzn, 2017 – 313, wobec kobiet – 11, wobec mężczyzn – 302),
- ∅ nakaz opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – 394 wobec kobiet – 8, wobec mężczyzn – 386, (2020 – 3212 wobec kobiet – 4, wobec mężczyzn – 308, 2019 – 328 wobec kobiet – 10, wobec mężczyzn – 318, 2018 – 362 wobec kobiet – 7, wobec mężczyzn – 355, 2017 – 497, wobec kobiet – 14, wobec mężczyzn – 370).

⁵¹⁾ Ibidem.

Rodzaj działania	Wskaźnik			Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
3.2.3. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczby orzeczonych środków probacyjnych	obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	ogółem	69
			w tym wobec kobiet	5
			w tym wobec mężczyzn	64
		zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	ogółem	614
			w tym wobec kobiet	19
			w tym wobec mężczyzn	595
		zakaz zbliżania się do określonych osób	ogółem	469
			w tym wobec kobiet	12
			w tym wobec mężczyzn	457
		nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	ogółem	394
			w tym wobec kobiet	8
			w tym wobec mężczyzn	386
uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	627		
	w tym wobec kobiet	67		
	w tym wobec mężczyzn	560		

Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec sprawców przemocy w rodzinie w zakładach karnych – dane ogólne o populacji osób pozbawionych wolności z art. 207 kk

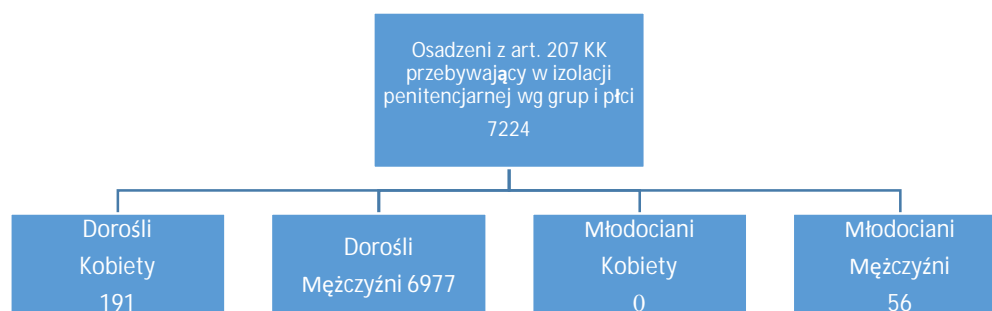
Kodeks karny wykonawczy⁵²⁾ nie wyróżnia sprawców przemocy w rodzinie jako odrębnej kategorii skazanych, wymagających stosowania określonych środków oddziaływania, poza wymienionymi w art. 67 § 3 kkw. Jednak więziennictwo jako istotny podmiot polityki

⁵²⁾ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny wykonawczy* (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm., zwana dalej „kkw”).

społecznej państwa wykonuje szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym programów krajowych. Jednym z nich jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W celu opisanie obszaru pracy związanej z realizacją w/w regulacji, przedstawione zostaną dane liczbowe obrazujące populację osób skazanych z art. 207 kk.

Według danych z dnia 31 grudnia 2021r. we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych przebywało ogółem **7 224** osoby (5 988 skazanych oraz 1 528 tymczasowo aresztowanych⁵³⁾), wobec których wykonywano łącznie **7 982** orzeczeń z art. 207 kk. Jeśli zaś wzięlibyśmy pod uwagę liczbę wszystkich osób które odbywały karę z art. 207 kk na przestrzeni całego 2021 roku (tj. przebywały w izolacji chociaż przez 1 dzień w 2021r.), to wartość ta wynosi – **10 063** osób. Średni wymiar kary wśród populacji skazanych z art. 207 kk, przebywających w 2021 roku w zakładach karnych wyniósł 16,62 miesiąca (w tym mediana: 12 miesięcy).

Rys.1 Osadzeni z art. 207 kk przebywający w izolacji penitencjarnej wg grup i płci

Charakteryzując powyższą populację skazanych, warto również przytoczyć dane obrazujące udzielanie im warunkowych przedterminowych zwolnień. W przypadku skazanych z art. 207 w 2021r., warunkowych przedterminowych zwolnień udzielono – 211 osadzonym (9 kobiet, 202 mężczyzn).

Dane o aktualnej liczbie skazanych prawomocnymi orzeczeniami z art. 207 kk, przebywających na terenie jednostek penitencjarnych (na dzień 31.12.2021r.), w stosunku do ogólnej liczby osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, podległych poszczególnym okręgowym inspektoratom Służby Więziennej (OISW) zawiera poniższa tabela.

Liczba skazanych, prawomocnymi orzeczeniami z art. 207 kk, (orzeczenia wykonane, wykonywane i wprowadzone do wykonania), na dzień 31.12.2021, w stosunku do liczby wszystkich osadzonych w jednostkach podległych OISW

OISW	Liczba skazanych, prawomocnymi orzeczeniami z art. 207 kk, (orzeczenia wykonane, wykonywane i wprowadzone do wykonania), na dzień 31.12.2021, w stosunku do liczby wszystkich osadzonych w jednostkach podległych OISW		
	Osadzeni ogółem	Skazani z art. 207 kk	Odsetek osadzonych z art. 207 kk w stosunku do ogółu osadzonych (%)

⁵³⁾ Ogólna liczba osób osadzonych z art. 207KK, nie będzie matematyczną sumą osób skazanych i tymczasowo aresztowanych, gdyż jedna osoba może być równocześnie zarówno tymczasowo aresztowana jak i skazana z art. 207 KK (jedna osoba w danym pobycie może posiadać kilka wyroków jak również kilka tymczasowych aresztów).

	2020 r.	2021 r.	2020 r.	2021 r.	2020 r.	2021 r.
Białystok	3276	3452	362	342	11,05	9,91
Bydgoszcz	5416	5880	443	483	8,18	8,21
Gdańsk	4127	4415	281	271	6,81	6,14
Katowice	6501	6878	381	404	5,86	5,87
Koszalin	3123	3453	245	290	7,85	8,40
Kraków	5045	5307	447	433	8,86	8,16
Lublin	4073	4331	483	488	11,86	11,27
Łódź	4016	4267	310	328	7,72	7,69
Olsztyn	3820	4035	350	419	9,16	10,38
Opole	3728	4191	290	330	7,78	7,87
Poznań	5317	5426	420	414	7,90	7,63
Rzeszów	2896	3154	390	432	13,47	13,70
Szczecin	3975	4208	313	349	7,87	8,29
Warszawa	6209	6302	382	406	6,15	6,44
Wrocław	6372	6575	428	452	6,72	6,87
RAZEM	67 894	71 874	5525	5841	Średnia 8,48%	Średnia 8,46%

Liczba skazanych prawomocnym orzeczeniem z art. 207 kk w porównaniu do ubiegłego roku utrzymuje się na podobnym poziomie w 2021 r., średni odsetek tej szczególnej populacji w stosunku do pozostałych osadzonych przyjmuje wartość 8,46%. Wysokie wartości tego wskaźnika występują w jednostkach podległych okręgowym inspektoratom Służby Więziennej w Rzeszowie, Lublinie oraz Olsztynie (od 10,38% do 13,70% ogółu osadzonych).

a. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie: prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej

Krajowy Program nakłada obowiązek monitorowania orzecznictwa sądów rodzinnych w zakresie władzy rodzicielskiej.

Zgodnie z art. 109 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁵⁴⁾ jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd może ograniczyć wykonywanie władzy rodzicielskiej, poprzez wydanie stosownych zarządzeń⁵⁵⁾. Zgodnie zaś z art. 111 kro sąd opiekuńczy jest władny pozbawić władzy

⁵⁴⁾ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359), zwana dalej „kro”.

⁵⁵⁾ Art. 109 § 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

rodzicielskiej, jeżeli władza ta nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka⁵⁶⁾.

Przyczyną zarówno ograniczenia, jak i pozbawienia władzy rodzicielskiej może być zatem przemoc w rodzinie stosowana bezpośrednio wobec dziecka, jak i wobec domowników.

Z sądowych danych statystycznych wynika, że w 2021 roku sąd opiekuńczy w przedmiocie:

- ograniczenia władzy rodzicielskiej wydał ze względu na stosowanie przemocy w rodzinie – orzeczeń 207 (2020 – 175, 2019 – 301, 2018 – 328, 2017 – 464), dotyczących 451 dzieci (2020 – 336, 2019 – 521, 2018 – 629, 2017 – 875).
- pozbawienia władzy rodzicielskiej wydał ze względu na stosowanie przemocy w rodzinie – 31 orzeczeń (2020 – 36, 2019 – 67, 2018 – 53, 2017 – 76), dotyczących 48 dzieci (2020 – 59, 2019 – 90, 2018 – 135, 2017 – 161).

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne	
	liczba orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie	ograniczenie władzy rodzicielskiej (art. 109 § 2 kro) pozbawienie władzy rodzicielskiej (art. 111 kro)	liczba orzeczeń	liczba dzieci
3.2.3 Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej			liczba orzeczeń	207
			liczba dzieci	451
			liczba orzeczeń	31
			liczba dzieci	48

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;
- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającej warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej albo zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, a także w razie zastosowania innych środków określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd opiekuńczy zawiadamia o wydaniu orzeczenia właściwą jednostkę organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, która udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu, w terminach określonych przez ten sąd, sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w tym prowadzonej pracy z rodziną, a także współpracuje z kuratorem sądowym.

⁵⁶⁾ Art. 111 § 1. Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców.

§ 1a. Sąd może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej, jeżeli mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny zastosowania art. 109 § 2 pkt 5, a w szczególności gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem.

§ 2. W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.

b. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie: prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego⁵⁷⁾, która weszła w życie 16 listopada 2011 roku wprowadziła istotne zmiany w zakresie postępowania egzekucyjnego, mające na celu wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Ustawa ta dokonała zmiany brzmienie przepisu art. 1046 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego⁵⁸⁾, zwanego dalej: „kpc”, i wprowadziła rozwiązania sprzyjające szybszemu odizolowaniu sprawcy przemocy w rodzinie od osoby pokrzywdzonej. Nowelizacja do ustawy *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* wprowadziła przepis art. 25d przewidujący, że sprawcy przemocy w rodzinie nie przysługuje pomieszczenie tymczasowe. Brak tego uprawnienia ma istotne znaczenie przy wykonywaniu eksmisji przez organ egzekucyjny. Zgodnie bowiem z art. 1046 § 5¹ kpc w brzmieniu wprowadzonym ww. ustawą, jeżeli dłużnikowi nie przysługuje prawo do tymczasowego pomieszczenia, komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, wskazanej na wniosek komornika przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu.

W 2021 r. przeprowadzono 568 eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego). Dla porównania powyższa liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie bez prawa do lokalu socjalnego w 2020 r. wynosiła 436.

Celem wzmocnienia ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wprowadzono ustawą *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw* do ustawy *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* regulację przewidzianą w art. 11a.

Przepis art. 11a ust. 1 stanowi, że: „jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.”.

W 2021 roku do sądów rejonowych wpłynęło 1890 spraw w trybie art. 11a ww. ustawy (2020 – 1346, 2019 – 1510, 2018 – 1596, 2017 – 1454, 2016 – 1562, 2015 – 1406, 2014 – 1152, 2013 – 1114, 2012 – 730, 2011 – 197, 2010 – 353). Sądy wydały w 2021 r. 858 orzeczeń zobowiązujących osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny przy czym w 2020 – 545, 2019 – 690, 2018 – 698, 2017 – 696, 2016 – 705, 2015 – 571, 2014 – 487, 2013 – 387, 2012 – 268, 2011 – 49, 2010 – 138.

Podsumowując ww. dane należy wskazać na wzrost w 2021 r. liczby składanych wniosków z art. 11a ustawy, a w konsekwencji na zwiększenie liczby wniosków uwzględnionych przez sądy.

⁵⁷⁾ Ustawa z dnia 31 sierpnia 2011 roku *o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. poz. 1342).

⁵⁸⁾ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.), zwana dalej „kpc”.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
3.2.3. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji	liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego)	568
	liczba złożonych do sądu cywilnego wniosków o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny	1 890
	liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny	858

Należy wskazać, że w celu zapewnienia efektywnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w Ministerstwie Sprawiedliwości został opracowany rządowy projekt ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 956), dalej: „ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r.”, która weszła w życie z dniem 30 listopada 2020 r. Powyższą ustawą do polskiego porządku prawnego zostały wprowadzone kompleksowe rozwiązania cywilnoprawne pozwalające na szybką izolację osoby dotkniętej przemocą w rodzinie od sprawcy przemocy. W tym celu ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. znowelizowała przepisy siedmiu ustaw. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* wprowadzono odrębne postępowanie w trybie nieprocesowym w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (dodany został dział I a w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II normujący to postępowanie). W postępowaniu w tych sprawach przewidziano szereg uproszczeń, mających na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń tego rodzaju i przyspieszenie rozpoznania spraw oraz gwarancji prawidłowego zabezpieczenia interesów osoby dotkniętej przemocą. Są to m.in.: możliwość złożenia wniosku do sądu na urzędowym formularzu, zwolnienie wnioskodawcy od kosztów sądowych, obowiązek doręczenia przez sąd odpisu wniosku prokuratorowi oraz zawiadamiania go o terminach rozprawy, możliwość dokonywania doręczeń pism przez sąd za pośrednictwem policji, określenie terminów do wydania orzeczenia przez sąd, udzielanie zabezpieczenia, natychmiastowa wykonalność postanowienia wydanego w sprawie. W sytuacji, gdy sprawca przemocy w rodzinie stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia domowników, Policji i Żandarmerii Wojskowej (w stosunku do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową) zostało przyznane uprawnienie do wydania wobec sprawcy przemocy w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, niezależnie do tego czyją własność stanowi wspólnie zajmowane mieszkanie. Legalność i prawidłowość wydania tych nakazów i zakazów została poddana następczej kontroli sądu. W celu zapewnienia respektowania orzeczeń sądu oraz decyzji Policji i Żandarmerii Wojskowej

spenalizowano zachowanie polegające na niezastosowaniu się do wydanego przez Policję, Żandarmerię Wojskową lub sąd nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, poprzez wprowadzenie w ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – *Kodeks wykroczeń* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008 z późn. zm.), dalej: „kw”, nowego typu wykroczenia zagrożonego karą aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny (art. 66b kw). Ponadto w sprawach tych wykroczeń wprowadzono przyspieszony tryb ich rozpoznania. Co istotne, wprowadzone regulacje mogą być stosowane wobec wszystkich członków rodziny – tj. małżonka, wstępnych, zstępnych, rodzeństwa, powinowatych w tej samej linii lub stopniu, osób pozostających w stosunku przysposobienia oraz ich małżonków, osób pozostających we wspólnym pożyciu, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących. Można ww. unormowania stosować również w wypadku, gdy osoba dotknięta przemocą lub stosująca przemoc wyprowadziły się ze wspólnie zajmowanego mieszkania, w związku z zaistniałymi aktami przemocy w rodzinie albo gdy zamieszkują w tym mieszkaniu okresowo lub przebywają nieregularnie.

3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji między służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie

Należy wskazać, że z 4 971 skazanych w 2021 roku z art. 207 § 1 kk na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, pod dozór kuratora oddano 4415 osób, co stanowi aż 88,81% wszystkich skazanych na tę karę⁵⁹⁾. Od kilku lat widoczny jest wzrost liczby i odsetka sprawców, których sądy oddają pod dozór kuratora sądowego (2020 – 88,36%, 2019 – 87,33%, 2018 – 86,6%, 2017 – 85,18%, 2016 – 79,8%, 2015 – 74,1%, 2014 – 73,1%, 2013 – 72,4%, 2012 – 72,2%, 2011 – 69,7%, 2010 – 67%, 2009 – 62%). Ma to ogromne znaczenie z uwagi na możliwości skutecznego oddziaływania na skazanych w okresie próby, w celu resocjalizacji sprawców, przejawiającej się jako zmiana postaw skazanych i ograniczenie ich powrotności do przestępstwa.

Dodać także trzeba, że skazany pod dozorem kuratora jest w okresie próby stale monitorowany, a ewentualne zmiany zachowania mogą skutkować zaostrzeniem kontroli (nałożeniem nowych, bardziej restrykcyjnych obowiązków probacyjnych), bądź jej złagodzeniem (uchyleniem lub zmianą obowiązków probacyjnych) przez sąd. Kurator sądowy ma bowiem obowiązek odpowiednio reagować i proponować sądowi, poprzez właściwe wnioski, elastyczny sposób oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie.

Dla oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie istotnym jest uregulowanie przewidziane w w/w art. 12d ustawy. Przepis ten przewiduje obligatoryjne zarządzenie wykonania kary albo odwołanie warunkowego zwolnienia na skutek złożonego przez kuratora wniosku, dotyczącego skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny.

Z danych statystycznych za rok 2021⁶⁰⁾ wynika, że kuratorzy na podstawie ww. przepisu złożyli:

- 78 (2020 – 89, 2019 – 137, 2018 – 52, 2017 – 81, 2016 – 117, 2015 – 147, 2014 – 180, 2013 – 329, 2012 – 284) wniosków o odwołanie warunkowego zwolnienia,

⁵⁹⁾ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe – Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osadzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej (odpowiednio za 2021 rok oraz za lata wcześniejsze).

⁶⁰⁾ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2021.

uwzględnionych przez sąd było 60 (2019 – 101, 2018 – 48, 2017 – 55, 2016 – 99, 2015 – 109, 2014 – 148, 2013 – 241, 2012 – 187) uwzględnionych oraz

- 435 (2020 – 514, 2019 – 662, 2018 – 368, 2017 – 671, 2016 – 787, 2015 – 1132, 2014 – 1298, 2013 – 1805, 2012 – 1859) wniosków o zarządzenie wykonania zawieszonyj kary pozbawienia wolności, 276 wniosków zostało uwzględnionych (2020 – 298, 2019 – 433, 2018 – 285, 2017 – 483, 2016 – 787, 2015 – 755, 2014 – 784, 2013 – 1186, 2012 – 1168).

Tym samym ogólna liczba wniosków złożonych przez kuratorów sądowych w trybie art. 12d ww. ustawy wyniosła 513 (2020 – 603, 2019 – 799, 2018 – 420, 2017 – 752, 2016 – 904, 2015 – 1279, 2014 – 1478, 2013 – 2134, 2012 – 2143, 2011 – 1315, 2010 – 372 wnioski) z czego 336 (2019 – 534, 2018 – 333, 2017 – 538, 2016 – 629, 2015 – 864, 2014 – 932, 2013 – 1.427, 2012 – 1355, 2011 – 667, 2010 – 200) zostało uwzględnionych.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Zespoły kuratorskie J służby sądowej
3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o:	zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonyj kary pozbawienia wolności (art. 12d ustawy)	złożone 435
			uwzględnione przez sąd 276
		odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy)	złożone 78
			uwzględnione przez sąd 60

Ponadto Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” realizujące na zlecenie PARPA zadanie związane z prowadzeniem całodobowego telefonu interwencyjno-informacyjnego nie zbiera danych statystycznych dotyczących monitorowania zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie. Konsultanci z telefonu bez względu na fakt czy osoba stosująca przemoc w rodzinie była uprzednio skazana za tego rodzaju przemoc czy też nie była skazana, informują każdorazowo organy ścigania w każdym przypadku popełnienia przestępstwa ale nie zbierają w tym zakresie danych statystycznych.

Ponadto, w ubiegłych latach dane takie zbierane były przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Dyrektorem PARPA, Komendantem Głównym Policji i Ministerstwem Sprawiedliwości. Z uwagi na to, że porozumienie wygasło, dane takie nie są gromadzone.

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy)

3.3.1. Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy)

Zgodnie z art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W 2021 r. samorządy województw opracowały łącznie 15 ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W stosunku do roku 2020 nastąpił 50% wzrost.

Ramowe programy powinny stanowić swego rodzaju wytyczne do realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jako zadanie zlecone powiatowi i wskazane byłoby aby zawierały informacje dotyczące np. liczby programów, ram programowych, ram czasowych, liczebności grupy, form ich prowadzenia, kwalifikacji osób realizujących programy itd. Zadanie to nie zostało jeszcze przez wszystkie samorządy województwa zrealizowane ponieważ dotychczas samorządy opierały się na Wytycznych zawartych w poprzedniej wersji Programu. Obecnie wszystkie samorządy województw muszą dokonać rozeznania potrzeb na własnym terenie, celem opracowania ramowych programów, gdyż w art. 6 ust. 6 pkt 2 ustawy podkreślono kreatywną rolę samorządu województwa, nakładając na niego obowiązki polegające na inspirowaniu i promowaniu nowych dróg i sposobów rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. Należy podkreślić, iż nowe rozwiązania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny być dostosowane do specyfiki regionu, co z pewnością rodzi konieczność dokładnej analizy i zbadania problemu w danym regionie. Zadania te ze względu na swój charakter wpisują się w rolę samorządu województwa, polegającą na tworzeniu i prowadzeniu polityki rozwoju województwa. Realizacja zadań wskazanych w art. 6 ust. 6 ustawy powinna stanowić integralny element polityki rozwoju województwa i być uwzględniona w określonej przez samorząd województwa strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 547, z późn. zm.)

3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych (art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy)

Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym. Na terenie Polski **206 podmiotów** realizowało programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Odkonano łącznie 509 edycji programów, z czego 265 było realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w powiatach. Z danych nadesłanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2021 r. wobec populacji skazanych sprawców przemocy w rodzinie zrealizowano łącznie 244 edycje programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2015–2021

Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	9 429	9 666	9 101	8 765	8 880	7 288	8 209

Korelacja problemu przemocy i agresji z uzależnieniami, (głównie problemem alkoholowym) jest powszechnie znana. Praca ze skazanymi z art. 207 kk, jest więc wyraźnie ukierunkowana na rozpoznanie, diagnozę i leczenie problemów związanych z ewentualnym uzależnieniem, a w dalszej kolejności pracą nad korektą zachowań skazanych związanych z przemocą. Zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej (z dn. 22 lutego 2011r., w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne), osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia. Dopiero po ukończeniu takiej terapii można rozpocząć oddziaływania korekcyjno-edukacyjne stąd, problematykę przemocy i uzależnienia od alkoholu w niniejszym opracowaniu omówiono łącznie.

Oddziaływania wobec skazanych sprawców przemocy domowej koncentrują się wokół kilku propozycji programowych. W wielu jednostkach prowadzi się programy według modelu z „Duluth”. Jest to program dedykowany sprawcom przemocy, składający się z 2 sesji indywidualnych oraz 24 grupowych. Zbliżonym do tych założeń jest także program „PARTNER”. Programy według metody z „Duluth” realizowane są w jednostkach regularnie już od wielu lat. Od kilku lat, w Służbie Więziennej pojawiła się nowa propozycja – program „STOP PRZEMOCY – DRUGA SZANSA”. Dzięki środkom pozyskanym w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), udało się opracować zupełnie nowy program, związany z przeciwdziałaniem przemocy. Jest to propozycja oparta m.in. na założeniach terapii skoncentrowanej na rozwiązywaniu problemów (BSFT) oraz nauce komunikacji bez przemocy (Nonviolent Communication – NVC), prowadzona w formie spotkań grupowych przez okres 3 miesięcy.

Poza tymi propozycjami realizowanych jest szereg autorskich programów konstruowanych i prowadzonych przez funkcjonariuszy a także przez podmioty zewnętrzne.

Dane szczegółowe dotyczące ilości edycji realizowanych programów zawiera poniższa tabela.

Liczba edycji programów dedykowanych skazanym sprawcom przemocy w rodzinie

OISW	Liczba edycji programów dedykowanych skazanym sprawcom przemocy w rodzinie
	ROK 2021

	Edycje programów realizowane przez kadre SW	Edycje programów realizowane przez podmioty pozawięzienne	RAZEM
Białystok	20	3	23
Bydgoszcz	5	0	5
Gdańsk	8	4	12
Katowice	12	3	15
Koszalin	12	0	12
Kraków	15	1	16
Lublin	42	1	43
Łódź	8	1	9
Olsztyn	9	3	12
Opole	7	6	13
Poznań	29	0	29
Rzeszów	7	0	7
Szczecin	8	3	11
Warszawa	19	1	20
Wrocław	14	3	17
RAZEM	215	29	244

W 2021 r. wobec populacji skazanych sprawców przemocy domowej zrealizowano łącznie 244 edycje programów edukacyjno-korekcyjnych. W tej liczbie zdecydowaną większość (215) stanowią edycje realizowane przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Należy jednak zauważyć, iż populacja skazanych sprawców przemocy domowej jest również łatwo dostępną i tym samym „atrakcyjną” grupą osób, wobec których podmioty pozawięzienne mogą realizować oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Stąd w wielu jednostkach penitencjarnych ofertę programową kadry więziennej, dodatkowo wzbogaca oferta podmiotów pozawięziennych pracujących ze sprawcami przemocy. W 2021 r. we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych w programach korekcyjnych, uwzględniających zjawisko przemocy, uczestniczyło ogółem 5 015 osadzonych. Liczba uczestników biorących udział w oddziaływaniach wobec sprawców przemocy wyraźnie wzrosła w porównaniu do 2020 r. (4 454). Warto przypomnieć, iż w jednostkach penitencjarnych zasadniczo realizuje się programy edukacyjno-korekcyjne, które mogą trwać od 3 do 6 miesięcy. Nie bez znaczenia w tym wypadku były obowiązujące obostrzenia epidemiczne, których celem była minimalizacja ryzyka zakażenia wśród populacji osób pozbawionych wolności. Dodać należy, że w 2021 r., objęto pomocą psychologiczną także 32 skazanych, doświadczających przemocy domowej jeszcze przed osadzeniem ich w zakładach karnych. Jak wspomniano wcześniej,

zwykle problem przemocy współwystępuje z innymi deficytami, które mają istotny wpływ na generowanie zachowań przestępczych. Elementy oddziaływań programowych na sprawców przestępstw z art. 207 kk zawarte są również w ofercie programowej skierowanej do osób uzależnionych. Dlatego też oddziaływania mające na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy oraz rehabilitację społeczną sprawców, zostaną poszerzone o dodatkowe informacje dotyczące oddziaływań terapeutycznych wobec skazanych uzależnionych od alkoholu i przedstawione w dalszej części opracowania.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w jednostkach penitencjarnych	liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	244

3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie

Na szczególną uwagę spośród obowiązków probacyjnych zasługuje obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. Uwzględniając cele w/w oddziaływań i możliwość uzyskania poprzez ich zastosowanie pożądaných zmian w zachowaniu sprawcy, jak również dostępność programów, w jakich sprawcy przemocy mogliby uczestniczyć zarówno w warunkach wolnościowych, jak i izolacyjnych, potrzeba stosowania przedmiotowego środka probacyjnego nie powinna budzić wątpliwości.

Z danych statystycznych za rok 2021 wynika, że w celu ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym umożliwienia sprawcom przemocy w rodzinie zmiany swojego dotychczasowego zachowania, kuratorzy sądowi złożyli do sądu 42 wnioski (2020 – 23, 2019 – 59, 2018 – 108, 2017 – 126, 2016 – 211, 2015 – 291, 2014 – 326, 2013 – 408, 2012 – 358) w przedmiocie nałożenia na skazanego sprawcę przemocy w rodzinie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, w tym:

- 7 wniosków przy warunkowym przedterminowym zwolnieniu;
- 32 wnioski przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności;
- 3 wnioski przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego.

Należy przy tym zauważyć, iż spośród 42 wniosków w przedmiocie nałożenia na skazanego sprawcę przemocy w rodzinie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, rozpatrzonych przez sądy w 2021 r., uwzględnionych zostało 30 wniosków⁶¹⁾.

⁶¹⁾ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2021.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Zespoły kuratorskiej służby sądowej
3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego	42

Działania Służby Więziennej

W więziennictwie od 2012 r. wprowadzono nowe sposoby postępowania dotyczące sprawców przemocy, przebywających w izolacji penitencjarnej, a ubiegających się o warunkowe przedterminowe zwolnienie. Funkcjonariusze, którzy (m.in. do wniosków o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia), sporządzają opinie o skazanych z art. 207 kk, składają również propozycje do sądu penitencjarnego o to, by w sytuacji udzielenia takiego zwolnienia, nałożyć obowiązek uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w warunkach wolnościowych, jeżeli nie zostali oni objęci takimi oddziaływaniami w warunkach izolacji penitencjarnej. Na stronach intranetowych (dostępnych wyłącznie dla pracowników Służby Więziennej) umieszczone są aktualne wykazy podmiotów, realizujących takie programy w warunkach wolnościowych. W wyżej wymienionych opiniach, wskazuje się konkretne adresy miejsc, gdzie sprawca może znaleźć dla siebie ofertę pomocy.

Nadmienić należy, iż w ramach zadań przypisanych więziennictwu w Krajowym Programie, jednym z raportowanych wskaźników jest także liczba wniosków dyrektorów jednostek penitencjarnych do sądu penitencjarnego, o nałożenie ww. obowiązku. W 2021 roku złożono 767 takich wniosków, z których sąd zaakceptował 72 (2020 – 811, 2019 – 1038, 2018 – 1127, 2017 – 1171). Warto dodać, iż liczba wniosków zwiera także takie sytuacje, w których skazanemu składano taki wniosek więcej niż jeden raz, gdyż sąd penitencjarny nie przychylił się do udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia za pierwszym razem.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Centralny Zarząd Służby Więziennej
3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	liczba wniosków dyrektorów zakładów karnych do sądu penitencjarnego o nałożenie obowiązku uczestnictwa skazanego w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych po odbyciu kary, w przypadku udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, jeżeli skazany nie został objęty takim programem w trakcie pobytu w zakładzie karnym.	767

3.3.4. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych w każdym powiecie poprzez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach

W 2021 roku w 78 powiatach dostępność uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych była całoroczna. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej systematycznie zwiększa środki na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych.

3.3.5. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń

Jak już wspomniano powyżej, wobec sprawców przemocy w rodzinie sąd może orzec obowiązek probacyjny w postaci uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 § 1 pkt 6a i 6b kk zarówno na etapie wyrokowania, jak i w czasie późniejszym, tj. w okresie próby.

Dotychczas gromadzono dane statystyczne dotyczące liczby wszystkich orzeczonych obowiązków korekcyjno-edukacyjnych na etapie wyrokowania, bez dodatkowego wyróżnienia liczby obowiązków orzekanych wobec sprawców przemocy w rodzinie.

W 2021 roku sądy orzekły 627 tego rodzaju obowiązków, w tym 67 wobec kobiet i 560 wobec mężczyzn (2020 – 579, 2019 – 616, 2018 – 824, 2017 – 795, 2016 – 1092, 2015 – 1063)⁶²⁾.

⁶²⁾ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe – Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2021 rok oraz z MS Sądy Okręgowe – Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za rok 2021.

W zakresie odbywających karę pozbawienia wolności osadzonych sprawców przemocy w rodzinie należy wskazać wysoką liczbę osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w warunkach izolacyjnych. W 2021 roku 5 015 (2020 – 4 273, 2019 – 5 049, 2018 – 4 722, 2017 – 4 103, 2016 – 5 726, 2015 – 4995) osób przystąpiło do tego rodzaju programów, zaś 4 493 (2020 – 3936, 2019 – 4 442, 2018 – 4 527, 2017 – 4 774, 2016 – 5 362, 2015 – 4 705)⁶³⁾ je ukończyło.

Liczba skazanych, uczestniczących w programach dla skazanych sprawców przemocy, realizowanych na terenie jednostek penitencjarnych

OISW	Liczba skazanych, uczestniczących w programach dla sprawców przemocy (oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i innych) w jednostkach podległych OISW					
	Liczba osób, które przystąpiły do programów			Liczba osób, które ukończyły programy		
	RAZEM	W tym kobiet	W tym mężczyzn	RAZEM	W tym kobiet	W tym mężczyzn
Białystok	259	0	259	205	0	205
Bydgoszcz	630	10	620	603	10	593
Gdańsk	138	0	138	94	0	94
Katowice	255	34	221	200	21	179
Koszalin	142	0	142	137	0	137
Kraków	238	10	228	213	5	208
Lublin	707	0	707	637	0	637
Łódź	139	14	125	111	14	97
Olsztyn	113	0	113	87	0	87
Opole	141	0	141	105	0	105
Poznań	816	103	713	785	103	682
Rzeszów	304	14	290	275	14	261
Szczecin	178	10	168	151	9	142
Warszawa	227	47	180	207	44	163
Wrocław	728	8	720	683	7	676

⁶³⁾ Dane Centralnego Zarządu Służby Więziennej.

RAZEM	5015	250	4765	4493	227	4266
--------------	-------------	------------	-------------	-------------	------------	-------------

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
3.3.5. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	5015
		kobiety	250
		mężczyźni	4765
	liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	4493
		kobiety	227
		mężczyźni	4266

W 2021 r. liczba uczestników biorących udział w oddziaływaniach wobec sprawców przemocy wyraźnie wzrosła w porównaniu do 2020 r (4 454). Warto przypomnieć, iż w jednostkach penitencjarnych zasadniczo realizuje się programy edukacyjno-korekcyjne, które mogą trwać od 3 do 6 miesięcy. Nie bez znaczenia w tym wypadku były obowiązujące obostrzenia epidemiczne, których celem była minimalizacja ryzyka zakażenia wśród populacji osób pozbawionych wolności. Dodać należy, że w 2021r., objęto pomocą psychologiczną także 32 skazanych, doświadczających przemocy domowej jeszcze przed osadzeniem ich w zakładach karnych.

Liczba uczestników wybranych programów wpisujących się w realizację Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w zakładach karnych i aresztach śledczych – w latach 2010–2021

Rok	Programy edukacyjno-korekcyjne skierowane do skazanych sprawców przemocy
2010	3 609
2011	4 230
2012	4 067
2013	4 138
2014	4 681
2015	4 995
2016	5 362
2017	4774
2018	4722

2019	5049
2020	4454
2021	5015

Jak wspomniano wcześniej, zwykle problem przemocy współwystępuje z innymi deficytami, które mają istotny wpływ na generowanie zachowań przestępczych. Elementy oddziaływań programowych na sprawców przestępstw z art. 207 kk zawarte są również w ofercie programowej skierowanej do osób uzależnionych. Liczba osadzonych obejmowanych takimi propozycjami systematycznie wzrasta

3.3.6 Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

W 2021 r. programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie **ukończyło ogółem 6 360 osób** (wg. danych statystycznych z Ministerstwa Sprawiedliwości – 4 493 osób ukończyło programy realizowane w warunkach zamkniętych, programy realizowane w warunkach wolnościowych ukończyło 1 867 osób wg danych statystycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej). Natomiast faktyczna liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wyniosła ogółem 8 209 (MS – 5 015; MRiPS – 3 194) osób. Na terenie Polski **206 podmiotów** realizowało programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Szczegółowe informacje na temat programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zostały zawarte w rodzaju działań 3.3.2.

Monitoring udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
liczba osób, które <u>przystąpiły</u> do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	3 194
	kobiety	454
	mężczyźni	2 740
liczba osób, które <u>ukończyły</u> programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	1 867
	kobiety	261
	mężczyźni	1 606

3.3.7. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego

Jak wynika z danych statystycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego

powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie wyniosła w 2021 r. 220 osób (w tym 20 kobiet i 200 mężczyzn).

W ramach tego zadania, Centralny Zarząd Służby Więziennej dokonuje analizy liczby osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które następnie w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone, z uwagi na popełnienie czynu podobnego. Analiza danych w tym zakresie za 2021 r. przedstawia tabela poniżej.

Liczba osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które ukończyły program dla sprawców przemocy domowej i zostały zwolnione (w latach 2018–2020) a następnie ponownie osadzone w 2021 r., z uwagi na popełnienie czynu podobnego

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
3.3.7. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone w 2018 roku z uwagi na popełnienie czynu podobnego	ogółem	104
		kobiety	3
		mężczyźni	101

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest nowym zadaniem wynikającym z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021. Samorządy gminne i powiatowe rozpoczęły jego realizację już w 2015 r. Takie programy w 2021 r. zostały uruchomione przez 152 podmioty realizujące programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do programów przystąpiły ogółem 1 292 osoby, w tym 323 kobiety i 969 mężczyzn. Natomiast ukończyło je ogółem 805 osób, w tym 207 kobiet i 598 mężczyzn. Programy te skierowane są do osób stosujących przemoc, u których zauważono konieczność realizacji pogłębionych działań terapeutycznych lub psychologicznych, a tym samym uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych okazało się niewystarczającą formą oddziaływań. Ponadto programy psychologiczno-terapeutyczne oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmują również praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli.

Liczba realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych w latach 2016–2021

Liczba realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	142	177	203	120	143	152

3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Z danych statystycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wynika, że w 2021 r. osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie było ogółem 71, w tym 7 kobiet i 64 mężczyzn. Oznacza to także, że po ukończeniu tych programów znaczna większość uczestników, to jest około 97 %, nie powróciła do starych zachowań.

3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi

3.5.1. Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny

W 2021 roku liczba programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych w gminach wyniosła 66, w programach tych uczestniczyło 889 osób. Natomiast liczba programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanych w powiatach wyniosła 49 i uczestniczyło w nich łącznie 529 osób.

4 Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania

4.1.1. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja

W całym kraju liczba realizowanych programów wyniosła 397, a liczba objętych treściami

programowymi z zakresu zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie wyniosła 346 085 uczestników.

W 2021 roku w Policji zrealizowano/przeprowadzono:

– *szkolenie zawodowe podstawowe (SZP)*

Program szkolenia podstawowego przygotowuje policjanta (teoretycznie i praktycznie) do wykonywania zadań służbowych na poziomie podstawowym, na stanowisku policjanta w służbie prewencyjnej w komórkach organizacyjnych patrolowo-interwencyjnych i oddziałów prewencji Policji.

W 2021 r. odbyły się 43 edycje szkolenia, w których łącznie uczestniczyło 6 591 funkcjonariuszy Policji;

– *kurs specjalistyczny z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (PPwR)*

Program kursu specjalistycznego przygotowuje policjanta do wykonywania zadań służbowych związanych z koordynacją działań w ramach procedury zapobiegania przemocy w rodzinie oraz prowadzenia doskonalenia zawodowego lokalnego z tego zakresu.

W 2021 r. odbyła się 1 edycja kursu, w której łącznie uczestniczyło 20 funkcjonariuszy Policji;

– *kurs specjalistyczny dla dzielnicowych*

Kurs specjalistyczny przygotowuje policjanta do wykonywania zadań służbowych na stanowisku dzielnicowego.

W 2021 r. odbyło się 4 edycje kursu, w których łącznie uczestniczyło 111 funkcjonariuszy Policji.

Kształcenie zawodowe, realizowane w systemie szkolnictwa branżowego oraz w formach pozaszkolnych, o których mowa w przepisach prawa oświatowego dotyczących kształcenia ustawicznego, przebiega w zawodach ujętych odpowiednio w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego⁶⁴⁾ albo klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego⁶⁵⁾ oraz wyodrębnionych w tych zawodach kwalifikacjach. W sześciu zawodach spośród zawodów ujętych w wyżej wymienionych rozporządzeniach, zgodnie z podstawami programowymi kształcenia w tych zawodach⁶⁶⁾, słuchacze zdobywają wiedzę, umiejętności oraz kompetencje dotyczące rozpoznawania i przeciwdziałania stosowaniu przemocy w rodzinie, w szczególności w odniesieniu do dzieci, osób starszych i osób niepełnosprawnych. Są to następujące zawody przyporządkowane do branży opieki zdrowotnej oraz branży pomocy społecznej:

- opiekun medyczny (symbol cyfrowy zawodu 532102) – po zakończeniu procesu kształcenia w 1,5-roczej szkole policealnej (od 1 września 2021 r. nastąpiło wydłużenie okresu kształcenia w tym zawodzie z 1 r. do 1,5 r.) absolwent powinien być przygotowany

⁶⁴⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. poz. 622, z późn. zm.).

⁶⁵⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 316, z późn. zm.).

⁶⁶⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 991, z późn. zm.).

m.in. do rozpoznawania problemów funkcjonalnych oraz potrzeb biologicznych i psychospołecznych osoby chorej i niesamodzielnej w różnym stopniu zaawansowania choroby i w różnym wieku;

- opiekunka środowiskowa (symbol cyfrowy zawodu 341204) – po zakończeniu procesu kształcenia w 1-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do organizowania opieki oraz wsparcia społecznego osobie podopiecznej;
- opiekun w domu pomocy społecznej (symbol cyfrowy zawodu 341203) – po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do diagnozowania stanu biopsychospołecznej osoby podopiecznej oraz zapewnienia opieki osobie podopiecznej;
- opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy 341202) – po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do diagnozowania zasobów i możliwości środowiska lokalnego, rodzinnego i instytucjonalnego w stworzeniu sieci wsparcia osoby starszej oraz dobierania odpowiednich metod i technik, zapewniających kompleksową opiekę osobie starszej;
- asystent osoby niepełnosprawnej (symbol cyfrowy 341201) – po zakończeniu procesu kształcenia w 1-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do świadczenia opieki i wsparcia w zakresie samodzielnego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej oraz wsparcia osoby niepełnosprawnej w utrzymaniu lub podejmowaniu aktywności społecznej i zawodowej;
- opiekunka dziecięca (symbol cyfrowy 325905) – po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do prowadzenia działań wychowawczych i edukacyjnych wspomagających rozwój psychomotoryczny dziecka oraz promowania zdrowia i prowadzenia działań profilaktycznych.

W odniesieniu do zawodów: opiekun w domu pomocy społecznej, opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca, opiekunka środowiskowa i asystent osoby niepełnosprawnej, istnieje również możliwość nabycia wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych, właściwych dla wymienionych zawodów, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, przy czym w przypadku dwóch ostatnich zawodów kształcenie takie mogą odbywać osoby posiadające co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe.

Ponadto słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie w zawodach przyporządkowanych do branży opieki zdrowotnej: asystentka stomatologiczna, higienistka stomatologiczna, opiekun medyczny, ortoptystka, protetyk słuchu, technik dentystyczny, technik elektroradiolog, technik masażysta, technik sterylizacji medycznej, terapeuta zajęciowy, realizują treści nauczania dotyczące rozpoznawania objawów u osób dotkniętych przemocą psychiczną i fizyczną oraz wdrażania procedur w razie stwierdzenia objawów występowania przemocy⁶⁷⁾.

Wprowadzanie i realizowanie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania oraz reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego:

a) liczba podjętych decyzji wprowadzających treści dotyczące zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego – regulują 2 akty prawne (ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz.

⁶⁷⁾ W zakresie efektu kształcenia pn. przestrzega zasad postępowania w przypadku podejrzenia występowania przemocy.

574, z późn. zm.) oraz ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2021 r. poz. 790, z późn. zm.). Podstawową wiedzę i umiejętności zawodowe lekarz zdobywa w procesie kształcenia przed i podyplomowego zgodnie z określonymi standardami kształcenia. Wiedza ta jest rozszerzana na etapie stażu podyplomowego, szkolenia specjalizacyjnego i doskonalenia zawodowego;

b) liczba realizowanych programów – 4 poziomy (kształcenie lekarzy na etapie: studiów, stażu podyplomowego, szkolenia specjalizacyjnego i doskonalenia zawodowego);

c) liczba osób objętych treściami programowymi – 145 000 lekarzy zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Lekarzy i Lekarzy Dentystów zdobyło wiedzę dotyczącą: formy przemocy, modele wyjaśniające przemoc w rodzinie i przemoc w wybranych instytucjach, społeczne uwarunkowania różnych form przemocy oraz rolę lekarza w jej rozpoznawaniu; identyfikowanie czynników ryzyka wystąpienia przemocy, rozpoznawanie przemocy i odpowiednie reagowanie; zagadnienia dziecka maltretowanego i wykorzystywania seksualnego, znaczenie komunikacji werbalnej i niewerbalnej w procesie komunikowania się z pacjentem oraz pojęcie zaufania w interakcji z pacjentem; etyczne, społeczne i prawne uwarunkowania wykonywania zawodu lekarza, prawa pacjenta. Liczba lekarzy jest powiększana o kolejne roczniki absolwentów studiów lekarskich. Dodatkowo, w kwestii kształcenia pielęgniarek i położnych, Departament Rozwoju Kadr Medycznych poniżej przekazuje Wykaz programów kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych które zawierają treści dotyczące zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie oraz dane dotyczące liczby osób, które uzyskały tytuł specjalisty, liczby uczestników szkoleń specjalizacyjnych⁶⁸⁾ oraz liczby osób, które ukończyły kursy kwalifikacyjne, w okresie od 1 stycznia 2021r. do 31 grudnia 2021r.

Liczba osób, które uzyskały tytuł specjalisty oraz liczba uczestników szkoleń specjalizacyjnych w dziedzinie:

- Pielęgniarstwa opieki długoterminowej – 219 specjalistów, 422 uczestników;
- Pielęgniarstwa pediatrycznego – 320 specjalistów, 925 uczestników;
- Pielęgniarstwa psychiatrycznego – 490 specjalistów, 1113 uczestników;
- Pielęgniarstwa ratunkowego – 78 specjalistów, 314 uczestników;
- Pielęgniarstwa rodzinnego dla pielęgniarek – 603 specjalistów, 1064 uczestników;
- Pielęgniarstwa rodzinnego dla położnych – 157 specjalistów, 342 uczestników;
- Pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego – 900 specjalistów, 342 uczestników;
- Pielęgniarstwa neonatologicznego – 327 specjalistów, 749 uczestników;
- Ochrony zdrowia pracujących – 84 specjalistów, 45 uczestników.

2. Liczba osób, które ukończyły kursy kwalifikacyjne w dziedzinie:

- Pielęgniarstwa opieki długoterminowej – 9 edycji/158 pielęgniarek;
- Pielęgniarstwa pediatrycznego – 1 edycja/10 pielęgniarek;
- Pielęgniarstwa rodzinnego dla pielęgniarek – 32 edycje/569 pielęgniarek;
- Pielęgniarstwa rodzinnego dla położnych – 8 edycji/140 położnych;
- Pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania – 13 edycji/156 pielęgniarek;
- Pielęgniarstwa psychiatrycznego – 1 edycja/11 pielęgniarek;
- Pielęgniarstwa ratunkowego – nie realizowano.

W zakresie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych w 2021 r. nie były podejmowane decyzje wprowadzające treści dotyczące zapobiegania, rozpoznawania

⁶⁸⁾ Uczestnik to pielęgniarka, położna, która była w trakcie realizacji szkolenia na przełomie roku 2021/2022 (stan na dzień 31.12.2021 r.)

i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego, bowiem zagadnienia dotyczące przemocy w rodzinie zawarte są w programach kształcenia zatwierdzonych przez Ministra Zdrowia, obowiązujących od dnia 24 sierpnia 2015 r.

Liczba osób objętych treściami programowymi (nauczyciele szkół artystycznych, uczniowie i ich rodzice objęci działaniami profilaktycznymi i poradnianymi) wynosiła 6 573.

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Opis
Liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia treści tematycznych do programów kształcenia zawodowego	122	Decyzje o realizacji treści antyprzemocowych w programach wychowawczych i szkolnych programach profilaktyki podejmowali dyrektorzy szkół, rady pedagogiczne, rady rodziców w szkołach artystycznych i bursach
Liczba zrealizowanych działań antyprzemocowych w ramach szkolnych programów profilaktyki (załącznik 1)	323	Działania profilaktyczne dotyczące rozpoznawania i zapobiegania przemocy w rodzinie realizowane były w ramach strategii informacyjnych, edukacyjnych, alternatywnych i interwencyjnych przez psychologów i pedagogów szkolnych
Liczba osób objętych treściami programowymi	6 573	Nauczyciele szkół artystycznych, uczniowie i ich rodzice objęci działaniami profilaktycznymi i poradnianymi

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez
		MKiDN
4.1.1. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja	Liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego <ul style="list-style-type: none"> Lekcje artystycznego przedmiotu głównego, obowiązkowe zajęcia artystyczne, lekcje wychowawcze, pogadanki, interaktywne wykłady, projekty, debaty, szkolenia i in. 	122
	Liczba realizowanych programów <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty psychologiczne, treningi umiejętności psychospołecznych lub inne formy uwzględniające wykorzystanie aktywizujących metod pracy i in. 	323

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez
		MKiDN
	<ul style="list-style-type: none"> · Programy ogólnopolskie, akcje charytatywne, kampanie społeczne, wolontariat, pikniki edukacyjne, happeningi, akcje ogólnoszkolne – festyny, turnieje, pikniki, konkursy tematyczne i in. · Musicales profilaktyczne, spektakle teatrów profilaktycznych, koncerty instrumentalno-wokalne poświęcone tej problematyce, tematyczne popisy w ramach klasy/sekcji, instalacje artystyczne, wystawy i in. · Filmy edukacyjne, komiksy, kalendarze, broszury, ulotki, plakaty, gazetki tematyczne. tworzenie wydarzeń na Facebooku, info na stronie internetowej szkoły i in. · Formy zadań diagnostycznych – obserwacja, wywiad kwestionariuszowy/focusowy, standaryzowane testy psychologiczne/pedagogiczne, kwestionariusze ankiet-sondaż diagnostyczny klasowy/ogólnoszkolny, badanie dokumentów szkolnych (ewaluacja zewnętrzna/wewnętrzna, protokoły rad pedagogicznych/kontroli, analiza dzienników) i in. 	
	Liczba osób objętych treściami programowymi	6 573

Jak wynika z powyższego zestawienia, w 122 ogólnokształcących szkołach artystycznych zrealizowano 323 zadania o zróżnicowanej treści i formie, w których udział wzięło 6573 uczestników (uczniów, ich rodziców i nauczycieli).

W wyniku analizy ilościowej ustalono, iż w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 roku w szkolnictwie artystycznym wdrożono 33 procedury „Niebieskiej Karty” w 25 szkołach artystycznych. W porównaniu do roku ubiegłego wskaźnik liczby procedur jest nieco wyższy ($N=29 > 33$). W 122 ogólnokształcących szkołach artystycznych przeprowadzono działania w zakresie czterech podstawowych strategii profilaktycznych: 1) informacyjnej, 2) edukacyjnej, 3) alternatywnej, 4) interwencyjnej. Ogółem zrealizowano 323 zadania o zróżnicowanej treści i formie, w których udział wzięło 6 573 uczestników (uczniów, ich rodziców i nauczycieli). Przy czym w stosunku do roku ubiegłego wskaźniki te są nieco niższe ($N=251 < 323$; $N=4872 < 6523$), co można tłumaczyć sytuacją pandemiczną i koniecznością pracy pedagogicznej w formie hybrydowej. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane były przez wychowawców, psychologów i pedagogów szkolnych szkolnictwa artystycznego oraz edukatorów zewnętrznych.

Ilościowy i jakościowy wykaz działań podejmowanych przez szkolnictwo artystyczne w ramach zapobiegania przemocy w rodzinie

STRATEGIA PROFILAKTYCZNA DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH			
Forma zadania	Liczba zadań	Przykładowe treści	Liczba uczestników
Lekcje wychowawcze, prelekcje, pogadanki, dyskusje, filmy, broszury, gazetki tematyczne	203	<p>Pogadanki, dyskusje: „Degeneracja form życia społecznego: agresja”, „Mam prawo do ...”, „Konflikty w naszym życiu – komunikacja bez przemocy”, „Stop agresji i przemocy”, „Poznanie rodzajów przemocy płynących ze strony dzieci i dorosłych”, „Przestrzeganie praw dziecka, wywiązywanie się z obowiązków, prawa innych ludzi. Instytucje stojące na straży praw dziecka”, „Przeciwdziałanie agresji – rodzaje agresji. Przemoc słowna”, „Gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy?”;</p> <p>Lekcje wychowawcze: „Przemoc w relacjach międzyludzkich. Przemoc w rodzinie”, „Radzenie sobie z własną i cudzą agresją”, „Poszanowanie drugiego człowieka – przemoc fizyczna”, „Jestem wolny nie chcę się zniszczyć”, „Kształtowanie właściwego reagowania na przejawy agresji oraz innych zachowań ryzykownych w środowisku szkolnym i pozaszkolnym”, „Przeciwdziałanie agresji-radzenie sobie z negatywnymi emocjami”, „Przeciwdziałanie agresji – gdzie szukać pomocy w razie doświadczenia agresją fizyczną i słowną”, „Czym jest niebieska karta i czemu służy?”;</p> <p>Ogólnopolski Dzień Praw Dziecka, Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka – poznanie praw dziecka;</p> <p>Międzynarodowy Dzień bez Przemocy; Szkolny Dzień bez Agresji i Przemocy;</p> <p>Film: „Przemoc w rodzinie”, „Przeciwdziałanie przemocy i agresji”;</p> <p>Broszura – „Instytucje i organizacje świadczące pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie”;</p> <p>Wystawa plakatu społecznego pt. „W domu wszystko dobrze?”;</p> <p>Gazetki: „Gdzie szukać pomocy w przypadku przemocy w rodzinie”, „Stop przemocy i agresji”;</p>	4 874

		<p>„Przemoc w rodzinie – procedura Niebieskiej Karty”;</p> <p>Gazetka informacyjna – Instytucje i organizacje świadczące pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie (adresy, numery telefonów itp.).</p>	
STRATEGIA PROFILAKTYCZNA DZIAŁAŃ EDUKACYJNYCH			
Forma zadania	Liczba zadań	Przykładowe treści	Liczba uczestników
Szkolenia, warsztaty, treningi, rady pedagogiczne, ogólnopolskie projekty profilaktyczne	57	<p>„Procedura Niebieskiej Karty”, przypomnienie procedury związanej z NK – rady pedagogiczne;</p> <p>„Gry i zabawy przeciwko agresji i przemocy. Rozwijanie empatii”, „Profilaktyka przemocy rówieśniczej i przemocy w rodzinie”, „Przemoc w rodzinie”;</p> <p>– warsztaty;</p> <p>Program „Moc w pomocy – stop przemocy” – spotkanie z Policją</p>	1 040
STRATEGIA PROFILAKTYCZNA DZIAŁAŃ ALTERNATYWNYCH			
Forma zadania	Liczba zadań	Przykładowe treści	Liczba uczestników
Teatry profilaktyczne, happeningi, ogólnopolskie akcje charytatywne	8	<p>Happening: „Włocławek mówi przemocy STOP”;</p> <p>Akcja ogólnoszkolna: „Dzień bez Agresji i Przemocy”; „Przemoc w rodzinie”;</p> <p>„Dzień bez agresji i przemocy” – konkursy, zabawy polegające na współpracy i współdziałaniu, zabawy ruchowe integrujące zespoły klasowe, wykonywanie plakatów – akcja plakatowa “Stop przemocy”;</p> <p>Kampania: „Biała wstążka”, „19 dni bez przemocy”, „Zielonogórska Kampania Przeciw Przemocy WIDZE, SŁYSZE, REAGUJE”.</p>	578
STRATEGIA PROFILAKTYCZNA DZIAŁAŃ INTERWENCYJNYCH			
Forma zadania	Liczba zadań	Przykładowe treści	Liczba uczestników

Konsultacje psychologiczne, interwencje kryzysowe, telefon zaufania	55	Konsultacje z psychologami w SPPP CEA i PPP; współpraca z MOPS i kuratorami sądowymi; interwencje kryzysowe – pomoc wychowankom dotkniętym przemocą domową oraz trudnościami w nauce.	81
Razem	323		6 573

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Nauki i Edukacji w 2021 roku ORE przeprowadził kurs e-learningowy pn. *Przeciwdziałanie przemocy domowej wobec dziecka oraz wdrożenie procedury „Niebieskie Karty” w oświacie*. Odbiorcami szkolenia była grupa specjalistów z ośrodków doskonalenia nauczycieli i z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz specjaliści szkolni. Szkolenie ukończyło 492 osoby.

Celem szkolenia było dostarczenie wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy wobec dziecka w rodzinie oraz zapoznanie z obowiązkami pracowników oświaty, wynikającymi z zapisów prawnych i procedury „Niebieskie Karty”.

Szkolenie dotyczyło następujących zagadnień:

- a) problemu przemocy w rodzinie i zjawiska przemocy wobec dzieci,
- b) prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- c) reagowania na podejrzenie przemocy w rodzinie.

Dodatkowo informacje dla wszystkich zainteresowanych, dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym podejmowania działań interwencyjnych, dostępne są na stronie www.ore.edu.pl w zakładkach „Niebieskie karty w oświacie” oraz „Agresja i przemoc”. Strona została przygotowana z myślą o potrzebach dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli, specjalistów oraz rodziców.

Na stronie internetowej ORE udostępniono:

- informacje o czynnikach ryzyka i czynnikach chroniących sprzyjających występowaniu i zapobiegających agresji i przemocy;
- materiały dla nauczycieli, w tym scenariusze zajęć dla uczniów i rodziców, regulacje prawne dotyczące tej problematyki;
- listę liderów przygotowanych do prowadzenia szkoleń dla rad pedagogicznych szkół i placówek z zakresu profilaktyki agresji i przemocy oraz dodatkowe materiały edukacyjne <https://www.ore.edu.pl/liderzy-profilaktyki-agresji-i-przemocy>;
- poradnik dla pracowników oświaty na temat zjawiska przemocy w rodzinie pn. *Prawne aspekty przemocy w rodzinie*, z przykładowo wypełnionymi formularzami Niebieska Karta A i B oraz wzorami pism procesowych;
- poradnik *Przemoc w rodzinie – działania pracowników oświaty* zawierający kompendium wiedzy na temat zjawiska przemocy, rozpoznawania symptomów, nawiązywania kontaktu z rodzicami, udzielania wsparcia i pomocy dziecku i rodzinie. Poradnik zawiera kwestionariusze oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie oraz algorytmy

postępowania;

- scenariusz szkolenia pn. *Procedura Niebieskie Karty w oświacie*. Materiał to pomoc dydaktyczna dla osób realizujących szkolenia dla pracowników oświaty. Do scenariusza dołączono pozycje: *Przewodnik dla pracowników oświaty*; *Postępowanie w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka*; *Poradnik trenera*;
- scenariusz szkolenia pn. *Kontakt z dzieckiem w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie*. Jest to pomoc dydaktyczna dla osób realizujących szkolenia dla pracowników oświaty. Do scenariusza dołączono prezentację w programie Power Point oraz *Poradnik trenera*, który zawiera:
 - Ü podstawowe informacje dotyczące przemocy w rodzinie;
 - Ü omówienie sytuacji ujawniania przemocy wobec dziecka;
 - Ü istotne aspekty rozmowy na temat bezpieczeństwa w rodzinie – zarówno z młodszym, jak i ze starszym dzieckiem;
 - Ü praktyczne wskazówki dotyczące oceny stopnia bezpieczeństwa dziecka;
 - Ü aspekty etyczne, związane z reagowaniem na ujawnienie przez dziecko doświadczeń przemocy;
 - materiał edukacyjny pn. *Ujawnienie przez dziecko wykorzystywania seksualnego pracownikowi oświaty. Scenariusz szkolenia dla pracowników oświaty*. W materiale przedstawiono zagadnienie wykorzystywania seksualnego, charakterystykę postawy sprawców i ofiar. Publikacja, oprócz scenariusza dla trenera, zawiera prezentację Power Point;
 - scenariusz szkolenia pn. *Dziecko niepełnosprawne oraz chore przewlekle a przemoc w rodzinie. Rozpoznanie*. Poradnik stanowi część pierwszą kompleksowego narzędzia szkoleniowego dla osób prowadzących działania edukacyjne w zakresie problematyki rozpoznawania przemocy.
 - scenariusz szkolenia pn. *Dziecko niepełnosprawne oraz chore przewlekle a przemoc w rodzinie. Interwencja*. Druga część poradnika dotyczy interwencji w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia przemocy domowej.

4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

4.2.1 Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 8a ustawy)

Zgodnie z art. 8 pkt 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest zobowiązany do opracowania oraz wydania, co najmniej raz na dwa lata, wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wytyczne na lata 2020–2021 zostały opracowane przez Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, oraz we współpracy

z pracownikami Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Treść Wytycznych jest dostępna na stronie internetowej www.mrips.gov.pl w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Wytyczne te zostały przesłane do Marszałków Województw, którzy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zobowiązani są do organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2021 roku w toku prowadzonych postępowań karnych realizowane były Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 22 lutego 2016 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wytyczne Prokuratora Generalnego wiążące są dla Policji oraz innych organów uprawnionych do prowadzenia postępowań przygotowawczych.

4.2.2. Opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania (art. 7 ust. 1 pkt 1)

W roku 2021 w 11 województwach zostały opracowane materiały instruktażowe, zalecenia i procedury – powstało 27 opracowań.

4.2.3. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie

Od 2011 roku Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej, Komendą Główną Policji oraz Prokuraturą Generalną opracowuje *Bazę danych osób nadzorujących lub koordynujących w Urzędach Wojewódzkich, Sądach Okręgowych, Jednostkach Penitencjarnych, Komendach Wojewódzkich Policji, Prokuraturach Apelacyjnych oraz Kuratoriach Oświaty pracę służb wykonujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ośrodków świadczących pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, placówek specjalistycznego poradnictwa oraz placówek zapewniających miejsca noclegowe.*

Baza danych przeznaczona jest dla instytucji państwowych i samorządowych, w tym m.in. kuratorów sądowych, policjantów, pracowników socjalnych, prokuratorów, zajmujących się zadaniami z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Istotą i podstawowym celem ww. *Bazy danych* jest, aby osoby wyznaczone do nadzoru lub koordynacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie знаły się i miały ze sobą kontakt, a nadto współpracowały ze sobą wymieniając informacje oraz umożliwiając podległym służbom właściwe współdziałanie. Krajowy Program przewiduje włączenie tejże *Bazy danych*, pod nową nazwą: *Baza danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa*, do działań programowych, z uwagi na fakt, że jest przydatnym narzędziem dla wszystkich służb realizujących zadania z zakresu ustawy.

Realizatorem tego działania jest Ministerstwo Sprawiedliwości z udziałem partnerów na szczeblu centralnym, wojewódzkim i okręgowym. Baza danych jest bowiem umieszczona

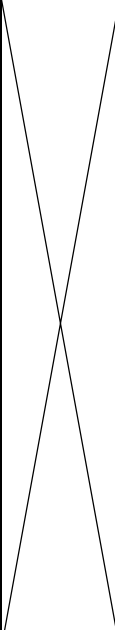
na stronach internetowych sądów apelacyjnych i okręgowych, a dodatkowo także na stronach internetowych urzędów wojewódzkich, wojewódzkich komend Policji, prokuratur apelacyjnych oraz poszczególnych zakładów karnych. Fakt umieszczenia i corocznej aktualizacji jest jednocześnie przyjętym wskaźnikiem realizacji tego działania w Krajowym Programie.

W 2021 roku *Baza* ta została umieszczona na stronach 10 sądów apelacyjnych oraz 43 sądów okręgowych.

Istotą powyższego działania jest nawiązanie współpracy przez kuratora okręgowego z osobami nadzorującymi lub koordynującymi inne służby na terenie województwa/okręgu i podejmowanie z nimi wspólnych działań (spotkań, konferencji, szkoleń), w celu zacieśnienia współpracy pomiędzy służbami bądź instytucjami.

Realizacją tego wskaźnika będzie wskazanie liczby spotkań, szkoleń, konferencji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których udział wzięli sędziowie bądź kuratorzy sądowi z obszaru właściwości sądu okręgowego w danym roku kalendarzowym. W 2021 roku sądy wskazały na 3 863 tego rodzaju inicjatyw w całej Polsce.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez		
		MS	sądy apelacyjne	sądy okręgowe (kuratorzy okręgowi)
4.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie,	umieszczenie i coroczna aktualizacja na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości, sądów apelacyjnych i okręgowych bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb na terenie kraju, województwa oraz okręgu	-	10	43

<p>poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utworzenie i aktualizację bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych sądów – nawiązanie współpracy pomiędzy takimi osobami w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie – przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb 	<p>liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem sędziów lub kuratorów sądowych, w tym okręgowych</p>		<p>0</p>	<p>3 863</p>
---	---	--	----------	--------------

Ponadto w 2021 roku wszystkie komendy wojewódzkie/Stołeczna Policji oraz Komenda Główna Policji na swoich stronach internetowych umieściła bazę danych osób nadzorujących i koordynujących działanie służb na terenie danego województwa.

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podjęła działania zmierzające do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb.

W dniach 29–30 listopada 2021 r. zorganizowano szkolenie on-line dla Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych. Zakres tematyczny szkolenia obejmował dwa moduły szkoleniowe. Pierwszy z nich dotyczył „Ochrony osób doznających przemocy w rodzinie w świetle obowiązującego prawa oraz z uwzględnieniem perspektywy psychologicznej”, a drugi „Oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie w świetle uwarunkowań prawno-karnych oraz z uwzględnieniem perspektywy psychologicznej”.

Prelegentami na szkoleniu byli wybitni specjaliści w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Czas trwania szkolenia obejmował 12 godzin dydaktycznych. W szkoleniu wzięło udział ok. 80 osób z całej Polski – przedstawiciele Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych (pracowników socjalnych, kuratorów sądowych, pedagogów, Policjantów, przedstawiciele GKRPA itp).

Ponadto, ogłoszono i rozstrzygnięto konkurs na realizację zadania „Interdyscyplinarne szkolenie dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Realizatorem zadania było Stowarzyszenie Moc Wsparcia z Sosnowca. Szkolenie obejmowało 130 godz. zajęć i składało się z pięciu modułów: „Przemoc w rodzinie – aspekty prawne i proceduralne”, „Przygotowanie do pracy z osobą doznającą przemocy w rodzinie”, „Praca z dziećmi krzywdzonymi”, „Przygotowanie do pracy z osobą stosującą przemoc” oraz „Konstruowanie skutecznych działań profilaktycznych”. Szkolenie ukończyło 40 osób.

W ramach współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim zorganizowano dwa sześciogodzinne szkolenia online dla pracowników ochrony zdrowia i oświaty z województwa

mazowieckiego dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pierwsze dotyczyło „Realizacji i prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” (w dn. 9.11.2021 r.), a drugie – „Zespołu dziecka krzywdzonego” (w dn. 9.12.2021 r.).

Współpraca pomiędzy służbami odbywa się także w ramach Zespołu Monitorującego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (o którym mowa więcej w pkt 2.1.6.) Z danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że liczba przeprowadzonych interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb w całej Polsce wyniosła łącznie **4 454**.

4.3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.3.1. Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Analiza potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykazała konieczność przeprowadzenia na terenie Polski łącznie 885 szkoleń. W szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wzięło udział 19 571 osób.

4.3.2. Organizowanie szkoleń w oparciu o wytyczne opracowane na podstawie art. 8 pkt 5 ustawy dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych,
- służby więziennej,
- Żandarmerii Wojskowej,
- innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych (art. 6 ust. 6 pkt 4 ustawy).

Podmioty odpowiedzialne za realizację szkoleń dla pracowników „pierwszego kontaktu” realizują je w oparciu o opracowane wytyczne, o których mowa w punkcie 4.2.1. dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2021 r. odbyło się **248 szkoleń**, łącznie zostało przeszkolonych 3 580 pracowników „pierwszego kontaktu”, w tym: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 2 119, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 116, Policji – 529, oświaty – 369, ochrony zdrowia – 26, kuratorów sądowych – 174, służby więziennej – 63, innych podmiotów – 150. Szkolenia w większości województw dotyczyły głównie budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o współpracę zespołów

interdyscyplinarnych, jak również takich zagadnień jak: realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, mediacji, pomocy osobom pokrzywdzonym, pracy z rodziną wieloproblemową, pracy z dzieckiem krzywdzonym, pracy z ofiarami przemocy w rodzinie w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, diagnozowania przemocy w rodzinie, pogłębiania wiedzy na temat kompetencji służb w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz prowadzenia dokumentacji i ochrony danych osobowych w ramach „Niebieskiej Karty”, prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy.

Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach w latach 2015–2021

Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	3 404	2 946	2 742	3 567	4 061	2 769	3 580

Jednocześnie należy wskazać, że problematyka przemocy w rodzinie jest stałym elementem szkolenia wstępnego prowadzonego przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury (aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej, w tym realizowanych w trybie uzupełniającym), które to szkolenie przygotowuje kandydatów do pełnienia w przyszłości urzędów sędziego oraz prokuratora. W ramach aplikacji sędziowskiej i aplikacji sędziowskiej uzupełniającej w 2021 roku nie przyjęto żadnego nowego programu aplikacji sędziowskiej, czy aplikacji uzupełniającej sędziowskiej. Z tematyki objętej sprawozdaniem były realizowane 2 programy, zgodnie z którymi:

1. dla XII rocznika aplikacji sędziowskiej – na 6. zjeździe – przeprowadzono dla 198 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, rodzinie i opiece; – dla II rocznika aplikacji uzupełniającej sędziowskiej – na 5. zjeździe – przeprowadzono dla 73 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, rodzinie i opiece.
2. dla XII rocznika aplikacji sędziowskiej – na 8. zjeździe – przeprowadzono dla 198 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności; – dla II rocznika aplikacji uzupełniającej sędziowskiej – na 7. zjeździe – przeprowadzono dla 66 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności.
3. dla X rocznika aplikacji sędziowskiej na – 23. zjeździe – przeprowadzono dla 144 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące ustawy o ochronie praw lokatorów, prawa rodzinnego i opiekuńczego materialnego oraz procesowego, a także postępowania opiekuńczego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich; – dla I rocznika aplikacji uzupełniającej sędziowskiej
4. dla X rocznika dla aplikacji sędziowskiej na 23. zjeździe – przeprowadzono dla 69 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące ustawy o ochronie praw lokatorów, prawa rodzinnego i opiekuńczego materialnego oraz procesowego, a także postępowania opiekuńczego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Jeżeli zatem chodzi o aplikantów aplikacji sędziowskiej lub aplikacji uzupełniającej sędziowskiej to liczba decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego wyniosła 0, a liczba zrealizowanych programów wyniosła 2, natomiast liczba osób objętych treściami programowymi wyniosła 454 (=198+73+114+69).

W ramach aplikacji prokuratorskiej i aplikacji prokuratorskiej uzupełniającej w 2021 roku nie przyjęto żadnego nowego programu aplikacji prokuratorskiej, czy aplikacji uzupełniającej prokuratorskiej. Z tematyki objętej sprawozdaniem były realizowane programy, zgodnie z którymi:

1. dla XI rocznika aplikacji prokuratorskiej – na 11. zjeździe – przeprowadzono dla 82 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, a także wybranych zagadnień z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
2. dla I rocznika aplikacji uzupełniającej prokuratorskiej – na 12 zjeździe – przeprowadzono zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, a także wybranych zagadnień z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – przeszkolono 58 aplikantów;
3. dla XI rocznika aplikacji prokuratorskiej – na 6 zjeździe – przeprowadzono dla 82 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki praw ofiary przestępstwa, w tym zagadnień kompensaty państwowej, jak również najważniejszych uprawnień pokrzywdzonego, w tym wynikających z aktów prawa międzynarodowego i UE;
4. dla I rocznika aplikacji uzupełniającej prokuratorskiej – na 32 zjeździe – przeprowadzono dla 58 aplikantów zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki praw ofiary przestępstwa, w tym zagadnień kompensaty państwowej, jak również najważniejszych uprawnień pokrzywdzonego, w tym wynikających z aktów prawa międzynarodowego i UE.

Jeżeli zatem chodzi o aplikantów aplikacji prokuratorskiej i aplikantów aplikacji uzupełniającej prokuratorskiej, to liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego wyniosła 0, liczba zrealizowanych programów wyniosła 2, a liczba osób objętych treściami programowymi wyniosła 140 (82+58)”.

4.3.3. Opracowanie programów szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie i ich realizacja

W roku 2021 w ramach szkoleń ustawicznych prowadzonych m.in. dla sędziów i prokuratorów oraz innych grup zawodowych realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zorganizowała następujące wydarzenia:

1) Szkolenie K23/21 pt. „Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece popełniane na szkodę małoletniego pokrzywdzonego – wybrane zagadnienia”

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: jedność i wielość czynów, trwałość i wieloczynowość w przestępstwie niealimentacji, zagadnienia

intertemporalne, problematyka depenalizacji zachowań; praktyczne aspekty odpowiedzialności karnej z art. 207 kk; trudności dowodowe w sprawach o przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (w tym z art. 207 kk) – dziecko jako jedyny świadek; szczególny tryb przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego, świadka, osoby uprawnione do wzięcia udziału w przesłuchaniu, dowód z opinii biegłego psychologa, ocena zeznań dziecka; gwarancje procesowe pokrzywdzonego i jego reprezentacja w postępowaniu karnym, tryb powoływania i rola kuratora procesowego dziecka. Adresatami szkolenia byli sędziowie, asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów. Podczas 4 edycji szkolenia w formule online przeszkolono 334 osoby, w tym 48 prokuratorów, 11 asesorów prokuratury, 96 asystentów prokuratora, 108 asystentów sędziego, 69 sędziów i 2 asesorów sądowych.

2) Szkolenie K32/21 pt.: „Sytuacja dziecka w konflikcie okolorozwodowym rodziców – aspekty cywilne i karne.” (Kurs Letni Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury)

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: funkcjonowanie dziecka w konflikcie okolorozwodowym – najczęściej ujawniane problemy i dysfunkcje jako konsekwencja uwikłania w konflikty przez opiekunów; zakres kompetencji opiniującego psychologa a oczekiwania zleceniodawcy przedstawione w tezie dowodowej, sposoby formułowania tezy, możliwości i ograniczenia; rola i zadania Opiniodawczych Zespołów Sądowych Specjalistów; decyzyjność – możliwie pilne rozstrzygnięcia jako czynnik ochronny małoletnich zabezpieczający przed rozwojem krzywdzących działań rodziców oraz modelowaniem takich zachowań u dzieci; dziecko jako świadek/pokrzywdzony w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie i wykorzystania seksualnego małoletnich – szczególny tryb przesłuchania w postępowaniu karnym; pojęcie dobra dziecka w aktualnym orzecznictwie sądowym; syndrom alienacji rodzicielskiej a problematyka prawna dotycząca ustalenia kontaktów z dziećmi; udział prokuratora w postępowaniu dotyczącym ograniczenia/pozbawienia władzy rodzicielskiej; wielość równolegle prowadzonych postępowań sądowych (cywilne, karne) a rozmiar kosztów psychicznych ponoszonych przez małoletnich; warunki zwiększające trafność diagnoz psychologicznych (mechanizmy występujące u małoletnich: konflikt lojalności, zachowania wskazujące na izolowanie jednego z rodziców, treści wypowiedzi dziecka dostosowane do oczekiwań rodzica); wtórna wiktymizacja dziecka a nadużycia w procesie rywalizacji rodziców dążących do wykazania własnych racji – granice, dylematy, możliwości ochrony. Adresatami szkolenia byli sędziowie orzekający w wydziałach cywilnych sądu okręgowego w sprawach rozwodowych, sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz karnych, a także prokuratorzy. Podczas 1 edycji szkolenia przeszkolono 26 osób, w tym 14 sędziów, 6 prokuratorów, 5 asystentów sędziego i 1 asesora prokuratury.

3) Szkolenie K35/21 pt.: „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: przemoc w rodzinie w ujęciu psychologicznym; podstawowe zasady postępowania z osobami doznającymi przemocy w rodzinie z uwzględnieniem zasad postępowania z osobami o szczególnych potrzebach (dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami); rola i zadania w procedurze ochrony osób pokrzywdzonych kuratorów sądowych, asystentów rodziny, pracowników gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej i pomocy rodzinie; standardy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przemocy domowej; nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – przesłanki i procedura ich wydania. Adresatami szkolenia byli sędziowie, asesory sądowi, asystenci sędziów,

prokuratorzy, asesorzy prokuratury, asystenci prokuratorów, kuratorzy zawodowi. Podczas 2 edycji szkolenia w formule online przeszkolono 64 osoby, w tym 1 sędziego, 28 prokuratorów, 5 asesorów prokuratury, 7 asystentów sędziego, 3 asystentów prokuratora, 1 urzędnika sądowego i 19 kuratorów zawodowych.

4) Szkolenie U24/21 pt.: „Udział kuratora sądowego przy kontaktach rodziców z dzieckiem.

Praca z rodziną dotkniętą problemem przemocy”

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: przemoc w rodzinie i jej rodzaje – rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci; sposoby pracy z rodziną doświadczającą przemocy; aspekty prawne przeciwdziałania przemocy – zadania kuratorów w świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Adresatami szkolenia byli: kuratorzy zawodowi. Podczas 2 edycji szkolenia w formule online przeszkolono 317 kuratorów zawodowych.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury
4.3.3. Opracowywanie programów szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie i ich realizacja	liczba szkoleń	4 szkolenia tematyczne
	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb	741

Ponadto, dla przedstawicieli służb realizujących zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie zostały przeprowadzone następujące szkolenia:

- **Szkolenia dla funkcjonariuszy Służby Więziennej**

W celu realizacji tego zadania Służba Więzienna we własnym zakresie i w ramach własnego budżetu szkoli kadrę, więzienną, wypracowuje i wdraża metody oddziaływań wobec sprawców oraz zabiega o udział w spotkaniach i konferencjach międzyresortowych w celu wymiany doświadczeń. Wśród personelu działów penitencjarnych czynnych funkcjonariuszy (a więc takich, którzy posiadają szkolenia specjalistyczne i mogą prowadzić programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy) na 31.12.2021 Służba Więzienna posiada łącznie 357 funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Poza ww. w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pracy z osobą uwikłaną w przemoc w 2021 r. uczestniczyło 456 pracowników więziennictwa.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
4.3.3. Opracowywanie programów szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie	liczba szkoleń	66
możliwości i form oddziaływania na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie i ich realizacja	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb	456

· **Szkolenia dla funkcjonariuszy Policji oraz Żandarmerii Wojskowej**

Dnia 30 kwietnia 2020 r. została uchwalona przez Sejm, wspomniana powyżej ustawa *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. poz. 956), która weszła w życie 30 listopada 2020 r. Mając na celu ochronę osób dotkniętych przemocą w rodzinie wprowadziła ona istotne zmiany, między innymi, w ustawie z 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.), ustawie z 24 sierpnia 2001 r. *o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, ustawie *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* z dnia 29 lipca 2005 r. oraz *Kodeksie postępowania cywilnego*. Rozwiązania przyjęte w ustawie *o Policji* oraz ustawie *o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, pozwalają Policjantowi wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, a żołnierzowi Żandarmerii Wojskowej wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową stosującego przemoc w rodzinie, stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (dalej nakaz lub zakaz).

Ministerstwo Sprawiedliwości podobne jak w roku 2020, dostrzegając potrzebę przygotowania służb do prawidłowego stosowania wprowadzanych nią instrumentów, tj. nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, kontynuowało działania mające na celu podniesienie świadomości na temat zjawiska przemocy domowej. W dniach 29–30 września oraz 6–7 października 2021 r. przeprowadzono webinaria dla kuratorów „Razem przeciwko przemocy”, których program był dostosowany do zgłoszonych przez nich potrzeb. Wzięło w nich udział ponad 500 kuratorów sądowych. Z uwagi na sytuację wywołaną przez koronawirusa SARS-CoV-2 zdecydowano się na ich przeprowadzanie drogą wideokonferencji.

· **Szkolenia dla pracowników Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

Na podstawie Zarządzenia Nr 29 Dyrektora Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z dnia 27 maja 2021 r. powołano Radę ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Rada jest zespołem opiniodawczo-doradczym Dyrektora PARPA. W skład Rady wchodzi 16 osób – przedstawiciele urzędów centralnych oraz wiodących –

w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – organizacji pozarządowych. Do zadań Rady należy w szczególności:

- 1) współpraca w zakresie projektowania zmian, aktualizowania i czuwania nad realizacją Programu Potwierdzania Kwalifikacji Osób Pracujących w Obszarze Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) współpraca w zakresie opracowania i promocji standardów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinach w szczególności z problemem alkoholowym;
- 3) inicjowanie i wspieranie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w szczególności z problemem alkoholowym;
- 4) wyrażanie opinii i inicjowanie zmian w zakresie przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach opracowanego Programu Potwierdzania Kwalifikacji Osób Pracujących w Obszarze Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Rada wypracowała kryteria ubiegania się o Certyfikat Konsultanta/Specjalisty, które zawierały między innymi konieczność ukończenia szkoleń zawierających treści dotyczące zakresu możliwości i form oddziaływań na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie.

4.4.Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej w grudniu 2021 roku zorganizowano Ogólnopolską Konferencję dotyczącą przeciwdziałania przemocy w rodzinie pod nazwą „Masz prawo Do ...”. Tematyka konferencji dotyczyła nowelizacji przepisów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego. Zaprezentowane zostały wyniki Ogólnopolskiej Diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci a także zmiany w zakresie ochrony dzieci przed przemocą.

4.4.1. Realizacja specjalistycznych szkoleń (min. 100 godzin dydaktycznych) umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W województwie mazowieckim oraz województwie podlaskim zorganizowano po jednym (łącznie dwa) specjalistyczne szkolenia umożliwiające uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia

Na podstawie przekazanych danych 5 855 osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc poddano różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego (superwizja, coaching, grupy wsparcia), ponadto zrealizowano 3 942 spotkań superwizyjnych w których uczestniczyło 4 750 osób.

II. FINANSOWANIE KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA ROK 2021 W OKRESIE OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2021 R.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizowany był w oparciu o uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. poz. 445) – zgodnie z przepisem art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2021 w budżetach wojewodów w rozdziale 85205 „Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, zaplanowano dotacje celowe w kwocie 21 958 000 zł, z przeznaczeniem na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. na utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz na dofinansowanie organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W trakcie roku Minister Rodziny i Polityki Społecznej, uruchomił środki z rezerwy celowej w wysokości 250 000 zł (cz. 83 poz. 25), przez co plan wydatków w cz. 85/02-32, w rozdz. 85205 został zwiększony o kwotę 250 000 zł.

Środki te przeznaczono na prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz na realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wojewodowie w trakcie roku, w rozdz. 85205, na podstawie art. 171 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych, dokonali zmian w planie wydatków, na tej podstawie Minister Finansów dokonał stosownych zmian w budżecie państwa, co znalazło odzwierciedlenie w planie wydatków po zmianach.

Ogółem plan wydatków po zmianach na koniec 2021 roku w rozdziale 85205 wyniósł 22 219 000 zł i został wykonany na poziomie kwoty 21 812 000 zł, tj. w 98,2%.

Ponadto Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizowało Program Osłonowy pn. „Wspieranie Jednostek samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. W ramach realizowanego w 2021 r. programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego, zaplanowano środki w wysokości 3 000 000 zł (część 44, dział 852, rozdział 85 205 ustawy budżetowej), a wydatkowano 2 938 102,88 zł (98% planu), obejmując wsparciem finansowym 74 podmiotów wszystkich rodzajów samorządu terytorialnego. Niepełne wykonanie planu wynika ze zwrotów niewykorzystanej części dotacji przez poszczególne jednostki. Program realizowano w oparciu o tryb konkursowy.

Dodatkowo decyzją MF/FS4.4143.3.289.2021.MF.2117 z dnia 3 sierpnia 2021 r. uruchomiono z rezerwy celowej (cz.83, poz. 25) środki w wysokości 200 000 zł z przeznaczeniem na realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz z załącznika nr 1 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 ustanowionego Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r.

Środki te zwiększyły plan wydatków w ramach cz. 44 – Zabezpieczenie społeczne i zostały wydatkowane na:

- przeprowadzenie „Ogólnopolskiej diagnozy przemocy w rodzinie wobec dzieci” – 124 845 zł;
- organizację „Ogólnopolskiej Konferencji pn. „Masz prawo do ...” dotyczącej nowelizacji przepisów związanych z przeciwdziałaniem przemocy – 31 734 zł.

Ponadto poszczególne resorty, w ramach realizacji zadań własnych, pośrednio przeznaczają określone kwoty na realizację działań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

III. PODSUMOWANIE, WNIOSKI, ZALECENIA

Niniejsze opracowanie stanowi odzwierciedlenie działań realizowanych w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r. przez wszystkie szczeble administracji publicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Dokonując analizy zrealizowanych zadań, należy stwierdzić że w dalszym ciągu niezbędne jest prowadzenie działań zwłaszcza o charakterze profilaktycznym, aby udzielić pomocy i wsparcia rodzinie w rozwiązaniu problemów w początkowej fazie kryzysu rodzinnego. Dlatego też w oparciu o dane i informacje zawarte w sprawozdaniu za 2021 r. sformułowano następujące zalecenia i rekomendacje:

1. Należy dążyć do opracowania w każdej gminie i powiecie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Niezbędne jest mobilizowanie samorządów lokalnych do prowadzenia szerokorozumianych działań profilaktycznych dla osób i rodzin zagrożonych przemocą.
3. Należy uaktywniać samorządy lokalne w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży, a także programów podnoszących kompetencje rodzicielskie.
4. W dalszym ciągu należy dążyć do rozwoju placówek realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w których osoby doznające przemocy obok schronienia otrzymują przede wszystkim profesjonalne, specjalistyczne wsparcie.
5. Należy zwracać szczególną uwagę na wzmocnienie współpracy pomiędzy przedstawicielami i służbami w samorządach z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. W dalszym ciągu należy prowadzić do rozwoju programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w szczególności w samorządach powiatowych, w których dotychczas nie były one realizowane, a także programów psychologiczno-terapeutycznych i innych programów, w których sprawcy powinni uczestniczyć w celu wzmocnienia swoich postaw wolnych od przemocy.
7. Niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań przeciwprzemocowych skierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie oraz działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, a także dokonywanie oceny skuteczności tych działań oraz nadzoru prowadzonego na poziomie wojewodów.
8. Z uwagi na pracę w wyjątkowo trudnym obszarze niezbędny jest rozwój superwizji, coachingu i grup wsparcia dla osób i służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rok 2021 był podobnie jak rok 2020 rokiem szczególnym dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie i ich bliskich ze względu na sytuację spowodowaną przez pandemię koronawirusa SARS-CoV-2, dlatego też w okresie tym na bieżąco monitorowane były dane dotyczące zastosowania instrumentów wprowadzonych ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*. Wszystkie instrumenty zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności w zakresie szybkiego izolowania osoby dotkniętej przemocą od osoby stosującej przemoc, w szczególności w postępowaniu karnym, pomimo obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu koronawirusa SARS-CoV-2 były stosowane a ich regulacje obowiązywały by skutecznie reagować na wszelkie przejawy przemocy w rodzinie w celu ochrony osób pokrzywdzonych. Działania poprzedzające wejście w życie tzw. ustawy antyprzemocowej przyniosły zamierzony efekt i służby, wbrew zgłaszanym obawom, prawidłowo posługują się nowymi instrumentami: nakazem lub zakazem.

W kontekście stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu koronawirusa SARS-CoV-2 w tym konieczności zapewnienia w roku 2021 podobnie jak w roku 2020 ochrony zdrowia małoletnich świadków, w tym osób pokrzywdzonych przestępstwem, do których zastosowanie ma szczególny tryb przesłuchania określony w art. 185a–185c kpk – Ministerstwo Sprawiedliwości stworzyło bezpieczne warunki miejsc przesłuchań małoletnich świadków, w tym osób pokrzywdzonych przestępstwem wypełniające wszystkie wymogi sanitarne niezbędne dla prowadzenia ww. czynności w sposób zapewniający bezpieczeństwo uczestników. Podkreślenia wymaga, że w Ministerstwie Sprawiedliwości

trwają obecnie prace nad wprowadzeniem regulacji gwarantujących empatyczne traktowania dzieci w procedurach sądowych oraz zmierzających do podniesienia standardu poziomu ochrony pokrzywdzonych oraz świadków najcięższych przestępstw składających zeznania w trybie art. 185a–185c kpk. Obecnie prowadzone są prace legislacyjne nad Regulaminem urzędowania sądów powszechnych oraz Rozporządzeniem w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c kpk. W ramach propozycji planowane jest zaliczenie spraw dotyczących przesłuchiwań, w trybie art. 185a–185c kpk. do kategorii spraw pilnych oraz wprowadzenie systemu monitorowania organizacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do przeprowadzania tej czynności procesowej, co zapewni swobodę wypowiedzi, poczucie bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym oraz wpłynie na minimalizowanie ich dyskomfortu psychicznego związanego z udziałem w czynności dowodowej.

W 2021 roku podobnie jak w latach ubiegłych każda osoba pokrzywdzona przestępstwem, w tym również osoba pokrzywdzona przestępstwem związanym ze stosowaniem przemocy w rodzinie, mogła otrzymać wsparcie ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, utworzonego na podstawie art. 43 kw. Środki pochodzące z Funduszu Sprawiedliwości, który jest państwowym funduszem celowym ukierunkowanym na pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom, przeciwdziałanie przestępczości oraz pomoc postpenitencjarną, przeznaczane są co roku między innymi na świadczenie pomocy medycznej, psychologicznej, rehabilitacyjnej, prawnej oraz materialnej. W 2021 roku rozpoczęto przygotowania nad stworzeniem Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym na lata 2022–2025, co zaowocowało ogłoszeniem konkursów na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, udzielania pomocy świadkom i osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na lata 2022–2025. Rozstrzygnięte konkursy pozwoliły utworzyć sieć liczącą obecnie 305 miejsc świadczenia pomocy rozlokowanych w całej Polsce. Dodatkowo wszystkie osoby pokrzywdzone mogą korzystać z całodobowej i anonimowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym dostępnej pod numerem +48 222 309 900 lub adresem e-mail info@numerosos.pl.

Ministerstwo Sprawiedliwości od lat czynnie zaangażowane jest w realizację zadań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W związku z tym, że realizowane w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zadania w znacznej mierze dotyczą sfery orzeczniczej, a ta związana jest z zasadą niezawisłości sędziowskiej, Ministerstwo Sprawiedliwości tylko w niewielkim stopniu posiada wpływ, w przeciwieństwie do innych podmiotów realizujących zadania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, na ich efektywność.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec kobiet, należy do grupy priorytetowych zadań Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z tym w obszarze tym podejmowane są na bieżąco działania zarówno mające charakter legislacyjny jak i pozalegisłacyjny. Obecnie trwają zaawansowane prace legislacyjne nad wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego dodatkowych, natychmiastowych, pozakarnych instrumentów chroniących osoby doznające przemocy domowej. Przygotowywany jest projekt *ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (UD297), który przewiduje wprowadzenie m.in.:

- zakazu zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość (zakaz zbliżania),

- zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie (zakaz kontaktowania),
- zakazu wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie lub jej miejsca pracy lub miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa (zakaz wstępu).

W projekcie tym znajdują się także:

- nowo projektowane art. 156a kk oraz 191 b kk. Pierwszy z nich dotyczy przestępstwa okaleczenia żeńskich narządów płciowych (wprowadza formy przestępstwa określonego w art. 156 § 1 kk, których dotychczas nie było w kodeksie karnym). Drugi wprowadza wprost zakaz przymusowych małżeństw. Wprowadzenie tych rozwiązań jest konsekwencją wycofania przez Polskę zastrzeżenia do art. 58 Konwencji Stambulskiej
- przepisy wprowadzające przyjazny tryb przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Projekt przewiduje nadto wprost obowiązek zastosowania komunikacji wspomagającej i alternatywnej gdy osoba przesłuchiwana w taki sposób komunikuje się z otoczeniem. Przepisy mają służyć zwiększeniu ochrony osób, w tym kobiet, które z uwagi na swój stan są w większym stopniu narażone na przemoc.

Zaprezentowane w niniejszej informacji dane statystyczne wskazują, że prowadzone działania pomimo sytuacji związanej z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 były i są skuteczne oraz osiągają zamierzony cel. Ważną rolę w powyższych działaniach pełnią zarówno prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych, jak i Służba Więzienna realizująca zadania przypisane Ministrowi Sprawiedliwości w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Mając powyższe na uwadze, Ministerstwo Sprawiedliwości, a także wszystkie podmioty podlegające resortowi sprawiedliwości zrealizowały w 2021 roku zadania nałożone na resort Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W 2021 r. w ramach organizowanego przez Policję doskonalenia lokalnego, odbyło się 2 061 szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. W szkoleniach tych uczestniczyło 31 298 policjantów.

Na podstawie zarządzenia nr 29 Dyrektora Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z dnia 27 maja 2021 r. powołano Radę ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Rada jest zespołem opiniodawczo-doradczym Dyrektora PARPA. W skład Rady wchodzi 16 osób – przedstawiciele urzędów centralnych oraz wiodących – w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – organizacji pozarządowych. Do zadań Rady należy w szczególności:

- 1) współpraca w zakresie projektowania zmian, aktualizowania i czuwania nad realizacją Programu Potwierdzania Kwalifikacji Osób Pracujących w Obszarze Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) współpraca w zakresie opracowania i promocji standardów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinach w szczególności z problemem alkoholowym;
- 3) inicjowanie i wspieranie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym;
- 4) wyrażanie opinii i inicjowanie zmian w zakresie przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach opracowanego Programu Potwierdzania Kwalifikacji Osób Pracujących w Obszarze Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Rada wypracowała kryteria ubiegania się o Certyfikat Konsultanta/Specjalisty, które zawierały między innymi konieczność ukończenia szkoleń zawierających treści dotyczące zakresu możliwości i form oddziaływań na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie.

Niezależnie od nałożonych przez postanowienia wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zadań, które należy intensywnie wdrażać na każdym poziomie administracji publicznej, z uwagi na zmieniające się uwarunkowania społeczne, należy doprowadzić do zakończenia procesu legislacyjnego związanego z modyfikacją systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wdrożenie nowych metod i narzędzi pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie.